

451

Nguyệt San

NGƯỜI VIỆT ILLINOIS

Tháng 10, 2021

THÔNG TIN - VĂN HÓA - SINH HOẠT - CỘNG ĐỒNG

Tranh Họa sĩ Võ Ngọc Lan

OCTOBER, 2021 – Issue 451

VIETNAMESE COMMUNITY MAGAZINE

HỘI NGƯỜI VIỆT ILLINOIS

và TẾT TRUNG THU 2021

Người Việt ILLINOIS

Nguyệt San THÔNG TIN . VĂN HÓA
SINH HOẠT CỘNG ĐỒNG
do
HỘI NGƯỜI VIỆT ILLINOIS
Chủ trương

Chủ Nhiệm/ Chairman
Chủ tịch HĐQT: Thao Thanh Huynh

Chủ Bút/ Editor-in-Chief
Francis C. Khuc

Cộng tác thường trực/ Contributions
Phạm Thành Châu, Trần Trung Đạo,
Trọng Đạt, Bs.Nguyễn Ý Đức,
Phan Nhật Nam, Huy Phương,
Đỗ Văn Phúc, Phó tế Ng. Mạnh San,
Tina Trần, Tưởng Năng Tiến,
Việt Tiến, Huy Vũ và một số thân hữu,
với sự đóng góp của toàn thể Nhân viên.

Điểm Tin Tức/ News Compilers
Châu Văn, Hưng Lê

Quảng cáo/ Ads
Shara Chau

Thư từ, bài vở, ngân phiếu xin gửi:
Letters, Articles, Contributions, Checks can be sent to:

Vietnamese Association of Illinois
5110 N. Broadway, Chicago, Illinois 60640
Tel: (773) 728-3700 - Fax: (773) 728-0497
Email: infovai@hnvi.org
or shara.chau@hnvi.org
website: www.hnvi.org

**BÀI VỞ, QUẢNG CÁO HỖ TRỢ
XIN VUI LÒNG GỬI VỀ
TRƯỚC
NGÀY 15 MỖI THÁNG**

TRONG SỐ NÀY

Số 451 - Tháng 10 , Năm 2021

• Tâm thư của Chủ Tịch HĐQT/HNV	2
• Các Chương trình của HNV phục vụ cộng đồng	4
• Tin Thế Giới (Việt Tiến)	9
• Tin Hoa Kỳ (Hưng Lê)	16
• Tin Việt Nam (Hưng Lê)	23
• Tin Chicago (Châu Văn)	30
• Cuốn chỉ thời gian (Huy Phương)	34
• Trang của Nhà văn Tưởng Năng Tiến	37
• Ai là lính đánh thuê? (Trần Trung Đạo)	40
• Nga Sô vang bóng một thời (Trọng Đạt)	43
• Miền Bắc chưa thân quen...(Trịnh Hữu Long)	50
• Trang báo của Hội Cao Niên Chicago	53
• Trang Pháp Luật Thực Dụng (Phó tế Ng.M.San)	55
• Truyền kỉ của Phạm Thành Châu	60
• Chuyện văn hóa: Trần Mộng Tú	65
• Công dân Mỹ tử vong tại VN? (Francis Kh.)	67
• Khước từ làm Thầy (Đoàn Xuân Thu)	70
• Phương ngữ Nam Bộ (Phạm Công Luận)	73
• Bút Tre và Trường Phái (Tina Tran st)	86
• Chữ và Nghĩa trong tiếng Việt (Phan Lục)	79
• Tác Phẩm và Tác Quyền (Đỗ Văn Phúc)	81
• Bác sĩ Nguyễn Ý Đức giải đáp	84
• Trang Phân Ưu	86
• Hỗ trợ Quảng cáo	91

Tâm thư của Chủ Tịch Hội Đồng Quản Trị Hội Người Việt

Ngày 15 tháng 9 năm 2021

Kính gửi Quý Thân hữu, Gia đình,
Nhân viên HNV và các Thành viên trong cộng đồng,

Tôi rất vui mừng được chính thức bắt đầu nhiệm kỳ đầu tiên
của mình với vai trò Chủ tịch Hội đồng Quản trị Hội Người Việt tại
Illinois.

Trước hết, tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành nhất đến Chủ tịch mãn
nhiệm của chúng tôi, ông Michael Nghĩa Nguyễn. Tôi thực sự may mắn
có được cơ hội làm việc chung với ông Michael trong chức vụ Trưởng ban tài chính và Phó chủ
tịch đối ngoại của HNV, kể từ khi tôi tham gia Hội đồng Quản trị vào năm 2018. Qua những vai trò
này, tôi có thể kết nối với các tổ chức và hội đoàn trong cộng đồng, tạo dựng mối quan hệ với các
nhà lãnh đạo cộng đồng và hợp tác hoạt động để nâng cao nhận thức và hiểu biết về nhiệm vụ của
HNV. Sở dĩ Hội Người Việt được gây dựng ngày càng vững mạnh hơn là nhờ vào sự lãnh đạo đứng
đắn và nhiệt tâm cống hiến không ngừng của ông Michael. Tuy phải đảm nhiệm một trọng trách
lớn, nhưng chắc chắn những thành tích của ông sẽ mãi là nguồn cảm hứng cần thiết để giữ vững
vai trò quan trọng của HNV và nâng cao các dịch vụ cộng đồng.

Như quý vị có thể đã biết, chức vị mới của tôi là một phần trong sự chuyển đổi lãnh đạo quan
trọng đang diễn ra ở HNV. Tôi mời gọi sự chào mừng của Quý vị đến với vị tân Giám đốc Điều
hành của chúng tôi, cô Huỳnh Vân, được bổ nhiệm vào đầu năm nay. Với tư cách là Chủ tịch Hội
đồng quản trị, tôi sẽ hợp tác chặt chẽ với cô Vân để cùng duy trì giá trị và quyết tâm phục vụ, tạo
một môi trường làm việc bình đẳng và hòa hợp cho nhân viên và thành viên trong cộng đồng. Mục
tiêu trước mắt của chúng tôi là tiếp tục duy trì và cải thiện mối quan hệ của HNV với các hội đoàn
khác hứa mang lại nhiều cơ hội hợp tác hơn, tạo dựng những nhịp cầu thông cảm để HNV có cơ
hội tìm hiểu và phục vụ cộng đồng được hữu hiệu hơn. Trong tương lai, chúng tôi sẽ đặt ra những
kế hoạch dài hạn nhằm vun đắp nền tảng của HNV được vững bền hơn qua các nguồn doanh thu
đa dạng, từ đó chúng tôi có thể gia tăng chất lượng của các chương trình phục vụ cộng đồng, đồng
thời có thể tiếp tục duy trì chương trình phục vụ đắc lực và hữu hiệu của HNV cùng toàn thể nhân
viên.

Quyết tâm của tôi với Hội đồng quản trị, nhân viên HNV và các thành viên trong cộng đồng
trong nhiệm kỳ Chủ tịch Hội đồng quản trị, tôi hứa sẽ cố gắng xây dựng HNV ngày càng trở nên
tốt đẹp.

Xin chân thành cảm ơn tất cả quý vị đã tiếp tục hỗ trợ.

Trân trọng,

Huỳnh Thanh Thảo

From The Desk Of The Board President of the Vietnamese Association of Illinois

September 15, 2021

Fellow Friends, Family, VAI staff, and Community Members,

I am incredibly excited to officially begin my first term as Board President of the Vietnamese Association of Illinois!

First and foremost, I would like to offer my sincerest gratitude to our outgoing President, Michael Nghia Nguyen. I am truly blessed to have had the opportunity to work alongside Michael, serving as financial chair and external vice president of the VAI, since I joined the board in 2018. Through these roles I have been able to connect with fellow community organizations, forge relationships with community leaders, and collaborate on events to raise awareness and understanding of VAI's mission. Our organization would not be where it is today were it not for Michael's amazing leadership and unparalleled dedication to serving the Vietnamese community. Although I have big shoes to fill, Michael's accomplishments will undoubtedly serve as the lasting inspiration needed to keep VAI a vibrant and uplifting community resource.

Fellow Friends, Family, VAI staff, and Community Members,

I am incredibly excited to officially begin my first term as Board President of the Vietnamese Association of Illinois!

First and foremost, I would like to offer my sincerest gratitude to our outgoing President, Michael Nghia Nguyen. I am truly blessed to have had the opportunity to work alongside Michael, serving as financial chair and external vice president of the VAI, since I joined the board in 2018. Through these roles I have been able to connect with fellow community organizations, forge relationships with community leaders, and collaborate on events to raise awareness and understanding of VAI's mission. Our organization would not be where it is today were it not for Michael's amazing leadership and unparalleled dedication to serving the Vietnamese community. Although I have big shoes to fill, Michael's accomplishments will undoubtedly serve as the lasting inspiration needed to keep VAI a vibrant and uplifting community resource.

As you are probably well aware, my position is not the only significant leadership transition taking place at VAI. I ask that you welcome our new Executive Director, Van Huynh, appointed earlier this year. As Board President, I will be working closely with Van to uphold the values, commitment to service, and environment of equity and inclusion valued by our organization and those we serve. Our short-term goal is to continue to improve upon our relations with other associations, providing more opportunities to collaborate, building bridges that will allow us to make an even more broad impact within the community. Long-term, we will be guided by our strategic plan to ease the sustainability of VAI through more diverse revenue streams, allowing us to expand the quality of our community programs while continuing to incorporate the honor and rich history of our organization and our people.

It is my promise to the VAI board, staff, and our community members that my term as Board President will leave our organization even better off than I found it. Thank you to all for your continued support.

Sincerely,

Thao Thanh Huynh

COMMUNITY EMPOWERMENT LEGAL CLINIC

OPEN
TO ALL

Monday through Friday

9:00am - 5:00pm

VIETNAMESE ASSN. OF IL

5110 N. Broadway St.

Chicago, IL 60640

DO YOU NEED LEGAL AID?

We offer free or low-cost legal representative and assistance for a wide range of issues including:

- Immigration
- Family law
- Housing
- Employment
- Education
- Consumer rights
- Criminal records

For more information or to schedule an appointment, contact:

THUY MERSEREAU - 773.728.3700 x 109

thuy.mersereau@hnvi.org

COMMUNITY EMPOWERMENT LEGAL CLINIC

Từ Thứ Hai đến Thứ Sáu

9:00am - 5:00pm

HỘI NGƯỜI VIỆT ILLINOIS
5110 N. Broadway St.
Chicago, IL 60640

QUÝ VỊ CẦN TRỢ GIÚP VỀ PHÁP LÝ?

Chúng tôi cung cấp các dịch vụ pháp lý
MIỄN PHÍ hoặc **CHI PHÍ THẤP**, bao gồm:

- Định cư
- Luật Gia đình
- Nhà cửa
- Việc làm
- Giáo dục
- Quyền của người tiêu dùng
- Hồ sơ tội phạm

Cần biết thêm chi tiết hay đặt lịch hẹn, xin liên lạc:

THUY MERSEREAU - 773.728.3700 x 109

thuy.mersereau@hnvi.org

Nếu Quý vị đã:

- Là THƯỜNG TRÚ NHÂN ít nhất là 4 năm 9 tháng?
- KẾT HÔN VỚI CÔNG DÂN MỸ, và là
THƯỜNG TRÚ NHÂN ít nhất là 2 năm 9 tháng?

**Quý vị đã hội đủ điều kiện tối thiểu
để NỘP ĐƠN XIN NHẬP TỊCH MỸ!**

If you...

- have been a Legal Permanent Resident for at least 4 years and 9 months?
- married to a US Citizen, and have been a Legal Permanent Resident for at least 2 years and 9 months?

You are eligible for US CITIZENSHIP!

Hội Người Việt sẽ giúp Quý vị thiết lập mọi thủ tục cần thiết từ điền đơn đến các dịch vụ dịch thuật với Sở Di Trú (USCIS).

• VAI will guide you through the Naturalization process, assist paperwork and translation services with USCIS.

Muốn biết thêm chi tiết, vui lòng liên lạc:

For more information, please contact:

CHICAGO OFFICE

(815) 770-5261

DUPAGE OFFICE

(779) 601-4368

Jmmigration Program

CHƯƠNG TRÌNH DI TRÚ
PHỤC VỤ TẠI VĂN PHÒNG
HỘI NGƯỜI VIỆT ILLINOIS - DUPAGE

- NHẬP TỊCH (Naturalization)
- ĐỔI THẺ XANH (Renew Green Card)
- THAY ĐỔI ĐIỀU KIỆN THƯỜNG TRÚ (Remove Condition)
  - XIN CẤP HỒ SƠ TÁI NHẬP CẢNH (Re-Entry Permit)
  - ĐIỀU CHỈNH TÌNH TRẠNG DI TRÚ (Adjustment Status)
- THIẾT LẬP HỒ SƠ BẢO LÃNH THÂN NHÂN (Alien Petition)
  - GIA HẠN VISA CÁC DIỆN KHÔNG ĐỊNH CƯ (Extend Non-Immigration Visa)
  - DỊCH TÀI LIỆU – THỊ THỰC CÔNG CHỨNG (Translation Services - Notary Public)

QUÝ ĐỒNG HƯƠNG CÓ NHU CẦU
XIN VUI LÒNG LIÊN LẠC:
Mrs. CINDY NHAN NGUYEN, BIA
Email: nhan.nguyen@hnvi.org

773.728.3700 x 110
Hội Người Việt Illinois - Văn Phòng DUPAGE
640 E. St. Charles Rd., Suite 200
Carol Stream, IL 60188

5110 North Broadway, Chicago, IL 60640

Phone: (773) 728-3700

Fax: (773) 728-0497

www.hnvi.org

Youth Program Manager Job Description

The Vietnamese Association of Illinois (VAI) is a state-wide organization serving thousands of diverse ethnic refugee and immigrant communities in the Chicagoland and DuPage county. Our mission is to foster unity and solidarity among Vietnamese people in Illinois. VAI has assisted in the resettlement of families, to apply for citizenship, build community, and increase civic engagement.

In that spirit, the Youth Program Manager will lead on the development and implementation of the Youth Program's objectives. The Youth Program Manager must be grounded in and committed to community work and the mission of VAI. The Youth Program Manager works directly with students to ensure their well-being by supervising and nurturing positive relationships with the youth, their parents/guardians, and volunteers and interns.

RESPONSIBILITIES:

- Plan and organize recreational and educational activities for participants of the youth program;
- Build relationships with youth, parents/guardians, and school personnel;
- Recruit volunteers to be mentors for the youth;
- Develop materials and collect resources for distribution to parents and youth;
- Supervise the Youth interns to ensure a positive experience throughout the internship program;
- Contribute to fundraising efforts and to grant proposals and required reporting;
- Conduct community outreach and build collaborative partnerships with community members/organizations.

QUALIFICATION:

- Experience in cultivating healthy emotional and intellectual development in students from diverse ethnic backgrounds;
- Experience with group facilitation and designing youth curriculum through interactive workshops;
- Strong project management, organizational, and problem-solving skills;
- Strong oral and written communication skills;
- Supervisory and/or leadership experience are a plus.
- *Strongly preferred:* Proficiency in English and Vietnamese (oral and written)

Job Type: Full-time salaried position with benefits package.

If interested, please submit a cover letter, writing sample, resume, and three references to InfoVAI@hnvi.org with "Youth Program Manager Candidate" in the email subject line.

VAI is an equal opportunity employer committed to fostering a diverse and equitable environment. VAI does not discriminate on the basis of race, color, national origin, sex, gender identity, religion, sexual orientation, age, disability, parental status, veteran status, or any other protected status under applicable laws. We encourage individuals of all backgrounds to apply.

Người Việt ILLINOIS

Vietnamese Community Magazine

NGƯỜI VIỆT ILLINOIS do Hội Người Việt thực hiện phát hành hàng tháng, ngoài việc phát huy văn học, nghệ thuật còn có mục đích cung cấp tin tức, các sinh hoạt cộng đồng tại Chicago và hải ngoại, thông báo các chương trình và dịch vụ xã hội của Hội – Bài của các tác giả cộng tác không nhất thiết là quan điểm của Hội. – Bài được đăng hay không sẽ không hoàn trả bản thảo – Tòa soạn dành quyền cắt bỏ, sửa chữa và nhuận sắc lại bản thảo nếu cần.

The **NGUOI VIET ILLINOIS** is published monthly by the Vietnamese Association of Illinois (VAI). Along with developments in Vietnamese art and literature, the **NGUOI VIET ILLINOIS** also provides local news; community activities in the Chicagoland area, the United States and overseas. It also updates information of extensive programs and its social services.

The viewpoint expressed in the articles written by contributors do not always reflect that of VAI's. Material submitted, published or not, will not be returned to sender. VAI reserves the right to edit and revise accordingly.

GIÁ BIỂU QUẢNG CÁO

Advertising Rates

Trang Trắng Đen (BW Pages)

1/8	1/4	1/2	1
\$25	\$50	\$80	\$150

Trang màu (Colored pages)

Inside cover: \$300

Outside back cover: \$400

Muốn nhận được báo hàng tháng, xin gửi \$50 bưu phí cho một năm 12 số.

To receive **NGƯỜI VIỆT ILLINOIS**

Please send for one year subscriptions:

First Class: \$50

BẢN TIN

Tổng Hợp:

• HƯNG LÊ • CHÂU VĂN • VIỆT TIẾN •

TIN THẾ GIỚI

NGŨ GIÁC ĐÀI: TALIBAN SẼ KHÔNG THỂ DÙNG DỤNG CỤ MÀ HOA KỲ BỎ LẠI

Bộ Quốc Phòng Hoa Kỳ cho biết gần 200 máy bay và xe quân sự, cùng một hệ thống phòng thủ hỏa tiễn, đã bị bỏ lại phi trường quốc tế tại thủ đô Kabul, nhưng tất cả đều đã bị vô hiệu hóa.

Phát ngôn viên Ngũ Giác Đài John Kirby khẳng định, tất cả các dụng cụ và vũ khí bị quân đội Hoa Kỳ bỏ lại phi trường Hamid Karzai đã bị vô hiệu hóa, và Taliban sẽ không thể sử dụng. "Họ có thể nghiên cứu tùy ý. Taliban có thể quan sát, đi xung quanh các

Một binh sĩ Taliban đang đi gần một phi cơ bị hư hại tại phi trường Kabul ngày 31 tháng 8, 2021, sau khi Hoa Kỳ mang hết quân nhân ra khỏi Afghanistan và chấm dứt cuộc chiến dài 20 năm.

(Ảnh: Wakil Kohsar/ AFP via Getty Images)

dụng cụ, nhưng máy bay sẽ không thể cất cánh, không thể vận hành. Chúng tôi đã vô hiệu hóa mọi dụng cụ ở phi trường, tất cả trực thăng và phương tiện mặt đất, khiến chúng không còn giá trị sử dụng," ông Kirby tuyên bố vào thứ Ba.

Đại diện Ngũ Giác Đài cho biết chỉ còn một số xe cứu hỏa và xe nâng hàng hóa là còn có thể hoạt động, giúp phi trường tiếp tục vận hành.

Tuyên bố được Bộ Quốc Phòng đưa ra sau khi trên mạng xuất hiện hình ảnh các thành viên Taliban chụp hình cùng những dụng cụ quân sự mà Hoa Kỳ bỏ lại phi trường Hamid Karzai. Trong số này có cả trực thăng, chiến đấu cơ, và xe quân sự.

Tướng Frank McKenzie, chỉ huy Bộ Tư Lệnh Hoa Kỳ, cho biết số dụng cụ được bỏ lại ở Kabul gồm 73 máy bay, khoảng 70 xe thiết giáp MRAP, cùng 27 chiếc Humvee. Ngoài ra, quân đội Hoa Kỳ cũng để lại một hệ thống phòng thủ hỏa tiễn kỹ thuật cao.

Hoa Kỳ từng huy động gần 6,000 binh sĩ để kiểm soát và vận hành phi trường Kabul, từ khi chiến dịch di tản bắt đầu vào ngày 14 tháng 8.

Trong hơn hai tuần, Hoa Kỳ và các đồng minh đã giúp di tản khoảng 123,000 người khỏi Afghanistan. Vào thứ Hai, binh sĩ Hoa Kỳ cuối cùng đã lên máy bay rời phi trường Kabul, chấm dứt 20 năm can thiệp quân sự ở Afghanistan.

QUÂN KHÁNG CHIẾN ĐÁNH BẠI CUỘC TẤN CÔNG CỦA TALIBAN

PANJSHIR - Một nhóm vũ trang, tự xưng là Lực Lượng Kháng Chiến Quốc Gia (NRF), hiện đóng quân ở thung lũng Panjshir, cho biết đã đánh bại một cuộc tấn công của Taliban và tiêu diệt ít nhất 7 tay súng.

Ông Fahim Dashti, phát ngôn viên của NRF, cho biết trận đánh xảy ra hôm thứ Hai ở lối vào phía tây thung lũng Panjshir.

Khi đó, Taliban đang tìm cách tấn công vào các vị trí phòng thủ của quân kháng chiến. Ông Dashti cho hay cuộc tấn công dường như là cách để Taliban thăm dò sức mạnh của quân kháng chiến.

Ít nhất 7 tay súng Taliban bị tiêu diệt, nhiều tay súng khác bị thương. Hai thành viên của lực lượng kháng chiến cũng bị thương sau cuộc giao tranh, ông Dashti nói.

Trong khi đó, một phát ngôn viên khác của NRF

là Ali Nazary cho biết, hai bên ban đầu đạt được một thỏa thuận không tấn công, nhưng Taliban đã thất hứa và tìm cách tiến vào Panjshir từ cả hai hướng nam và bắc.

"Rất may là NRF đã đánh bại cuộc tấn công, chúng tôi đã đốt cháy nhiều xe thiết giáp của Taliban, khiến họ phải rút về thành phố Charika," ông Nazary nói.

Cựu Bộ Trưởng Quốc Phòng Afghanistan, ông Bismillah Mohammadi, cũng viết trên Twitter xác nhận về chiến thắng của quân kháng chiến trước Taliban.

Ông Mohammadi tuyên bố Taliban đã phải rút lui với thương vong nặng nề. Quân kháng chiến ở Panjshir hiện được lãnh đạo bởi cựu Phó Tổng Thống Amrullah Saleh và một thủ lĩnh địa phương tên Ahmad Massoud. Ông Massoud trước đó kêu gọi Taliban hòa đàm, đồng thời cũng tuyên bố sẽ phản kháng nếu thung lũng Panjshir bị tấn công.

TALIBAN ĐẠT THỎA THUẬN LẬP CHÍNH PHỦ MỚI

Ông Mullah Abdul Ghani Baradar, bên phải, người đồng sáng lập Taliban, đang nói chuyện với báo chí sau khi dự lễ ký thỏa thuận hòa bình giữa Hoa Kỳ và Taliban ngày 29 tháng Hai, 2020 tại Doha, Qatar. Trong chính quyền mới tại A Phủ Hãn, ông sẽ giữ vai trò điều hành mọi hoạt động hàng ngày, có thể lực hàng thứ nhì sau lãnh đạo tối cao Haibatullah Akhundzada. (The Asahi Shimbun via Getty Images)

KABUL - Tổ chức Taliban và lãnh đạo các phe phái ở A Phủ Hãn đã đạt được "sự đồng thuận" trong việc thành lập chính phủ và nội các mới,

dưới sự lãnh đạo của thủ lãnh tinh thần hàng đầu của nhóm.

Theo thông tin từ ông Bilal Karimi, thành viên Ủy Ban Văn Hóa của Taliban, thủ lãnh của tổ chức này - Haibatullah Akhundzada - dự kiến sẽ đảm nhiệm vị trí tương đương lãnh đạo tối cao, cao hơn mọi cơ quan quản lý trong chính phủ.

Ngoài ra, thành viên đồng sáng lập Mullah Abdul Ghani Baradar có thể sẽ điều hành hoạt động hàng ngày của chính phủ.

“Cuộc họp về việc thành lập một chính phủ A Phú Hân toàn diện, giữa lãnh đạo Tiểu vương quốc Hồi giáo (danh hiệu tự xưng của Taliban), lãnh đạo chính phủ tiền nhiệm, và các lãnh đạo có ảnh hưởng khác đã chính thức kết thúc,” ông Karimi nói vào thứ Tư. “Họ đã đạt được sự đồng thuận. Chúng tôi sắp công bố nội các và hoạt động của chính phủ trong vài ngày tới. Một viên chức ẩn danh cho biết Taliban đã chờ đến khi Hoa Kỳ rút hết quân mới đưa ra thông báo về chính phủ mới. Hai ông Akhundzada và Baradar sẽ sớm xuất hiện trước công chúng ở thủ đô Kabul.

Lãnh đạo Akhundzada hiện ở Kandahar, thành trì của Taliban, nơi ông ta đã chủ trì hội nghị dài ba ngày với các thủ lãnh hàng đầu của Taliban và lãnh đạo A Phú Hân, theo thông tin từ phát ngôn viên của lực lượng này vào hôm thứ Ba.

Taliban sẽ phải đối phó nhiều thách thức sau khi thành lập chính phủ, như khủng hoảng kinh tế sau khi Hoa Kỳ cắt viện trợ, kiểm soát lạm phát, đồng thời phải tránh nguy cơ chiến tranh với quân kháng chiến và tổ chức Nhà Nước Hồi Giáo ở A Phú Hân (ISIS-K).

PHÁP ĐỊNH CHÍCH MŨI THUỐC NGỪA COVID THỨ 3 CHO 18 TRIỆU DÂN

PARIS - Viên chức y tế Pháp cho biết nước này đã đặt mục tiêu sẽ chích ngừa mũi thuốc ngừa Covid-19 tăng thêm cho 18 triệu người, từ nay đến đầu năm 2022.

“Những người đủ tiêu chuẩn được chích liều tăng thêm có thể lấy lịch hẹn. Đây là một yêu cầu về mặt y tế nhằm tăng cường bảo vệ cho người dân,” một viên chức y tế Pháp cho biết như trên.

Vào tuần trước, cơ quan y tế Pháp ra thông báo nói rằng mũi thuốc ngừa tăng thêm sẽ được dành cho người từ 65 tuổi trở lên, người có nhiều bệnh tật, và nhóm có nguy cơ cao trước Covid-19.

Khoảng 18 triệu công dân Pháp nằm trong nhóm người đủ điều kiện được chích ngừa mũi thứ ba.

“Chúng tôi hy vọng 12.4 triệu người sẽ được chích liều thuốc ngừa tăng thêm từ nay đến cuối năm, số còn lại sẽ được chích ngừa vào đầu năm sau,” viên chức Pháp cho biết.

Theo dữ liệu do chính phủ Pháp công bố, gần 72% người dân nước này đã được chích ít nhất một liều thuốc ngừa Covid-19. Số người đã chích ngừa đầy đủ, hoặc được chích một mũi thuốc ngừa sau khi đã mắc Covid-19, là 65%.

Cho tới nay, giới khoa học vẫn chưa có ý kiến đồng thuận về sự cần thiết của việc chích mũi thuốc ngừa thứ ba.

UKRAINE KHAI QUẬT MỘ TẬP THỂ CHỮA HÀNG CHỤC NGÀN NẠN NHÂN CỦA STALIN

ODESSA - Các nhà nghiên cứu tại Ukraine đang khai quật một ngôi mộ tập thể khá lớn, được cho là nơi chôn cất nạn nhân trong cuộc đại thanh trừng của Stalin.

Ngôi mộ được khám phá hồi tháng 8 gần phi trường Odessa ở miền nam Ukraine. Trước đó, địa điểm này là một bãi rác, theo nhà sử học địa phương Oleksandr Babych.

Đến nay, một số lượng xương rất lớn, ước tính thuộc về 5,000 - 20,000 người, đã được tìm thấy. Phân tích cho thấy họ bị hành quyết vào những năm 1930 trong cuộc đại thanh trừng của lãnh tụ cộng sản Liên Xô Josef Stalin, nhằm loại bỏ những người được cho là kẻ thù của chế độ, có tư tưởng chính trị đối lập, hoặc các thành viên hiếu chiến trong quân đội.

“Những người hành quyết đã đào những cái hố lớn và ném nạn nhân xuống, hoặc xả súng vào họ khi đang đứng, sau đó dùng rác phủ lên trên,” nhà khảo cổ học Tetyana Samoylova, cố vấn chính tại địa điểm, cho biết.

Nhóm khai quật đã phải cần đến 400 chuyến xe tải để loại bỏ hết lớp rác phủ trên. Các hài cốt được tìm thấy vẫn chưa thể xác định danh tính.

“Chúng tôi dự định sẽ dựng một đài tưởng niệm ở đây,” Thị Trưởng Gennady Trukhanov của thành phố Odessa nói.

Theo ước tính của các nhà sử học, hàng trăm ngàn người Ukraine đã bị cầm tù hoặc hành quyết trong các cuộc đàn áp của quân đội cộng sản

Stalin. Hàng triệu người khác cũng đã chết trong nạn đói năm 1932-1933 mà Ukraine coi là một cuộc diệt chủng do Stalin dàn dựng.

TRUNG CỘNG ĐÒI TÀU NGOẠI QUỐC PHẢI KHAI BÁO, KHI ĐI VÀO KHU VỰC BIỂN ĐÔNG

BIỂN ĐÔNG - Trung Cộng luôn luôn tìm mọi cách để chiếm lấy Biển Đông, mà mới và cụ thể nhất là việc nước này yêu cầu tàu ngoại quốc “phải khai báo tên tàu, tín hiệu gọi tàu, hàng hóa độc hại và nguy hiểm trên tàu” khi đi vào khu vực mà họ gọi là “lãnh hải” của TC trên Biển Đông, theo bản tin của Đài Á Châu Tự Do (RFA) tường thuật hôm 31 tháng 8 năm 2021. Bản tin Đài RFA cho biết thêm tin tức về vụ này như sau.

Bắc Kinh đòi hỏi các tàu nước ngoài phải khai báo tên tàu, tín hiệu gọi tàu, hàng hóa độc hại và nguy hiểm trên tàu khi ở trong vùng gọi là “lãnh hải” của Trung Quốc ở Biển Đông.

Tờ *Bưu điện Hoa Nam Buổi sáng*, mới đây, dẫn thông báo vừa nêu của Cơ quan An toàn Hàng hải Trung Quốc, phổ biến vào ngày 27/8 và có hiệu lực bắt đầu từ ngày 1/9/2021.

Yêu cầu mới này của Bắc Kinh được cho biết dựa theo Luật An toàn Giao thông Hàng hải Sửa đổi của Trung Quốc, được thông qua hồi tháng 4/2021.

Theo đó, các tàu nước ngoài đi vào vùng “lãnh hải” của Trung Quốc ở khu vực Biển Đông phải khai báo thông tin cho Cơ quan An toàn Hàng hải Trung Quốc.

Trong trường hợp tàu nước ngoài không khai báo theo yêu cầu thì cơ quan này sẽ ra lệnh bắt buộc tàu nước ngoài phải rời đi ngay lập tức và dùng các biện pháp như trực xuất bắt buộc, theo luật định hiện hành của Trung Quốc.

Quy định mới về yêu cầu tàu nước ngoài khai báo khi đi vào vùng “lãnh hải” của Trung Quốc, ở Biển Đông, áp dụng đối với tất cả tàu dân sự được sử dụng cho mục đích quân sự.

Thông báo mới nhất của Cơ quan An toàn Hàng hải Trung Quốc được đưa ra trong bối cảnh căng thẳng leo thang giữa Trung Quốc và các bên tranh chấp tại khu vực Biển Đông, cũng như các quốc gia phương Tây do Mỹ dẫn đầu ngày càng mở rộng hiện diện quân sự tại vùng biển Ấn Độ-Thái Bình Dương.

Trước đó, hồi năm 2016, Tòa Trọng tài Quốc tế-PCA ra phán quyết bác bỏ chủ quyền “đường chín khúc” của Trung Quốc tự vẽ ra chiếm đến 90% diện tích Biển Đông, qua vụ Philippines vào năm 2013 đệ đơn kiện Trung Quốc về vấn đề tranh chấp bãi cạn Scarborough giữa Manila và Bắc Kinh.

ĐE DỌA TẤN CÔNG ĐÀI LOAN CỦA TRUNG QUỐC NGÀY CÀNG TRẦM TRỌNG

ĐÀI BẮC, Đài Loan (NV) - Trong báo cáo đưa ra mới gần đây, Bộ Quốc Phòng Đài Loan báo động rằng quân đội Trung Quốc “có thể làm tê liệt” hệ thống phòng thủ của Đài Loan cũng như có thể hoàn toàn theo dõi hoạt động chuyển quân của đảo quốc này, cho thấy mức độ trầm trọng về đe dọa ngày càng gia tăng từ lục địa.

Bản tin của hãng thông tấn Reuters mới đây cho biết Bắc Kinh hiện đang gia tăng các hoạt động quân sự quanh đảo Đài Loan. Chính quyền Trung Quốc luôn coi Đài Loan là một tỉnh nổi loạn và chờ ngày thống nhất, bằng vũ lực nếu cần.

Trong bản báo cáo thường niên cho Quốc Hội Đài Loan về đe dọa quân sự của Trung Quốc, Bộ Quốc Phòng Đài Loan đưa ra lượng định trầm trọng hơn là năm ngoái. Lúc đó, chính quyền Đài Bắc nói rằng Bắc Kinh vẫn chưa đủ khả năng để mở cuộc tấn công toàn diện vào Đài Loan. (Ảnh: *Tổng Thống Đài Loan Thái Anh Văn*. - Sam Yeh/ AFP via Getty Images)

Bản báo cáo năm nay cho hay Trung Quốc có thể “mở ra các cuộc tấn công điện tử cả cứng và mềm,” gồm cả ngăn chặn liên lạc thông tin ở khu vực phía Tây Đài Loan.

Cũng theo bản báo cáo, Trung Quốc có thể phối hợp đạo quân Internet của họ để mở cuộc tấn công mạng, làm hệ thống phòng không trở nên bất khiển dụng, cản trở điều hành hệ thống phòng thủ bờ biển và khả năng phản công của quân đội Đài Loan.

Bộ Quốc Phòng Đài Loan cũng nói rằng Trung Quốc trong thời gian qua đã gia tăng khả năng trinh sát bằng cách sử dụng Beidou, một hệ thống định vị tương tự như GPS của Mỹ.

Điều này có nghĩa là Bắc Kinh có thể theo dõi các cuộc chuyển quân quanh Đài Loan, trợ giúp các hoạt động trinh sát khác bằng phi cơ, drone và các tàu do thám.

Ngoài ra, gián điệp Trung Quốc tại Đài Loan cũng có thể thực hiện các hoạt động phá hoại chính trị cùng hệ thống hạ tầng cơ sở về kinh tế, trước khi cuộc tấn công quân sự được bắt đầu. (V.Giang [qd]

ISIS-K LÀ NHÓM VŨ TRANG HỒI GIÁO CỰC ĐOAN, BẠO LỰC NHẤT AFGHANISTAN

KABUL, Afghanistan (NV) - ISIS-K, nhóm địa phương của tổ chức khủng bố ISIS, xác nhận họ là thủ phạm vụ đánh bom ở Kabul làm chết hơn 100 người, trong đó có 13 quân nhân Mỹ, theo BBC.

Trước đó, chính phủ các nước Tây phương liên tục cảnh báo rất có thể nhóm này sẽ tấn công.

Nhóm tay súng ISIS-K tốt nghiệp trại huấn luyện Abu Umar al-Shishani ở tỉnh Kunar, Afghanistan, hồi Tháng Mười Hai, 2017. (Hình: Center For Strategic & International Studies)

ISIS-K là ai?

ISIS-K, Nhà Nước Hồi Giáo Tỉnh Khorasan, là nhóm địa phương của tổ chức Nhà Nước Hồi Giáo (ISIS). Đây là nhóm vũ trang Jihad cực đoan và bạo lực nhất Afghanistan. ISIS-K thành lập hồi Tháng Giêng, 2015, khi ISIS đang ở đỉnh cao quyền lực tại Iraq và Syria, trước khi nhà nước Hồi Giáo tự xưng của ISIS bị liên minh do Mỹ dẫn đầu đánh tan.

ISIS-K tuyển chiến binh Jihad ở cả Afghanistan lẫn Pakistan, nhất là những thành viên Taliban ở Afghanistan cảm thấy Taliban chưa đủ cực đoan. "Khorasan" là vùng đất xa xưa bao gồm nhiều khu vực của Afghanistan và Pakistan ngày nay. Ban đầu, ISIS-K bao gồm cả Pakistan cho đến khi một nhóm ở Pakistan tuyên bố thành lập hồi Tháng Năm năm 2019.

ISIS-K có bao nhiêu thành viên?

Có lúc số thành viên nhóm này lên đến khoảng 3,000. Tuy nhiên, nhiều thành viên của họ thiệt mạng trong giao tranh với cả lính Mỹ lẫn Afghanistan, cũng như với Taliban. Từ khi thành lập đến nay, ISIS-K tấn công lính Afghanistan, chính khách Afghanistan, Taliban, người tôn giáo thiểu số (bao gồm Hồi Giáo Shia và Sikhs - lực lượng Mỹ và NATO, và cơ quan quốc tế - như tổ chức viện trợ).

ISIS-K thực hiện vài vụ tấn công khủng khiếp nhất mấy năm gần đây, nhắm vào trường học dành cho nữ, bệnh viện và thậm chí khoa sinh sản. Tin tức cho hay họ bắn chết phụ nữ mang thai và y tá.

Khác với Taliban, vốn chỉ đặt lợi ích ở Afghanistan, ISIS-K thuộc mạng lưới ISIS toàn cầu chuyên tìm cách tấn công mục tiêu Tây Phương, quốc tế và nhân đạo ở bất kỳ nơi nào họ có thể vươn tới. Nhóm này đặt căn cứ ở tỉnh Nangarhar, miền Đông Afghanistan, gần những tuyến đường buôn lậu ma túy và buôn người ra, vào Pakistan.

Mặc dù hầu hết những vụ tấn công của họ thời gian qua xảy ra ở Nangarhar và Kabul, nhóm này cũng xác nhận tấn công ở các tỉnh Kunar, Jowzjan, Paktia, Kunduz và Herat. Nạn nhân vụ đánh bom bên ngoài phi trường Kabul, Afghanistan, hôm 26 Tháng Tám đang được điều trị trong bệnh viện.

ISIS-K liên hệ với Taliban không? - Có, thông qua bên thứ ba, mạng lưới Haqqani. Theo các nhà nghiên cứu, ISIS-K liên hệ chặt chẽ với Haqqani, mà mạng lưới này lại liên hệ chặt chẽ với Taliban.

Người phụ trách an ninh ở Kabul hiện tại là ông Khalil Haqqani, một thủ lĩnh Taliban đang bị Mỹ truy nã với giải thưởng \$5 triệu.

Tiến Sĩ Sajjan Gohel của Tổ Chức Á Châu Thái Bình Dương theo dõi những nhóm vũ trang ở Afghanistan nhiều năm nay. Ông cho hay "vài vụ tấn công lớn từ năm 2019 đến 2021 có sự hợp tác giữa ISIS-K, mạng lưới Haqqani của Taliban và những nhóm khủng bố ở Pakistan." Khi chiếm được Kabul hôm 15 Tháng Tám, Taliban thả rất nhiều tù nhân từ nhà tù Pul-e-Charki, mà theo tin tức, gồm phần tử ISIS và al-Qaeda. Những người này hiện vẫn tự do.

Tuy nhiên ISIS-K có nhiều bất đồng lớn với Taliban. Họ cáo buộc Taliban từ bỏ con đường kháng chiến Jihad để đổi lấy thỏa thuận hòa bình thông qua thương thuyết trong "khách sạn sang

trọng” ở Doha, Qatar. ISIS-K xem Taliban là “người bội giáo.”

Cả giới lãnh đạo Taliban lẫn cơ quan tình báo Tây phương đều cho rằng nhóm này hiện là mối lo ngại an ninh lớn cho chính phủ Taliban sắp tới. (Th.Long) [qd]

MỸ VÀ 97 QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI HỨA TIẾP TỤC ĐÓN NHẬN NGƯỜI RỒI BỎ AFGHANISTAN

WASHINGTON, DC (NV) - Một bản thông cáo chung của chính phủ Mỹ và các quốc gia khác nói rằng đã nhận được bảo đảm của phía Taliban là những người có giấy tờ chứng minh được các quốc gia khác nhận vào sẽ được cho phép ra đi.

Theo bản tin của tờ New York Times đầu tháng 9, Mỹ cùng 97 quốc gia khác nói rằng sẽ tiếp tục đón nhận người rời bỏ Afghanistan sau khi quân đội Mỹ hoàn toàn triệt thoái, và đã có được thỏa thuận với Taliban để những người này được ra đi an toàn.

Trưởng thương thuyết gia của Taliban, là Sher Mohammed Abas Stanekzai, loan báo Taliban sẽ không cản trở người ra đi, bất kể quốc tịch gì, hoặc là họ có làm việc cho chính phủ và quân đội Mỹ trong 20 năm qua hay không.

Bản thông cáo chung đưa ra của hơn nửa số quốc gia trên thế giới và khối NATO nói rằng họ có được sự bảo đảm của Taliban rằng những người có giấy tờ chứng minh rằng được các quốc gia khác trên thế giới đón nhận thì sẽ được ra đi an toàn.

Các quốc gia này cũng hứa “sẽ tiếp tục cấp giấy chiếu khán cho những người Afghanistan được chấp nhận” và cũng nêu lên việc trông đợi phía Taliban sẽ giữ lời hứa của họ.

Bản thông cáo nói: “Chúng tôi lưu ý tới các thông báo chính thức của phía Taliban khi xác nhận việc này.”

Hai quốc gia không ký tên vào bản thông báo là Nga và Trung Quốc, hai thành viên thường trực của Hội Đồng Bảo An Liên Hiệp Quốc và hứa hẹn sẽ giúp Taliban tái thiết Afghanistan.

Các nguồn tin ngoại giao nói rằng các quốc gia khác trên thế giới sẽ không chỉ trông cậy vào hứa hẹn của Taliban mà sẽ có các thỏa thuận rõ ràng cho việc giải quyết tình trạng của những người có thể bị chế độ Taliban đe dọa tính mạng trong thời gian tới đây. (V.Giang) [đ.d.]

CHÁY NHÀ TÙ INDONESIA, 41 TÙ NHÂN THIỆT MẠNG

JAKARTA - Vào sáng sớm thứ Tư 8/9, một vụ cháy lớn đã xảy ra ở nhà tù gần thủ đô Jakarta, Indonesia, khiến ít nhất 41 người thiệt mạng và 80 người bị thương.

Phát ngôn viên Bộ Tư Pháp Indonesia cho biết đám cháy xảy ra ở khu C dành cho tội phạm ma túy của nhà tù Tangerang, thuộc ngoại ô Jakarta.

Cảnh sát trưởng Jakarta Fadil Imran cho biết vụ cháy xảy ra khi hầu hết các tù nhân đang ngủ, gây thiệt hại nhân mạng nặng nề. (Ảnh:Handout/Anadolu Agency via Getty Images).

Ngọn lửa được dập tắt sau vài giờ và toàn bộ nạn nhân được chuyển tới bệnh viện. Ngoài 41 tù nhân chết trong vụ cháy, 8 người khác bị thương nặng và 72 người bị thương nhẹ.

Nhà chức trách đã điều hàng trăm cảnh sát và binh lính tới kiểm soát nhà tù Tangerang. Nơi đây được thiết kế để giam 1,225 tù nhân, nhưng thực tế chứa tới 2,000 người. Khu C bị cháy là nơi giam giữ 122 tù nhân.

Cảnh sát Indonesia đang điều tra nguyên nhân vụ cháy. Các vụ vượt ngục và bạo loạn dẫn tới hỏa hoạn thường xuyên xảy ra ở Indonesia, khi các nhà tù rơi vào tình trạng quá tải do thiếu ngân sách và lượng tù nhân quá lớn bị bắt trong các vụ bố ráp ma túy.

CẢNH SÁT PHI LUẬT TÂN BẮN CHẾT 4 KẺ BUÔN MA TÚY TRUNG HOA

ZAMBALES - Cảnh sát Phi Luật Tân đã bắn chết 4 kẻ buôn ma túy trong cuộc đấu súng ở tỉnh Zambales, tịch thu nửa tấn ma túy đá.

“Vụ mua bán ma túy tại một khách sạn ở thành phố Candelaria, tỉnh Zambales đã dẫn đến cái chết

của 4 kẻ buôn ma túy người Trung Hoa. Họ nổ súng vào lực lượng chính phủ nhằm tẩu thoát, nhưng đã bị tiêu diệt," cơ quan cảnh sát quốc gia Phi Luật Tân cho biết.

Theo nhà chức trách, số ma túy này được đưa lên những chiếc thuyền nhỏ ở vùng biển quốc tế và buôn lậu vào Phi Luật Tân.

Trong những người bị bắn chết có một người tên Xu Youha, 50 tuổi, là "một trong những tay trùm buôn bán ma túy bất hợp pháp" ở Phi Luật Tân và đang bị cảnh sát theo dõi.

Các nghi can bị bắn chết còn lại bao gồm Gao Manzhu, 49 tuổi, Hong Jianshe, 58 tuổi, và Eddie Tan, 60 tuổi.

Cảnh sát tin rằng số ma túy bị thu giữ, trị giá ước tính gần \$70 triệu Mỹ kim, sẽ được phân phối ở Luzon, đảo chính của Phi Luật Tân.

Đây cũng là vụ vận chuyển ma túy lớn nhất tại nước này trong năm nay.

Vụ bắt giữ ma túy do cơ quan chống buôn lậu ma túy Phi Luật Tân dẫn đầu, cùng sự hợp tác của một số cơ quan chính phủ.

Năm ngoái, Phi Luật Tân cũng từng tịch thu hơn 800 ký ma túy đá trong cuộc bối ráp gần thủ đô Manila.

Từ khi lên nắm quyền năm 2016, Tổng Thống Phi Luật Tân Rodrigo Duterte đã khởi động cuộc chiến chống ma túy. Công tố viên Tòa Hình Sự Quốc Tế đang tìm cách điều tra chiến dịch của ông Duterte, sau khi các nhóm nhân quyền cho rằng hàng chục ngàn người đã chết trong các chiến dịch này.

DỊCH BỆNH GÂY RA BỞI VIRUS NIPAH XUẤT HIỆN Ở ẤN ĐỘ

KERALA - Tiểu bang Kerala, miền Nam Ấn Độ, đang đối mặt với một thách thức mới từ loại virus có tên là Nipah, trong lúc vẫn đang bị ít nhất 25,000 ca nhiễm Covid mới mỗi ngày.

Một em trai 12 tuổi đã chết tại làng Chathamangalam, quận Kozhikode vào hôm Chúa Nhật 5/9, sau khi bị nhiễm virus Nipah. Khu vực bán kính 3 cây số xung quanh nhà cậu bé đã bị phong tỏa, trong khi nhà chức trách mở chiến dịch dò tìm nguồn tiếp xúc, cách ly và xét nghiệm.

Tính đến ngày thứ Hai 6/9, hai nhân viên y tế đã xuất hiện triệu chứng nhiễm virus Nipah và 188 người khác được xác định tiếp xúc với em

Mời đọc và Phổ biến Nguyệt San NGƯỜI VIỆT ILLINOIS

trai, trong đó 20 người có nguy cơ cao.

Người đứng đầu cơ quan y tế tiểu bang Kerala, bà Veena George, cho biết số người tiếp xúc có thể gia tăng vì em trai đã được chuyển bệnh viện nhiều lần.

Trước đó, một nhóm nghiên cứu từ Trung Tâm Phòng Ngừa Dịch Bệnh Ấn Độ đã thu thập các mẫu chôm chôm gần nhà em trai, vì nghi ngờ em bị nhiễm bệnh sau khi ăn trái cây.

Đây là ca tử vong đầu tiên kể từ tháng 5, 2018, sau khi virus Nipah cướp đi sinh mạng của 17 người trong cùng một quận ở Kerala. Ăn trái cây bị dơi cắn là nguyên nhân chính gây ra dịch Nipah năm 2018.

Virus Nipah được phát hiện lần đầu tại Malaysia vào năm 1998, gây bệnh nghiêm trọng cho cả động vật và người.

Người nhiễm bệnh thường có các triệu chứng gồm sốt, ho, đau họng, chóng mặt, mệt mỏi và buồn nôn. Người bệnh sau đó bị phù não, dẫn đến buồn ngủ, lú lẫn, có thể hôn mê và tử vong.

Virus Nipah lây từ động vật (dơi hoặc heo) sang người, chủ yếu qua tiếp xúc trực tiếp với động vật hoặc sử dụng thực phẩm nhiễm virus.

Ngoài ra, virus Nipah cũng lây từ người sang người do tiếp xúc gần với chất dịch từ cơ thể bệnh nhân.

Virus Nipah có tỷ lệ lây lan thấp hơn Covid-19, nhưng lại có tỷ lệ tử vong cao hơn nhiều, từ 40% đến 75%.

Hiện tại, con người chưa có thuốc trị hoặc vaccine đối phó với virus Nipah và bệnh nhân chỉ được chăm sóc y tế hỗ trợ.

TIN HOA KỲ

MỸ LẬP QUY ĐỊNH MỚI ĐỐI VỚI DU KHÁCH NHẬP CẢNH GIỮA DỊCH COVID

Mỹ đang phát triển “hệ thống du hành quốc tế mới,” bao gồm theo dõi tiếp xúc, để quyết định khi nào có thể gỡ bỏ các hạn chế du hành tới Mỹ đối với du khách quốc tế, một quan chức cao cấp Tòa Bạch Ốc cho biết ngày 15/9.

Điều phối viên đáp ứng virus corona của Tòa Bạch Ốc Jeff Zients nói với Hội đồng Cố vấn Du hành và Du lịch Mỹ rằng chính quyền không có kế hoạch nới lỏng ngay bất cứ hạn chế du hành nào vì số ca nhiễm biến thể Delta đang tăng trên toàn thế giới.

“Người Mỹ cần tin tưởng là hệ thống du hành quốc tế mới sẽ an toàn hơn, cho dù là lúc đó chúng ta có cho phép nhập cảnh nhiều du khách hơn,” ông Zients nói ngày 15/9, và cho biết thêm hệ thống mới này cuối cùng sẽ thay thế những hạn chế hiện có.

“Chúng tôi đang thăm dò việc cân nhắc yêu cầu về tiêm chủng đối với công dân nước ngoài đến Mỹ,” ông Zients nói.

Một số giới chức trong lĩnh vực du hành e rằng chính quyền ông Biden sẽ không gỡ bỏ hạn chế du hành trong nhiều tháng nữa hay có thể là đến năm sau.

Những hạn chế đặc biệt về du hành của Mỹ đầu tiên được áp đặt lên Trung Quốc vào tháng 1/2020 để giải quyết vấn đề COVID-19 lây lan. Nhiều nước đã bị đưa vào danh sách sau đó, gần đây nhất là Ấn Độ vào tháng 5.

Ông Zients cho hay hệ thống mới sẽ bao gồm thu thập dữ liệu theo dõi tiếp xúc từ hành khách đến Mỹ để Trung tâm Kiểm soát và Phòng ngừa Dịch bệnh (CDC) có thể tiếp xúc với hành khách nếu họ bị phơi nhiễm.

Chính quyền ông Trump vào năm 2020 ngăn nõ lực yêu cầu các hãng hàng không thu thập thông

tin truy vết tiếp xúc từ các hành khách quốc tế đến Mỹ sau khi một số quan chức chính quyền nêu lên những quan ngại về quyền riêng tư.

Mỹ hiện cấm nhập cảnh hầu hết những người không phải công dân Mỹ mà trong vòng 14 ngày qua có mặt tại Anh, 26 nước Schengen tại châu Âu, Ireland, Trung Quốc, Ấn Độ, Nam Phi, Iran và Brazil. Hoa Kỳ cũng cấm đa số người không phải công dân Mỹ nhập cảnh qua biên giới đường bộ giữa Mỹ với Mexico và Canada mà không có lý do thiết yếu.

BIẾN THỂ MU XUẤT HIỆN TOÀN HOA KỲ

Các ca nhiễm Mu, một biến thể của coronavirus có nguy cơ kháng vaccine Covid-19, đã được phát hiện tại 49 trên 50 tiểu bang Hoa Kỳ. Nebraska là tiểu bang duy nhất ở Hoa Kỳ chưa ghi nhận trường hợp nào nhiễm biến thể Mu.

Dòng virus này đã xuất hiện ở thủ đô Hoa Thịnh Đốn và 49 tiểu bang Hoa Kỳ. California là tiểu bang có số người nhiễm biến thể Mu cao nhất với 384 người, gồm cả 167 người ở Los Angeles.

“Việc xác định được các biến thể như Mu và sự lan rộng của các biến thể trên toàn cầu cho thấy người dân phải tiếp tục thực hiện các biện pháp để bảo vệ bản thân và mọi người,” giám đốc y tế công cộng Los Angeles County, bà Barbara Ferrer, cho biết. Bà Ferrer nói rằng các biến thể cũng cho thấy tầm quan trọng của việc chích ngừa và bảo vệ nhiều lớp, nhằm phá vỡ chuỗi lây nhiễm và hạn chế nguy cơ virus đột biến thành các dòng nguy hiểm hơn.

Tổ Chức Y Tế Thế Giới (WHO) hôm 30 tháng 8 đã đưa biến thể Mu vào nhóm đáng lo ngại, vì khả năng lây nhiễm cao hơn các dòng khác.

Hoa Kỳ vẫn đang là vùng dịch lớn nhất thế giới với hơn 40.8 triệu ca bệnh và hơn 666,000 ca tử vong do Covid-19. Tỷ lệ người đã chích ít nhất 1 liều vaccine là 61.6% dân số, trong khi 52.3% dân số đã chích ngừa đầy đủ..

TỔNG GIÁM ĐỐC CALOPTIMA TỪ CHỨC; BÁC SĨ GỐC VIỆT CÓ THỂ THAY THẾ

WESTMINSTER - Một người điều hành chương trình chăm sóc sức khỏe hàng trăm ngàn người dân tại Quận Cam đang chuẩn bị rời chức vụ, và người có triển vọng được đưa vào thay thế có thể là một bác sĩ gốc Việt.

Theo tin của báo mạng Voice of OC, vào sáng thứ Năm ông Richard Sanchez đã thông báo với ủy ban điều hành chương trình CalOptima rằng ông sẽ từ chức trong 60 ngày, có hiệu lực từ ngày 7 tháng 11.

CalOptima là chương trình bảo hiểm sức khỏe người dân được tài trợ bởi chính quyền Quận Cam. Một trong bốn người dân tại Orange County đều nằm trong chương trình này.

Ông Richard Sanchez chỉ mới chính thức giữ chức tổng giám đốc của CalOptima chưa đầy một năm, trong giai đoạn đối phó đại dịch vào lúc cao điểm. Trước đó, ông đã lãnh đạo Sở Y Tế (Health Care Agency) của Quận Cam.

Trách nhiệm tìm người thay thế ông Sanchez sẽ nằm trong tay của hội đồng điều hành CalOptima, mà Chủ tịch của hội đồng này là ông Andrew Đỗ, người cũng đang giữ chức Chủ tịch Hội Đồng Giám Sát Quận Cam, tức là chức vụ cao cấp nhất của Orange County.

Ông Richard Sanchez không cho biết tại sao ông muốn từ chức.

Báo Voice of OC ghi nhận quyết định của ông Sanchez được đưa ra trong lúc có những nguồn tin cho rằng Chủ tịch Andrew Đỗ đang có ý định đưa Bác Sĩ Clayton Châu vào chức tổng giám đốc của CalOptima. Hiện thời ông Clayton Châu đang giữ chức giám đốc Sở Y Tế Quận Cam.

FDA: LIỀU VACCINE TĂNG CƯỜNG CỦA PFIZER CẢI THIỆN MIỄN DỊCH, NHƯNG CÓ THỂ KHÔNG CẦN THIẾT

Các khoa học gia thuộc Cơ quan Quản trị Thực phẩm và Dược phẩm Mỹ (FDA) ngày 15/9 cho biết liều vaccine COVID tăng cường thứ ba của Pfizer tạo nên đáp ứng miễn dịch cao hơn nhưng không xác định liệu đại đa số quần chúng có cần tiêm tăng cường hay không. Các viên chức của FDA trong một tài liệu soạn cho các cố vấn bên ngoài nói rằng Comirnaty- tức vaccine COVID-19 do Pfizer bào chế với công ty Đức BioNTech- đáp ứng được những điều kiện định trước rõ rệt cho thấy là mũi tiêm tăng cường tạo ra một đáp ứng miễn nhiễm. Liệu tính hiệu nghiệm của vaccine có mai một và cần phải tiêm liều tăng cường hay không vẫn chưa chứng minh được, FDA nói.

“Một số cuộc nghiên cứu quan sát đã cho thấy có việc giảm hiệu nghiệm của Comirnaty theo thời

gian trong việc chống lại lây nhiễm có triệu chứng hay chống lại biến thể Delta, trong khi những cuộc nghiên cứu khác thì không,” các viên chức này nêu rõ trong tài liệu. “Tuy nhiên, nhìn chung, dữ liệu cho thấy là những vaccine COVID-19 hiện hữu tại Mỹ đã được cấp phép hay cho phép sử dụng khẩn cấp vẫn giúp bảo vệ được chống lại bệnh COVID-19 nặng hay tử vong tại Mỹ.”

FDA công bố tài liệu này hôm 15/9 để một ủy ban gồm các chuyên gia bên ngoài FDA xem xét. Ủy ban đó sẽ họp vào ngày 17/9 để quyết định xem có nên khuyến nghị cơ quan thẩm quyền Mỹ chấp thuận cho tiêm tăng cường hay không.

Pfizer trong một tài liệu chuẩn bị cho cuộc họp, lập luận rằng các nhà ban hành qui định Mỹ nên chấp thuận liều vaccine tăng cường của công ty 6 tháng sau liều thứ hai vì tính hiệu nghiệm của vaccine mai một theo thời gian.

Pfizer nói dữ liệu từ những thử nghiệm lâm sàng của công ty cho thấy tính hiệu nghiệm của vaccine giảm khoảng 6% mỗi hai tháng, sau liều thứ hai.

Công ty dược này cũng nói dữ liệu trên thực tế của Israel và Mỹ cho thấy tính hiệu nghiệm của vaccine có giảm sút. Công ty dược phẩm Mỹ nói trong khoảng 300 người tham dự cuộc thử nghiệm lâm sàng, liều thứ ba tạo ra đáp ứng miễn nhiễm tốt hơn là liều thứ hai.

Công ty cũng đề cập đến dữ liệu từ chương trình tiêm tăng cường vừa bắt đầu tại Israel cho thấy là liều thứ ba phục hồi mức bảo vệ cao chống virus.

Tổng thống Joe Biden đã thúc đẩy tiêm liều vaccine tăng cường giữa lúc số nhập viện và tử vong gia tăng vì biến thể Delta, và đặt mục tiêu vào ngày 20/9 bắt đầu tiêm 100 triệu liều vaccine tăng cường tại Mỹ.

SPACEX SẼ LÀM NÊN LỊCH SỬ VỚI PHI HÀNH ĐOÀN DÂN SỰ ĐẦU TIÊN LÊN QUÝ ĐẠO

Bốn nhà du hành vũ trụ được phóng vào không gian bằng tên lửa SpaceX chiều 15/9 sẽ là phi hành đoàn toàn dân sự đầu tiên bay lên quý đạo trái đất.

Bộ tứ du hành vũ trụ nghiệp dư, dẫn đầu bởi người sáng lập và giám đốc điều hành người Mỹ của công ty thương mại điện tử Shift4 Payments Inc, Jared Isaacman, dự kiến được phóng đi lúc 8

giờ tối giờ miền Đông Hoa Kỳ (00:00 GMT) từ Trung tâm Vũ trụ Kennedy ở Cape Canaveral, bang Florida.

Chuyến bay không có phi hành gia chuyên nghiệp đi cùng với khách hàng trên phi thuyền của SpaceX, dự kiến sẽ dài khoảng ba ngày từ lúc cất cánh đến khi hạ cánh xuống Đại Tây Dương.

Phi hành đoàn dân sự trong tàu vũ trụ SpaceX Crew Dragon màu trắng lấp lánh, được gọi là Resilience, sẽ được phóng bằng tên lửa tái sử dụng Falcon 9 của công ty SpaceX và được trang bị một mái vòm quan sát đặc biệt.

Tỉ phú Isaacman, 38 tuổi, người tài trợ cho chuyến du hành không gian, đã chuyển một khoản tiền không được tiết lộ nhưng có lẽ là rất lớn cho tỷ phú đồng thời là chủ sở hữu SpaceX, Elon Musk, để đưa chính ông và ba người bạn bay vào không gian. Tạp chí Time ước tính giá vé cho cả 4 chỗ sẽ không dưới 200 triệu USD.

Cái được gọi là sứ mệnh Inspiration4 được tỷ phú Isaacman lập nên chủ yếu để nâng cao nhận thức và hỗ trợ cho một trong những mục đích chính của ông, Bệnh viện nhi đồng St. Jude Children's Research Hospital, một trung tâm ung thư nhi khoa hàng đầu ở Memphis, Tennessee.

Đây sẽ là chuyến bay đầu tiên trong lĩnh vực kinh doanh du lịch không gian mới của tỷ phú Musk, và cũng là một bước nhảy vọt trước các đối thủ cạnh tranh trong việc cung cấp các chuyến đi bằng phi thuyền cho những khách hàng cao cấp sẵn sàng trả một phần giá sản để có được niềm vui cũng như 20 niềm kiêu hãnh về chuyến bay vào vũ trụ.

Inspiration4 nhắm tới quỹ đạo ở độ cao 575km so với Trái đất, cao hơn cả Trạm vũ trụ quốc tế hoặc Kính viễn vọng không gian Hubble. Ở độ cao đó, phi thuyền Crew Dragon sẽ bay quanh địa cầu mỗi 90 phút một vòng, với tốc độ khoảng 27.360 km/h, tức khoảng 22 lần tốc độ âm thanh.

THỐNG ĐỐC CALIFORNIA NEWSOM ĐÁNH BẠI NỖ LỰC BÃI NHIỆM CỦA ĐẢNG CỘNG HÒA

Thống đốc California Gavin Newsom hôm 14/9 đã đánh bại một chiến dịch bãi nhiệm ông của Đảng Cộng hòa, và chiến thắng này gửi đi một thông điệp kiên quyết rằng cử tri của tiểu bang mà Đảng Dân chủ chiếm ưu thế ủng hộ các chính sách của ông Newsom trong việc chống đại dịch COVID-19, nhập cư và tội phạm.

Ông Newsom, người thắng cử nhiệm kỳ đầu tiên vào năm 2018, một lần nữa tuyên bố chiến thắng vang dội trong cuộc biểu quyết bãi nhiệm đặc biệt. Điều đó có nghĩa là ông sẽ tiếp tục tại vị cho đến khi nhiệm kỳ kết thúc vào tháng 1/2023 và cho thấy ông có nhiều cơ hội hơn trong cuộc bầu cử thường kỳ vào năm tới. Với 58% khu vực bầu cử công bố kết quả kiểm phiếu cuối ngày 14/9, ông Newsom dẫn trước 32 điểm phần trăm, với 66% cử tri biểu quyết cho ông tiếp tục tại vị, và 34% bỏ phiếu bãi nhiệm ông.

“Tôi trân trọng và biết ơn hàng triệu người dân California đã thực hiện quyền bầu cử cơ bản của họ,” ông Newsom nói trong bài phát biểu chiến thắng tối ngày 14/9 tại thủ phủ Sacramento.

Chiến thắng của ông Newsom và tỷ lệ cử tri đi bầu cao trong cuộc bầu cử hôm 14/9 làm dịu bớt lo lắng cho phe Dân chủ trên toàn quốc, những người đang chuẩn bị cho một cuộc chiến khó khăn trong cuộc bầu cử năm 2022 để quyết định quyền kiểm soát Quốc hội.

Một thất bại ở California, một trong những tiểu bang thành trì của đảng, có thể sẽ gióng lên hồi

chuông báo động trên toàn quốc cho Đảng Dân chủ, đặc biệt khi đối thủ hàng đầu bên đảng Cộng hòa là người ủng hộ cựu Tổng thống Donald Trump, người dẫn chương trình bảo thủ Larry Elder, với bề dày thành tích của những tuyên bố gây tranh cãi về phụ nữ và sắc dân thiểu số.

Cuộc biểu quyết bãi nhiệm mà ông Newsom, từng là phó thống đốc California và thị trưởng San Francisco, vừa phải đối mặt là lần thứ hai trong lịch sử của tiểu bang đã có 55 lần kêu gọi lấy chữ ký để tiến hành bãi nhiệm.

Trong nhiệm kỳ đầu tiên của mình, ông Newsom, 53 tuổi, bị bủa vây bởi những thách thức bao gồm đại dịch, tình trạng vô gia cư, hạn hán khắc nghiệt và cháy rừng nghiêm trọng.

Mặc dù ông vẫn được ủng hộ ở tiểu bang đông dân nhất của Mỹ, nhưng những người bảo thủ đã tức giận với các chính sách cởi mở của ông về quyền LGBTQ, nhập cư và tội phạm, dẫn đến một chiến dịch nhằm bãi nhiệm ông.

Trong những ngày cuối cùng trước khi cuộc bầu cử diễn ra, ông Newsom xuất hiện cùng với Tổng thống Biden và Phó Tổng thống Kamala Harris, người trước đây đại diện cho bang với tư cách là thượng nghị sĩ liên bang và tổng chưởng lý của tiểu bang.

TRỢ CẤP TỪ NHÀ NƯỚC GIÚP GIẢM NGHÈO CHO HÀNG TRIỆU DÂN MỸ GIỮA ĐẠI DỊCH

Các khoản tiền mặt gửi trực tiếp tới các hộ gia đình và những khoản trợ cấp thất nghiệp rộng rãi đã giúp hàng triệu người Mỹ thoát khỏi nghèo túng sau khi đại dịch virus corona làm gián đoạn nền kinh tế và đẩy nhiều người vào cảnh thất nghiệp, theo cuộc thăm dò của chính phủ công bố ngày 14/9.

Các khoản tiền kích cầu của chính phủ liên bang gởi tới hầu hết các hộ gia đình Mỹ giữa đại dịch đã giúp đưa 11,7 triệu người ra khỏi cảnh nghèo hối năm ngoái, theo Cục Điều tra Dân số.

Hỗ trợ qua trợ cấp thất nghiệp, được tăng cường bằng quỹ liên bang, cũng giúp ích rất nhiều trong lúc thất nghiệp gia tăng vì Covid, theo phúc trình.

Chương trình có thể trợ cấp chi phí chăm sóc trẻ em, mở rộng vĩnh viễn các khoản tín dụng thuế cho các phụ huynh và cung cấp những hỗ trợ khác nữa cho các hộ gia đình.

Tuy nhiên, một số các nỗ lực này có thể gặp sự kháng cự của đảng Cộng hòa, những người cho rằng cần giảm hỗ trợ khi nền kinh tế bắt đầu trở lại.

CÁC CỰU TỔNG THỐNG MỸ CHUNG TAY HỖ TRỢ NGƯỜI TỊ NẠN AFGHANISTAN

Ba cựu tổng thống Hoa Kỳ: George W. Bush thuộc Đảng Cộng Hòa, Bill Clinton và Obama của Đảng Dân Chủ cùng hợp sức ủng hộ một nhóm mới thành lập nhằm hỗ trợ những người tị nạn từ Afghanistan sang Hoa Kỳ sau khi Mỹ rút hết quân ra khỏi nước này cuối tháng trước.

Các vị cựu lãnh đạo Hoa Kỳ và phu nhân của họ sẽ là thành viên trong nhóm mang tên “Welcome.US”, một liên minh các nhóm vận động, các doanh nghiệp Hoa Kỳ và các nhà lãnh đạo, vừa ra mắt vào ngày 14/9/2021..

Liên minh sẽ huy động sự hỗ trợ và tình nguyện viên để giúp đỡ cho hàng chục ngàn người Afghanistan vừa rời khỏi đất nước của họ trong khuôn khổ cuộc di tản của chính quyền Biden để tái định cư ở Hoa Kỳ.

Nhiều người trong số những người tị nạn sẽ gặp rủi ro nếu ở lại Afghanistan dưới thời Taliban sau khi đã làm việc với quân đội Mỹ và đồng minh hoặc với các cơ quan của Mỹ và quốc tế trong suốt 20 năm chiến tranh.

“Hàng ngàn người Afghanistan đã sát cánh cùng chúng tôi trên chiến tuyến để thúc đẩy một thế giới an toàn hơn và giờ họ cần sự giúp đỡ của chúng tôi. Chúng tôi tự hào hỗ trợ Welcome.US và trong công việc giúp các gia đình Afghanistan ổn định và xây dựng cuộc sống mới”, cựu Tổng thống George W. Bush và phu nhân Laura nói trong tuyên bố. “Chúng tôi sẵn sàng cho những láng giềng Afghanistan mới của chúng tôi và cho thế giới thấy

tinh thần chào đón và hào hiệp là cốt lõi của những điều làm cho đất nước chúng tôi trở nên vĩ đại như vậy”.

Nhóm mới thành lập đã thu hút sự ủng hộ từ hơn 280 cá nhân và tổ chức, bao gồm các doanh nghiệp Hoa Kỳ như Microsoft, Starbucks, CVS và AirBnB, cũng như nhiều tổ chức phi lợi nhuận, các nhóm cựu chiến binh và các cơ quan tái định cư.

Nhiều thống đốc và thị trưởng đương nhiệm và mãn nhiệm của lưỡng đảng cũng tham gia. Một số lãnh đạo địa phương và tiểu bang của Hoa Kỳ cho biết họ sẽ chào đón những người tị nạn vào cộng đồng, mặc dù di dân vẫn đang là một vấn đề gây chia rẽ tại Mỹ. Hàng chục ngàn người tị nạn đã được đưa ra khỏi Afghanistan trong những tuần cuối tháng 8 trong một cuộc rút quân vội vã và bị chỉ trích gay gắt của Mỹ.

Chính quyền của Tổng thống Dân chủ Joe Biden đang nỗ lực để tiếp nhận khoảng 50.000 người tị nạn tại các căn cứ quân sự ở Hoa Kỳ. Những người khác vẫn ở trong các trung tâm xử lý gần các sân bay của Hoa Kỳ nơi họ hạ cánh, và nhiều người di tản hơn đang ở các cơ sở của Hoa Kỳ ở nước ngoài. Trong khi đó, các chuyến bay từ Afghanistan đến Hoa Kỳ đã bị đình chỉ trong bối cảnh dịch sởi bùng phát.

Cựu Tổng thống Đảng Cộng hòa Donald Trump đã chỉ trích cách xử lý của người kế nhiệm về việc rút lui của Mỹ sau khi ông Trump đã đàm phán một hiệp ước với Taliban cho việc rời khỏi Afghanistan.

MỸ VẪN CHUẨN BỊ GIAO TIẾP VỚI TRIỀU TIÊN SAU VỤ THỬ PHI ĐẠN

Mỹ vẫn chuẩn bị giao tiếp với Triều Tiên, một phát ngôn viên Tòa Bạch Ốc cho biết ngày 13/9, dù Bình Nhưỡng loan báo đã thử nghiệm một phi đạn hành trình tầm xa vào cuối tuần qua.

“Lập trường của chúng ta đối với Triều Tiên không thay đổi, chúng ta vẫn chuẩn bị giao tiếp,” phó phát ngôn viên Karine Jean-Pierre cho báo giới biết.

Truyền thông nhà nước Triều Tiên ngày 13/9 loan báo nước này đã thử nghiệm thành công phi đạn hành trình tầm xa mà các nhà phân tích nói có thể là vũ khí đầu tiên của nước này có khả năng hạt nhân.

Các quan chức Mỹ, phát biểu với điều kiện ẩn danh, nói những chỉ dấu ban đầu cho thấy Triều Tiên đã tiến hành cuộc thử nghiệm như vậy.

Hãng tin chính thức Korean Central News của Triều Tiên nói phi đạn vừa phóng thử là “một vũ khí chiến lược có ý nghĩa to lớn” và bay được 1.500 km trước khi trúng mục tiêu, rơi xuống vùng biển nước này trong những vụ thử nghiệm hôm 11 và 12/9.

Phi đạn hành trình của Triều Tiên thường ít gây quan tâm hơn phi đạn đạn đạo vì không được minh thị cấm theo những nghị quyết của Hội đồng Bảo an Liên hiệp quốc. Tuy nhiên, các nhà phân tích nói một khi gọi là “chiến lược” có thể có nghĩa đây là hệ thống có khả năng mang hạt nhân.

Hiện chưa rõ liệu Triều Tiên có được công nghệ cần thiết để chế tạo đầu đạn hạt nhân nhỏ đủ để đặt trên một phi đạn hành trình hay không, nhưng nhà lãnh đạo Kim Jong Un trước đây trong năm nhấn mạnh các quả bom nhỏ hơn là ưu tiên hàng đầu.

Bộ chỉ huy Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương của Mỹ nói hoạt động này nhấn mạnh đến việc Triều Tiên tiếp tục chú trọng đến việc phát triển chương trình quân sự và những đe dọa đe ra cho các nước láng giềng và cộng đồng thế giới.”

Bình luận tại Liên hiệp quốc ở New York, phát ngôn viên Liên hiệp quốc Stephane Dujarric nói với phóng viên “Chúng tôi thấy các báo cáo này, và tôi nghĩ đây là một lời nhắc nhở nữa rằng giao tiếp ngoại giao là con đường duy nhất để đạt được hòa bình bền vững, phi hạt nhân hóa hoàn toàn và kiểm chứng được, trên bán đảo Triều Tiên.”

Các trưởng đoàn thương thuyết hạt nhân của Mỹ, Hàn Quốc và Nhật sẽ họp trong tuần này tại

Tokyo để thăm dò các khả năng tái tục nỗ lực thuyết phục Triều Tiên từ bỏ vũ khí hạt nhân.

Chính quyền Tổng thống Joe Biden đã tuyên bố họ mở ngỏ cho phương án ngoại giao để đạt được việc này, nhưng đã chứng tỏ không muốn nói lồng các chế tài đối với Triều Tiên.

Ông Sung Kim, đặc sứ Mỹ về Triều Tiên hồi tháng 8 tuyên bố sẵn sàng gặp các quan chức Triều Tiên “ở bất cứ nơi đâu và bất cứ lúc nào.”

TỔNG THỐNG BIDEN SẮP CÔNG BỐ CÁC BƯỚC MỚI VỀ COVID-19 TRƯỚC CUỘC HỌP CỦA LHQ

Tổng thống Hoa Kỳ Joe Biden sẽ công bố các bước mới để làm chậm sự lây lan của dịch bệnh COVID-19 trước khi Đại hội đồng Liên Hợp Quốc nhóm họp, Reuters dẫn lời bác sĩ Vivek Murthy, Tổng Y sĩ Hoa Kỳ, cho biết hôm 12/9.

Bác sĩ Murthy không nói rõ những bước đó sẽ như thế nào. Phiên họp tiếp theo của Đại hội đồng LHQ khai mạc vào ngày 14/9; và ngày đầu tiên của cuộc tranh luận chung sẽ là vào tuần sau.

Phát biểu trên đài CNN hôm 12/9, ông Murthy bảo vệ nỗ lực của Tổng thống Biden trong việc mở rộng tiêm chủng ở Hoa Kỳ.

Ông nói: “Sẽ có nhiều hành động hơn nữa mà chúng tôi tiếp tục thực hiện, đặc biệt là ở mặt trận toàn cầu”. Hôm 9/9, ông Biden cho biết ông sẽ yêu cầu nhân viên liên bang phải tiêm ngừa COVID-19 và yêu cầu các chủ lao động lớn yêu cầu nhân viên của họ phải được tiêm ngừa hoặc xét nghiệm thường xuyên.

Ông Biden cho biết Hoa Kỳ đã tài trợ 140 triệu liều vaccine cho các quốc gia khác. Ông nói: “Đó là vai trò lãnh đạo của Mỹ trên phạm vi toàn cầu, và đó mới chỉ là bước khởi đầu.”

FBI CÔNG BỐ TÀI LIỆU GIẢI MẬT VỀ VỤ 11/9

FBI hôm thứ Bảy đã công bố tài liệu đầu tiên liên quan đến cuộc điều tra vụ tấn công vào Hoa Kỳ vào ngày 11 tháng 9 năm 2001, và cáo buộc về sự hỗ trợ của chính phủ Ả-Rập Saudi đối với những kẻ không tặc, sau khi Tổng thống Joe Biden ban hành mệnh lệnh hành pháp.

Người thân của các nạn nhân đã kêu gọi ông Biden không tham dự các sự kiện kỷ niệm 20 năm ngày xảy ra vụ 11/9 vào ngày thứ Bảy nếu ông

không giải mật các tài liệu mà họ cho rằng sẽ cho thấy chính quyền Ả-Rập Saudi hậu thuẫn âm mưu này.

Tài liệu gồm 16 trang do FBI công bố, vốn đã được bôi đen một số phần về các thông tin nhạy cảm, đã nêu ra các mối liên hệ giữa kẻ không tặc và các cộng sự người Ả-Rập Saudi, nhưng không có bằng chứng nào cho thấy chính quyền Riyadh đã đồng lõa trong vụ tấn công khiến gần 3.000 người thiệt mạng.

Ả-Rập Saudi từ lâu đã nói rằng họ không có vai trò gì trong các cuộc tấn công. Đại sứ quán Ả-Rập Saudi tại Washington đã không trả lời ngay lập tức yêu cầu bình luận được gửi ngoài giờ hành chính vào cuối ngày thứ Bảy.

Trong một tuyên bố đưa ra vào ngày 8 tháng 9, đại sứ quán Ả-Rập Saudi cho biết Ả-Rập Saudi luôn ủng hộ sự minh bạch xung quanh các sự kiện ngày 11 tháng 9 năm 2001 và hoan nghênh việc Hoa Kỳ công bố các tài liệu mật liên quan đến các cuộc tấn công.

15 trong số 19 tên không tặc đến từ Ả-Rập Saudi. Một ủy ban của chính phủ Mỹ không tìm thấy bằng chứng nào cho thấy Ả-Rập Saudi trực tiếp tài trợ cho al Qaeda, nhóm được Taliban giúp cung cấp nơi trú ẩn an toàn ở Afghanistan vào thời điểm đó. Ủy ban này để ngỏ việc liệu cá nhân các quan chức Ả-Rập Saudi có thể có liên hệ hay không.

Gia đình của khoảng 2.500 trong số những người thiệt mạng và hơn 20.000 người bị thương, các doanh nghiệp và các công ty bảo hiểm khác nhau, đã kiện Ả-Rập Saudi, đòi bồi thường nhiều tỷ đôla.

QUÝ VỊ ĐANG LO LẮNG VỀ VIỆC BỊ TRỰC XUẤT?

KHÔNG THỂ TRẢ TIỀN THUÊ NHÀ? GẶP VẤN
ĐỀ VỚI CHỦ NHÀ? BỊ TĂNG TIỀN THUÊ?

HÃY XEM THÔNG TIN VỀ PHÒNG NGỪA TRỰC
XUẤT VÀ HỖ TRỢ TIỀN THUÊ BÊN DƯỚI!

CÁC CHƯƠNG TRÌNH HỖ TRỢ TIỀN THUÊ

<https://www.illinoisrentalassistance.org/>

HỖ TRỢ PHÁP LÝ QUẬN COOK

<https://www.cookcountylegalaid.org/>

VẬN ĐỘNG NGƯỜI THUÊ NHÀ CHICAGO

<https://chicagotenants.org/>

HƯỚNG DẪN VỀ TÒA ÁN CHUYÊN XỬ CÁC VỤ TRỰC XUẤT

<https://lcbh.org/resources/chicago-renters-guide-eviction-court>

HƯỚNG DẪN VỀ QUYỀN CỦA NGƯỜI THUÊ NHÀ TRONG CHICAGO

<https://www.autonomoustenantsunion.org/kyr>

QUYỀN SỬA CHỮA CỦA NGƯỜI THUÊ NHÀ (TIẾNG ANH VÀ TIẾNG VIỆT)

https://www.uplcchicago.org/file_download/inline/fb11c6ca-8b1c-43ce-86ea-939b81940f60

https://www.uplcchicago.org/file_download/inline/77f1e4ba-cd32-4d85-89f0-4bc11a1fb05

TRUNG TÂM LUẬT DÂN SỰ KHU UPTOWN

<https://www.uplcchicago.org/>

VUI LÒNG LIÊN LẠC CLARK NGUYỄN
TẠI (773) 728-3700 EXT. 123
CLARK.NGUYEN@HNVI.ORG
ĐỂ BIẾT THÊM THÔNG TIN!

TIN VIỆT NAM

DOANH NGHIỆP DỆT MAY KÊU CỨU TRƯỚC NGUY CƠ PHÁ SẢN

7 doanh nghiệp ở Tiền Giang thuộc Hiệp hội Dệt may Việt Nam vừa gửi thư lên Thủ tướng đề nghị hỗ trợ và ưu tiên tiêm vắc xin cho công nhân để có thể quay trở lại hoạt động, giữa bối cảnh hầu hết các khách hàng đã huỷ đơn hàng khiến nhiều doanh nghiệp đang đứng trước nguy cơ phá sản.

VnExpress dẫn đơn kêu cứu của các doanh nghiệp gửi Thủ tướng CSVN Phạm Minh Chính, đề nghị được quan tâm và “có giải pháp cứu giúp doanh nghiệp...” “Chúng tôi đang phải đối mặt với nguy cơ phá sản vì hầu hết các khách hàng đã thông báo huỷ đơn hàng, phạt xuất hàng bằng máy bay (thay vì bằng đường biển) với những hợp đồng đã ký. Đơn hàng dệt may bán theo mùa, đối tác không thể tiếp tục chờ đợi chúng tôi trong vô vọng”.

7 doanh nghiệp, với tổng số trên 13.300 công nhân, gồm: Công ty cổ phần May Tiên Tiến, Công ty cổ phần Tex- Giang, Công ty cổ phần May Phương Đông, Công ty cổ phần May Việt Tân, Công ty cổ phần May Việt Khánh, Công ty cổ phần Việt Long Hưng, Công ty cổ phần May Công Tiến.

Các doanh nghiệp yêu cầu chính phủ ưu tiên tiêm vắc xin cho toàn bộ công nhân với tổng cộng 26.600 liều (2 liều/người), để sớm đạt miễn dịch cộng đồng và phục hồi sản xuất.

Thư kêu cứu của các doanh nghiệp dệt may ở Tiền Giang được gửi đi giữa bối cảnh nhiều doanh nghiệp đã phải dừng sản xuất từ giữa tháng 7. Tiền Giang đang là 1 trong 5 tỉnh thành có số ca mắc cao nhất cả nước. Tính đến ngày 9/9/2021, Tiền Giang có 11.882 ca nhiễm và đã có 288 ca tử vong.

Hôm 13/9, hai tỉnh Tiền Giang và Kiên Giang đã bị Thủ tướng Phạm Minh Chính phê bình về công tác chống dịch kém hiệu quả, để cho tình

trạng “từ chố xanh rờn giờ thành ra đỏ quạch”. Ông ra hạn cho hai tỉnh này đến ngày 30/9 phải kiểm soát được dịch.

Hiện các doanh nghiệp ở Tiền Giang vẫn chưa biết khi nào sẽ được mở cửa hoạt động trở lại, trong khi các đối tác không thể chờ đợi lâu hơn.

VIỆT NAM - NHẬT BẢN HỢP TÁC SAU KHI TRIỀU TIỀN BẮN TÊN LỬA

Thủ tướng Nhật Bản Yoshihide Suga và Chủ tịch nước CSVN Nguyễn Xuân Phúc trong cuộc điện đàm hôm 15/9 khẳng định hai nước sẽ hợp tác chặt chẽ với nhau sau khi Triều Tiên bắn hai tên lửa đạn đạo vào vùng biển ngoài khơi bờ biển phía Đông của Nhật Bản, tờ Kyodo dẫn tin từ Bộ Ngoại giao Nhật Bản cho biết.

Trong cuộc điện đàm, Thủ tướng Suga đã lên án mạnh mẽ các vụ phóng tên lửa là vi phạm các nghị quyết của Hội đồng Bảo an Liên Hiệp Quốc cấm Triều Tiên thử tên lửa đạn đạo và công nghệ hạt nhân, trong khi Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc đáp lại về tầm quan trọng của việc tuân thủ các nghị quyết và khẳng định sẽ phối hợp chặt chẽ với phía Nhật Bản, Đại sứ quán Nhật Bản tại Việt Nam cho biết thêm.

Bên cạnh đó, hai lãnh đạo cũng nhất trí rằng Việt Nam và Nhật Bản sẽ tiếp tục hợp tác chặt chẽ trong các vấn đề an ninh trong thời gian tới, sau khi đã ký một thỏa thuận vào đầu tháng này cho phép xuất khẩu thiết bị và công nghệ quốc phòng do Nhật Bản sản xuất sang các nước Đông Nam Á.

Ông Nguyễn Xuân Phúc cũng chúc mừng ông Suga về việc Nhật Bản đã đăng cai tổ chức thành công Olympic và Paralympic Tokyo, và cảm ơn Nhật Bản đã tài trợ gần 3,6 triệu liều vắc xin COVID-19 cho Việt Nam.

Hợp tác quân sự quốc phòng giữa Việt Nam và Nhật Bản đã phát triển mạnh trong thời của chính quyền Thủ tướng Shinzo Abe và kéo dài đến hiện nay dưới thời Thủ tướng Yoshihide Suga.

Hồi năm 2015, Nhật Bản viện trợ cho Cảnh sát Biển Việt Nam 3 tàu tuần tra. Đến giữa năm 2020, Chính phủ Việt Nam và Cơ quan Hợp tác Quốc tế Nhật Bản (JICA) ký hiệp định vốn vay ODA trị giá 36,6 tỷ yen (348,2 triệu USD) cho dự án trang bị 6 tàu tuần tra cho Cảnh sát biển Việt Nam nhằm tăng cường năng lực bảo đảm an ninh, an toàn trên biển. Ngoài ra, Nhật Bản cũng cam kết chuyển

giao một số công nghệ quốc phòng, trang thiết bị vũ khí cho Việt Nam nhằm nâng cao năng lực hàng hải của Cảnh sát Biển Việt Nam để bảo vệ chủ quyền tại các vùng biển tranh chấp.

Việt Nam và Nhật Bản đều có điểm chung trong mối quan hệ kinh tế và văn hóa với Trung Quốc nhưng cả hai đều có sự cảnh giác tương tự trước sức mạnh ngày càng tăng và tính hiếu chiến của Bắc Kinh, đặc biệt giữa bối cảnh cả hai đều đang đối mặt với những thách thức an ninh lớn từ quá trình hiện đại hóa quân sự nhanh chóng của Trung Quốc và những hành động quyết đoán của Bắc Kinh trên Biển Đông và Biển Hoa Đông, theo nhận định của tờ Diplomat.

ĐỨC HỖ TRỢ VẮC-XIN CHO VIỆT NAM

852.480 liều vắc-xin AstraZeneca ngừa COVID-19 mà chính phủ Đức hỗ trợ Việt Nam đã về đến Hà Nội hôm thứ Năm.

Theo đại sứ quán Đức ở Hà Nội, đây là đóng góp của chính phủ Đức cho chiến dịch tiêm chủng của Việt Nam, và việc hỗ trợ vắc-xin này được thực hiện qua cơ chế phân bổ vắc-xin quốc tế COVAX với sự phối hợp của Quỹ Nhi đồng Liên Hợp Quốc (UNICEF) và Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) cũng như chính phủ Việt Nam.

Thông báo của đại sứ quán Đức dẫn lời Đại sứ Guido Hildner cho biết rằng ông “rất vui mừng về lô vắc-xin của Đức được chuyển đến qua cơ chế COVAX này” và rằng “nước Đức luôn sát cánh cùng Việt Nam trong cuộc chiến chống lại đại dịch Covid-19”.

“Chúng ta chỉ có thể chiến thắng đại dịch khi nó được khống chế ở khắp mọi nơi. Chính vì vậy, Đức và Liên minh Châu Âu ủng hộ chiến dịch tiếp cận công bằng và minh bạch vắc-xin ngừa COVID-19 trên toàn cầu qua cơ chế COVAX”, ông Hildner nói, theo đại sứ quán Đức.

Về hỗ trợ này của Đức cho Việt Nam, tin cho hay, ông Kidong Park, Quyền Điều phối viên thường trú Liên Hợp Quốc và Đại diện Tổ chức Y tế Thế giới tại Việt Nam, đã “thay mặt các tổ chức Liên Hợp Quốc, cảm ơn chính phủ và nhân dân Đức đã chia sẻ với nhân dân Việt Nam những liều vắc-xin cứu sống sinh mạng được chuyển tới qua cơ chế COVAX này”.

Thông báo của đại sứ quán Đức dẫn lời ông Park nói thêm rằng “trước tình hình dịch bệnh đầy thách

thức như hiện nay tại Việt Nam, chúng tôi tiếp tục ủng hộ kế hoạch của chính phủ trong việc ưu tiên tiêm chủng cho các nhân viên y tế và nhân viên tuyến đầu chống dịch cũng như người cao tuổi, người có bệnh nền và người có nguy cơ mắc bệnh nặng hoặc tử vong cao nhất”.

Theo cơ quan đại diện ngoại giao Đức ở Hà Nội, với lô vắc-xin do chính phủ Đức ủng hộ này, Việt Nam đã nhận 12.578.110 liều vắc-xin COVID-19 qua COVAX - cơ chế do WHO, Liên minh Đổi mới Sáng tạo Sẵn sàng cho Dịch bệnh và Liên minh Vắc-xin đồng khởi xướng và UNICEF là đối tác thực hiện chính.

WORLD BANK: THÂM HỤT CÂN CÂN THƯƠNG MẠI CỦA VN GIA TĂNG

Ngân hàng Thế giới (World Bank) hôm 15/9 công bố bản cập nhật về tình hình kinh tế vĩ mô của Việt Nam, trong đó nói rằng so với một năm trước, xuất khẩu hàng hóa giảm 5,7%, trong khi nhập khẩu tăng 21,1%, dẫn tới nhập siêu tăng lên 3,5 tỷ đôla trong tám tháng đầu năm 2021, so với xuất siêu 13,7 tỷ đôla cùng kỳ năm trước.

Tổ chức tài chính quốc tế này cho biết rằng trong số các mặt hàng xuất khẩu chính, đồ gỗ và giày dép bị ảnh hưởng nặng nề nhất (giảm lần lượt 38% và 26% so với cùng kỳ năm trước), tiếp theo là máy tính và sản phẩm điện tử (giảm 11,9%), dệt may (giảm 9%).

Tuy nhiên, theo World Bank, xuất khẩu điện thoại vẫn tăng 10% so với cùng kỳ năm trước, “phản ánh thực tế là sản xuất điện thoại chủ yếu tập trung ở các tỉnh miền Bắc, nơi đợt bùng phát dịch lần thứ tư được kiểm soát thành công hơn”.

Việt Nam hồi đầu tháng này cho biết nhập siêu 1,3 tỷ đôla trong tháng Tám và tính chung 8 tháng đầu năm nay, mức nhập siêu là 3,71 tỷ đôla.

Bộ Công thương cho biết thêm trong báo cáo về tình hình sản xuất công nghiệp và hoạt động thương mại tháng Tám và 8 tháng năm 2021 rằng “trong tháng Tám năm 2021, dịch COVID-19 lần thứ tư vẫn diễn biến phức tạp khiến nhiều tỉnh, thành phố trên cả nước phải tiếp tục thực hiện giãn cách, đã ảnh hưởng tiêu cực đến hoạt động xuất nhập khẩu”.

Theo đánh giá của World Bank, trong thời gian tới, kết quả tổng thể của nền kinh tế trong năm

2021 “sẽ phụ thuộc chủ yếu vào khả năng chính phủ có thể kiểm soát đợt dịch đang diễn ra một cách hiệu quả trong tháng Chín, để các hoạt động kinh tế có thể quay lại trong quý IV”.

“Ưu tiên đặt ra là đẩy nhanh chiến dịch tiêm vắc-xin để bao phủ ít nhất 70% dân số trưởng thành. Chính phủ cần sử dụng chính sách tài khóa để thúc đẩy cầu trong nước trong ngắn hạn, bằng cách đẩy nhanh tiến độ giải ngân vốn đầu tư công và tiếp tục hỗ trợ thu nhập cho các hộ gia đình bị ảnh hưởng để giúp khôi phục tiêu dùng tư nhân”, Ngân hàng Thế giới viết trong bản cập nhật kinh tế vĩ mô của Việt Nam.

Ngoài ra, tổ chức tài chính này cho rằng việc hỗ trợ cho các doanh nghiệp, nhất là hộ kinh doanh quy mô nhỏ, “cũng là cách để giúp đẩy mạnh các hoạt động kinh tế và tạo việc làm” và rằng “vì chi ngân sách tăng lên trong khi thu ngân sách sẽ tiếp tục bị ảnh hưởng trong ngắn hạn, nên cần tiếp tục thận trọng theo dõi tình hình cân đối tài khóa”.

VIỆT NAM/COVID: SỐ CA NHIỄM VÀ TỬ VONG ĐI XUỐNG

Bản tin về đại dịch COVID-19 của Bộ Y tế CSVN cho biết đất nước có thêm hơn 10.500 ca nhiễm và 276 ca tử vong trong thời gian từ 17h ngày 13/9 đến 17h ngày 14/9.

Đến nay, Việt Nam có tổng cộng hơn 635.000 người nhiễm virus và 15.936 người thiệt mạng vì dịch. Hầu hết các ca này xảy ra trong vòng 4 tháng rưỡi trở lại đây. Chiếm khoảng một nửa các con số vừa kể là ở ngay tại Saigon, tâm dịch của đất nước.

Thống kê của Bộ Y tế cho thấy số ca dương tính được ghi nhận qua các cuộc xét nghiệm chính thức đang có xu hướng đi xuống trong 8 ngày gần đây, từ gần 14.200 ca hôm 7/9 xuống gần 10.500 hôm 14/9.

Trong cùng thời gian, đường đồ thị về số người tử vong trên toàn quốc đi từ con số 316 của ngày 7/9 và 335 của ngày 8/9 xuống 217 vào ngày 11/9, sau đó đi ngang trong 3 ngày từ 12 đến 14/9 với khoảng trên dưới 270 người thiệt mạng vì dịch mỗi ngày.

Xu thế giảm cũng khá rõ ở tâm dịch Tp.Saigon với số ca nhiễm trung bình là trên dưới 7.300 trong các ngày 7-10/9 xuống mức 5.500-6.500 trong những ngày gần đây, tương tự là con số tử vong từ

TỰ TRÀO

LGT. Tác giả bài dưới đây là ông Trần Thủ (Đào Trọng Vinh), sinh năm 1944, một luật sư đã hành nghề nhiều năm tại Việt Nam. Khi còn học trung học, ông đã có kỳ vọng với lòng tự tin, tự hào về khả năng và vai trò của thế hệ mình – tức là thế hệ được sinh ra từ những năm 1942-1952 - trong việc cùng xây dựng đất nước.

Tin tưởng như vậy, ông đã làm ra bài thơ sau đây để thúc đẩy thế hệ mình và cũng để làm động lực thúc đẩy chính mình, chúng tôi lưu trữ và xin đăng lại.

Ông Trần Thủ cũng đã một đôi lần đóng góp một số bài vở có giá trị về triết học trên nguyệt san trước đây hai năm:

Nam nhi chí cả vẫy vùng
Phương danh đại nghiệp hào hùng,
biết chưa?

Muôn quân thét dậy, bóng cờ
Giang sơn gây dựng, cõi bờ quang vinh
Rồi ra mình lại với mình
Cười rằng ta đã thỏa tình núi sông!

• TRẦN THỦ
Đào Trọng Vinh, CA.

trên 250 ca trong các ngày 7 và 8/9 xuống khoảng 200 trong vài ngày qua.

Mặc dù vậy, tình hình dịch vẫn bị xem là còn nghiêm trọng và chính quyền Tp.HCM tiếp tục áp dụng lệnh giãn cách ở mức độ cao trong ít nhất 2 tuần nữa kể từ ngày 15/9.

Thành phố có vai trò là đầu máy kinh tế của Việt Nam đã áp dụng các biện pháp giãn cách, phong tỏa nghiêm ngặt trong hơn 3 tháng, dẫn đến nhiều khó khăn cho các doanh nghiệp và người dân.

Trong khi đó, chính quyền của thủ đô Hà Nội mới đây cho biết họ đang cân nhắc lộ trình nới lỏng giãn cách theo từng bước sau các thời điểm 15 và 21/9, nhưng chưa đưa ra kế hoạch nào cụ thể. Một quan chức kiểm soát bệnh dịch của Hà Nội nói với báo chí rằng thành phố này vẫn “chưa hết nguy cơ lây nhiễm”. Thủ đô của Việt Nam áp dụng lệnh giãn cách từ 24/7.

Cách Hà Nội không xa, chính quyền thành phố cảng Hải Phòng thông báo hôm 14/9 rằng họ cho phép một loạt dịch vụ công ích hoặc kinh doanh sinh lợi được hoạt động trở lại từ 0h ngày 15/9.

Đó là các vườn hoa, công viên, nhà hàng, các quán vỉa hè, các cơ sở kinh doanh dịch vụ thể dục, thể thao trong nhà, spa, chăm sóc sắc đẹp, các phòng khám chữa răng, tai mũi họng, v.v...

Nhà chức trách Hải Phòng nói cơ sở để nới lỏng lệnh giãn cách là thành phố đã đẩy mạnh tiêm vắc-xin, đến nay đã tiêm được gần 500.000 liều, và qua 21 ngày thực hiện nhiều xét nghiệm song không ghi nhận ca nhiễm mới trong cộng đồng.

Trên cả nước, Việt Nam đã tăng đáng kể số người được chủng ngừa COVID-19, với tổng số liều vắc xin được tiêm là hơn 30,3 triệu, trong đó hơn 24,7 triệu người tiêm được tiêm 1 mũi và hơn 5,6 triệu người đã tiêm 2 mũi. Với dân số hơn 98 triệu người, việc tiêm vắc-xin của Việt Nam còn tiếp tục diễn ra trong những ngày tháng tới.

DỰ ÁN ĐƯỜNG SẮT GÂY TRANH CÃI ĐỘI VỐN THÊM GẦN 8 TRIỆU USD

Bộ Giao thông Vận tải Việt Nam vừa cho biết chi phí cho dự án đường sắt đô thị Hà Nội, vốn gây nhiều tranh cãi do nhà thầu Trung Quốc xây dựng và bị trì hoãn trong nhiều năm qua, đã tăng thêm hơn 7,8 triệu USD do chậm tiến độ.

Theo truyền thông trong nước, Bộ GTVT cho biết trong văn bản trả lời Bộ Tài chính hồi đầu tháng 9 rằng do hợp đồng dự án tuyến đường sắt Cát Linh-Hà Đông không thể hoàn thành đúng tiến độ nên phải kéo dài thời gian thực hiện và việc này đã làm tăng chi phí hợp đồng tư vấn giám sát. Khoản chi phí phát sinh là khoảng 7,835 triệu USD, theo văn bản của Bộ GTVT được các trang báo mạng trong nước trích dẫn.

Dự án đường sắt đô thị dài hơn 13km của thủ đô Hà Nội được khởi công cách đây gần 10 năm,

vào tháng 10/2011, do Bộ GTVT làm chủ đầu tư với nguồn vốn vay ODA của Trung Quốc. Dự án có tổng mức đầu tư ban đầu là 8.770 tỷ đồng, nhưng sau nhiều lần điều chỉnh đã đội vốn lên hơn 18.000 tỷ đồng (khoảng 868 triệu USD), theo VnExpress.

Hiện vốn vay ODA từ Trung Quốc cho dự án này là hơn 13,800 tỷ đồng. Việc xây lắp cũng như tư vấn và giám sát thi công đều do các nhà thầu của Trung Quốc thực hiện.

Với việc phát sinh thêm khoản chi phí hơn 7,8 triệu USD tiền tư vấn do chậm tiến độ, báo Lao Động đưa ra câu hỏi “Vậy ai sẽ phải trả khoản tiền này?” vì phía Ngân hàng Xuất nhập khẩu Trung Quốc, nơi cung cấp nguồn vốn vay cho dự án, từ chối tài trợ cho hợp đồng tư vấn giám sát. Tờ báo này cho rằng nếu lấy tiền ngân sách để trả thì “thực chất vẫn là dân trả bởi nguồn thu chủ yếu của ngân sách là từ thuế doanh nghiệp và người dân.”

Dự án này lâu nay đã nhận nhiều lời chỉ trích từ nhiều người dân và cả các chuyên gia do chậm tiến độ nhiều năm và đội vốn hơn gấp đôi.

Dự kiến bắt đầu khai thác từ năm 2015, nhưng Bộ GTVT đã nhiều lần phải thay đổi tiến độ hoàn thành và khai thác thương mại đối với tuyến đường sắt trên cao qua 12 ga ở nội thành TP Hà Nội.

Bộ GTVT hồi cuối tháng 4 vừa qua đưa ra báo cáo hoàn thành thi công xây dựng dự án này nhưng mốc thời gian đưa vào khai thác cuối tháng 4 đầu tháng 5 không được thực hiện. Vào tháng 6, dư luận xôn xao trước thông tin của một số tờ báo trong nước cho biết rằng tư vấn Pháp khuyến cáo về các vấn đề an toàn của tuyến đường sắt Cát Linh-Hà Đông.

Lý giải về lý do chậm tiến độ và đội vốn, GS-TS Từ Sỹ Sùa, giảng viên cao cấp trường Đại học GTVT, nói với Dân Việt rằng “dự án được đầu tư theo công nghệ Trung Quốc nhưng chúng ta lại thuê tư vấn Pháp áp tiêu chuẩn châu Âu để đánh giá chất lượng nên có sự vênh nhau.” Vì GS-TS này còn cho biết rằng đây là dự án đường sắt đô thị đầu tiên tại Việt Nam nên “chúng ta chưa có kinh nghiệm trong đấu thầu quốc tế, công nghệ, huy động nguồn vốn.”

Dự án đã có một số lần chạy thử nghiệm nhưng vẫn chưa thể chạy chính thức với nhiều lý do, theo Người Lao Động. Hiện vẫn chưa có thời điểm cụ thể cho việc đưa tuyến đường sắt này chính thức đi vào hoạt động và khai thác thương mại.

SAU 20 THÁNG ĐẠI DỊCH, VIỆT NAM VẪN KHÔNG SẴN SÀNG CHO DẠY VÀ HỌC TRỰC TUYẾN

Chưa đầy 10 ngày sau lễ khai giảng năm học 2021-2022, nhiều thày cô và học sinh Việt Nam đối mặt với thực tế là hạ tầng và thiết bị từ cấp độ nhà nước cho đến cá nhân đều không sẵn sàng cho việc dạy và học trực tuyến.

Do đại dịch COVID-19 vẫn làm nhiều người lây nhiễm và tử vong, nhất là trong 4 tháng rưỡi qua, hôm 5/9, hơn 23 triệu học sinh Việt Nam bước vào niên khóa 2021-2022 được gọi là “một năm học đặc biệt” trên báo chí trong nước, vì có 26 trên 63 tỉnh, thành phố mà ở đó học sinh phải học tập trên không gian mạng hoặc qua đường truyền video.

Ước tính, có khoảng 7,35 triệu học sinh các cấp học trực tuyến hoàn toàn, các báo Việt Nam cho biết.

Một tuần sau ngày khai giảng, hôm 12/9, nhiều báo dẫn lại kết quả một cuộc khảo sát nhanh của Bộ Giáo dục và Đào tạo chỉ ra các khó khăn cơ bản trong việc dạy và học trực tuyến, đó là hệ thống đường truyền internet hạn chế dung lượng, phần mềm dạy học miễn phí chất lượng không tốt, nhiều học sinh thiếu trang thiết bị học tập.

Theo khảo sát, có tới 1,5 triệu học sinh ở 26 địa phương không có thiết bị học trực tuyến, chủ yếu là máy tính.

Khó khăn này không chỉ ở vùng sâu, vùng xa mà ngay cả ở thành phố lớn, khảo sát cho hay.

Thày giáo Đỗ Việt Khoa ở Thường Tín, ngoại thành thủ đô Hà Nội, cho biết thêm:

“Thành phố cũng khó, nông thôn càng khó, miền núi thì khó khăn không thể tưởng tượng nổi. Như vùng chúng tôi, thị trấn Thường Tín, các em học sinh có khó khăn là không mua được webcam vì không có công ty máy tính nào được phép hoạt động mấy tháng nay. Nhiều em không có micro để nói. Mạng thì yếu, chậm lăm. Rồi đồng loạt cả nước dùng phần mềm Zoom để dạy-học nên các buổi sáng nó nghẽn mạng không vào được”.

Vào tối 12/9, Thủ tướng CSVN Phạm Minh Chính phát động chương trình “Sóng và Máy tính cho em” hướng tới mục tiêu 100% trường học, giáo viên, học sinh, sinh viên được trang bị đầy đủ về hạ tầng, nền tảng, máy tính và các phương tiện khác phục vụ cho việc dạy và học trực tuyến.

Trang Facebook chính thức của chính phủ Việt Nam cho biết trong giai đoạn 1 của chương trình, thực hiện trong phần còn lại của năm 2021, Bộ Thông tin và Truyền thông cùng với Bộ Giáo dục và Đào tạo dự kiến huy động 1 triệu máy tính cho học sinh, sinh viên thuộc hộ nghèo, cận nghèo trên toàn quốc; trước mắt ưu tiên cho các địa phương đang thực hiện lệnh giãn cách ở cấp độ cao nhất và đang áp dụng học trực tuyến.

Trong giai đoạn 2, từ năm 2022-2023, nhà chức trách Việt Nam tiếp tục chương trình, hướng tới mục tiêu 100% học sinh, sinh viên thuộc hộ nghèo, cận nghèo trên toàn quốc được trang bị máy tính để có thể thực hiện học trực tuyến.

Thày Đỗ Việt Khoa, người nổi tiếng về chống tiêu cực trong ngành giáo dục, bình luận rằng việc tung ra chương trình kể trên vào thời điểm này, sau khi năm học đã bắt đầu, có tác dụng “gõ phần nào” nhưng đáng lẽ ra công tác chuẩn bị phải được làm từ sớm hơn rất nhiều. Ông nói thêm:

“Mấy ông Việt Nam ta lại rất khoái xây tượng đài từ nhiều năm nay, hàng nghìn tỉ cũng sẵn sàng xây. Nhưng bệnh viện để cứu dân thì không ông nào sẵn sàng bỏ tiền ra xây cả. Đến lúc dịch bệnh xảy ra mới ngã ngửa ra là hệ thống bệnh viện quá thiếu thốn. Cơ sở vật chất trường lớp cũng rất thiếu. Vô số các bất cập. Thế nhưng tượng đài thì các vị ấy sẵn sàng bỏ ra xây”.

Thày Khoa cho rằng vấn đề cần sửa chữa là “ý thức và suy nghĩ của lãnh đạo”, nhưng điều này không hề dễ thực hiện.

15 NGƯỜI TRỐN TRÊN XE ĐÔNG LẠNH: DƯ LUẬN XÓT XA, CHÍNH QUYỀN NHẸ TAY VÌ DÂN QUÁ KHỔ

Nhà chức trách tỉnh Bình Thuận phát hiện 15 người trốn trong thùng xe tải đông lạnh vào tối 12/9 để về quê. Dư luận bày tỏ xót xa về vụ việc. Trong khi đó, vào trưa 13/9, chính quyền Bình Thuận cho biết không áp dụng biện pháp cứng nhắc mà sẽ giúp 15 người về quê.

Báo chí Việt Nam cho biết một tổ cảnh sát ở huyện Hàm Tân, tỉnh Bình Thuận, quan sát thấy có điều đáng nghi vấn đối với một xe đông lạnh và yêu cầu lái xe cho kiểm tra vào tối 12/9. Khi mở thùng xe, cảnh sát phát hiện ở trong đó là 14 người lớn và 1 trẻ em “vã mồ hôi” và “có dấu hiệu khó thở”.

Tin cho hay 15 người này xuất phát từ Đồng Nai trên hai xe chở khách 7 chỗ để về quê ở các tỉnh Nghệ An, Hà Tĩnh và Quảng Trị. Để đi qua chốt kiểm soát phòng chống dịch COVID-19 ở Bình Thuận, họ phải trả thêm tiền và chuyển sang trốn trong thùng xe tải đông lạnh, nhưng không thành công.

Trong cùng buổi tối 12/9, cảnh sát ở Hàm Tân truy tìm và bắt giữ tất cả ba tài lái xe liên quan đến vụ việc.

Theo quan sát, vụ việc thu hút sự quan tâm, theo dõi lớn từ dư luận Việt Nam. Trên mạng xã hội, nhiều người viết rằng họ cảm thấy xót xa về việc có những đồng bào vẫn phải gian nan trên chặng đường hồi hương. Một số người bày tỏ “không biết nói sao” về tình cảnh được ví von là có những người phải “vượt biên” ngay trong đất nước của mình.

Không ít người đưa ra nhận định 15 người đành mạo hiểm với mạng sống của họ là vì tình trạng phong tỏa kéo dài đã làm họ mất sinh kế, các nguồn dự trữ cạn kiệt nên buộc phải tìm đường về quê.

Những người khác cho rằng vụ việc gợi lại sự kiện đau lòng hồi tháng 10/2019, trong đó, 39 người Việt chết trong thùng xe đông lạnh khi vượt biên từ Pháp sang Anh.

Vào trưa 13/9, ông Nguyễn Minh, Phó Chủ tịch Ủy ban Nhân dân tỉnh Bình Thuận, cho báo Pháp Luật ở Saigon biết tỉnh không buộc 15 người phải quay lại nơi xuất phát vì đây là những người “đang gặp hoạn nạn”.

Vị phó chủ tịch đưa ra quan điểm rằng những người dân này “không còn chọn lựa nào khác” ngoài việc phải về quê tránh dịch, và vì vậy “việc buộc họ quay về nơi xuất phát vô tình sẽ đẩy họ vào khó khăn chồng chất hơn”.

Báo Pháp Luật ở Saigon và một số báo khác, trong đó có Thanh Niên và Tiền Phong, cho biết lãnh đạo tỉnh Bình Thuận đề nghị cấp dưới là chính quyền huyện Hàm Tân cách ly 15 người và cho họ được ăn, nghỉ miễn phí.

Tỉnh Bình Thuận cũng làm việc với các tỉnh liên quan để đưa những người kể trên về nhà, báo chí tường thuật. Các hành động trên của Bình Thuận đã nhận được những lời khen ngợi trên mạng xã hội, theo quan sát. Nhiều người viết trên Facebook rằng họ “vỗ tay”, “hoan nghênh” cách giải quyết “đầy tình người”, “nhân văn”, “do dân, vì dân” và “linh hoạt” của tỉnh. Một số người nêu ý kiến rằng các tỉnh cần hành động theo tinh thần “người trong

Dỉnh cao trí tuệ và Dỉnh cao của việc sử dụng tiếng Việt trong một bản văn cho phép Quan Hệ theo mẫu của Ban Chỉ Đạo Phòng Chống Dịch Covid.

 BAN CHỈ ĐẠO PHÒNG CHỐNG DỊCH COVID-19 HỘ GIA ĐÌNH SỐ..... PHIẾU QUAN HỆ <i>(Phiếu cấp cho 1 người)</i>	
Căn hộ Ông/Bà: Địa chỉ: HỘ GIA ĐÌNH	
Được phép Quan hệ “với chủ hộ trong thời gian thực hiện giãn cách xã hội để phòng chống dịch Covid-19 theo Chỉ thị 16 của Chính phủ.	
Yêu cầu phải đảm bảo các qui định 5k về phòng chống dịch:	
<ul style="list-style-type: none"> - Khẩu trang y tế khi quan hệ - Không quan hệ nơi công cộng - Không khai báo sau khi quan hệ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Khử khuẩn trước khi quan hệ - Không quan hệ quá 2 lần/lượt.
Thời gian quan hệ: Từ 23h30 tối Thứ bảy đến 02h00 sáng Chủ Nhật hàng tuần	
* Phiếu có giá trị đến ngày ..... hoặc đến khi có thông báo mới	
TM CHỦ HỘ <i>(Đã ký)</i>	

một nước phải thương nhau cùng”, không nên hành xử theo kiểu mỗi tỉnh là một “sứ quân”.

ROSNEFT RÚT KHỎI DỰ ÁN VỚI VIỆT NAM TRÊN BIỂN ĐÔNG

Dù lợi nhuận ròng trong quý II lên đến 233 tỷ rúp (3,1 tỷ USD), tập đoàn khai thác dầu khí Rosneft của Nga vẫn quyết định rút hoàn toàn khỏi các dự án với Việt Nam trên Biển Đông, điều này khiến một số người lo ngại về nguy cơ an ninh giữa bối cảnh Trung Quốc thời gian qua liên tục gây sức ép buộc các công ty quốc tế ngừng hợp tác với Việt Nam trong việc khai thác dầu khí ở các khu vực mà Bắc Kinh cho là thuộc chủ quyền của mình.

Theo thông tin từ các hãng tin Nga Interfax, TASS và Prime, Rosneft vừa thông báo rút vốn khỏi công ty con Rosneft Vietnam B.V. Đây là đơn vị vận hành dự án sản xuất khí và condensate tại Việt Nam, trong đó Rosneft sở hữu 100% cổ phần tại công ty này.

Thay đổi bắt đầu có hiệu lực từ ngày 2/9.

Tiếp theo hàng loạt sự ra đi của các công ty dầu khí quốc tế khỏi Việt Nam dưới áp lực của Trung Quốc trong những năm qua, việc rút vốn của Rosneft khỏi các dự án ở Biển Đông làm dấy lên nghi ngờ về khả năng công ty Nga bị Bắc Kinh gây áp lực tương tự.

Tuy nhiên, theo TS. Hà Hoàng Hợp, một chuyên gia nghiên cứu cấp cao khách mời của Viện ISEAS của Singapore, thì việc chuyển giao này chỉ là một “thủ thuật” của phía Nga trong việc hợp tác với Việt Nam.

“Có một thủ thuật là tất cả tài sản của Rosneft ở Việt Nam được họ bán 100% cho một công ty của nhà nước Nga là Công ty Zarubezhneft. Đó là công ty của nhà nước, thuộc quyền cai quản của tổng

thống Nga và nó không bán cổ phần hay cổ phiếu cho nước ngoài. Cho nên những quốc gia như Trung Quốc không thể mua được cổ phần hay cổ phiếu ở đó”, TS. Hà Hoàng Hợp nói.

Tuy nhiên, bất chấp nguyên tắc trên, TS. Hà Hoàng Hợp cho biết Bắc Kinh lâu nay vẫn không ngừng tìm cách chi phối, tác động bằng nhiều cách lên công ty của nhà nước Nga, cả về chính trị lẫn kinh tế.

“Thực chất vào năm 2018, Trung Quốc cũng đã gã mua cổ phần của Zarubezhneft ở đâu đó, thế nhưng Zarubezhneft họ không bán”, TS. Hà Hoàng Hợp cho biết.

Chính vì vậy, việc Rosneft chuyển nhượng cổ phần cho Zarubezhneft không đề ra mối đe doạ an ninh nào mà còn có lợi hơn cho Việt Nam.

TS. Hà Hoàng Hợp giải thích thêm: “Thực ra, nhìn từ góc độ an ninh thì Trung Quốc không thể nào tác động hay can thiệp được, gây ra những chuyện như bắt ép phải rút ra, phải dừng khai thác... thì họ không làm được, mà như thế là rất tích cực”.

Rosneft đã tham gia vào dự án khai thác và sản xuất khí, condensate và một dự án thăm dò tại Lô 06.1 ở Biển Đông.

Trong hợp đồng lô 06.1, Rosneft Vietnam B.V. sở hữu 35% cổ phần và là nhà điều hành dự án, Tập đoàn ONGC của Ấn Độ sở hữu 45% và Tập đoàn Dầu khí Việt Nam (PVN) sở hữu 20%.

Theo báo cáo kết thúc ngày 30/6, lãi ròng quý II của Rosneft đã tăng gấp 5 lần so với cùng kỳ năm ngoái, lên 233 tỷ rúp (3,1 tỷ USD), trong khi doanh thu tăng gấp đôi lên gần 2.200 tỷ rúp, theo AFP.

Giám đốc điều hành Rosneft, Igor Sechin, trong một thông báo sau đó cho biết mức lợi nhuận ròng quý vừa qua là cao nhất trong lịch sử kinh doanh của công ty, chủ yếu nhờ vào sự phục hồi của giá dầu thô.

Trong khi đó, Zarubezhneft là tập đoàn đã liên doanh với Việt Nam suốt 40 năm qua thông qua Liên doanh Việt-Nga Vietsovpetro, chuyên thăm dò và khai thác dầu khí trên thềm lục địa Việt Nam tại các Mỏ Bạch Hổ, Mỏ Rồng, Cá Tầm, Thiên Ưng...

Hồi tháng 6, tập đoàn này cho biết có kế hoạch kéo dài hoạt động ít nhất là đến năm 2045 và tham gia các dự án hiệu quả mới tại Việt Nam •

TIN CHICAGO do ChâU Văn tổng hợp

TIN LIÊN QUAN ĐẾN COVID-19

Hôm 2-9, tổng thống Biden tuyên bố một kế hoạch gồm 6 phần nhằm giải quyết vấn đề gia tăng ca nhiễm Covid-19 do vi khuẩn Delta gây ra. Đồng thời ông cũng bày tỏ sự thất vọng với khoảng 80 triệu người vẫn còn ngoan cố từ chối chủng ngừa Covid. Illinois hiện đang tiến hành kế hoạch đáp ứng với lời kêu gọi của tổng thống Biden.

Tính đến ngày 12-9, Chicago có hơn 56% (1.5 triệu) cư dân đã hoàn tất việc chủng ngừa, và gần 62% (1.7 triệu) người đã được tiêm một mũi thuốc. Có ít nhất 1,767 nhà thuốc tây và văn phòng bác sĩ có đủ số thuốc ngừa dự trữ để cung cấp cho cư dân khắp nơi trong Illinois.

- Kết quả việc theo dõi gần đây cho thấy số trẻ em bị nhiễm Covid-19 phải nhập viện đang trên đà gia tăng nhanh ở Illinois và nhiều nơi trên nước Mỹ. Phần lớn là do sự lan truyền Covid-19 trong các trường học ở vùng phía nam Illinois.

- Vi khuẩn biến dạng “delta” hiện vẫn đang lan rộng khắp nơi, lại xuất loại vi khuẩn độc hại khác có tên là “mu”, phát khởi từ nước Colombia đến Nam Hàn, Nhật, ... Đây là loại vi khuẩn biến dạng thứ năm từ gốc Vũ Hán. Tuy “mu” hãy còn mới nhưng các nhà khoa học đang nghiên cứu để tìm hiểu mức độ lây truyền của loại biến thể này.

- Do ảnh hưởng của vi khuẩn delta, một số vùng đã có số ca nhiễm Covid-19 gia tăng nhiều hơn năm trước như vùng Naperville. Số ca nhiễm ở đây tăng gấp đôi so với cùng thời điểm của năm 2020. Do vậy, luật mang khẩu trang nếu tụ tập bên trong vẫn còn đang hiện hành. Chicago đã gửi 30 giấy phạt đến những thương hiệu vi phạm luật này.

- Hôm 8-9, Vermont là tiểu bang cuối cùng ở Mỹ được xếp vào danh sách giới hạn đi lại trong Illinois. Như vậy tất cả du khách trên toàn quốc khi đến Chicago hay Illinois nếu chưa chủng ngừa phải tự cách ly ít nhất 1 tuần lễ, kể cả các cư dân đi du lịch ở tiểu bang khác trở về. Bộ y tế Illinois khuyến cáo cư dân chưa chích ngừa không nên đi du lịch đây đó.

- Hôm thứ hai 9-13, vì tình hình nhiễm Covid-19 ở các trẻ nhỏ gia tăng khiến nhiều em phải bị cách ly để được an toàn; một số phụ huynh của các học sinh trong vùng Chicago đã hẹn nhau biểu tình trước cửa nhà riêng của thị trưởng Lightfoot đòi cho con mình được học trên mạng thay vì phải đến lớp.

- Bà Veronica Wolskie 64 tuổi (ảnh dưới), vừa tử vong vì bị nhiễm Covid-19. Bà là thành viên của nhóm QAnon chuyên bịa đặt và đồn đại những

tin thất thiệt. Bà lớn tiếng vận động hô hào chống đối chủng ngừa và mang khẩu trang, và kêu gọi sử dụng loại thuốc “ivermectin” nếu bị nhiễm.

Ivermectin là loại thuốc chống giun sán trong cơ thể người và súc vật, chưa bao giờ được phép dùng để trị Covid-19. Phê nhóm của bà liên tục gọi đến bệnh viện phá rối, hâm dọa và còn đòi chữa trị bà bằng loại thuốc này.

TIN TỔNG QUÁT

Theo tờ báo bình chọn các trường đại học hàng năm, U.S News & World, bang Illinois có hai trường đại học được chọn vào danh sách 10 trường đại học danh tiếng nhất thế giới năm 2022.

Trường Princeton University dẫn đầu. MIT đứng hàng thứ 2 cùng với Harvard và Columbia. Yale đứng hạng thứ 5.

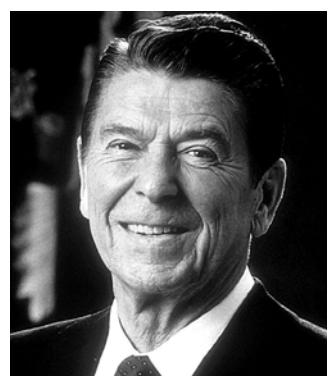
Trường University of Chicago được xếp hạng thứ 6, cùng hạng với Stanford ở California. Trường Northwestern University ở Evanston xếp hạng 9 cùng với Johns Hopkins và Duke University. Riêng trường University of Illinois ở Champaign xếp hạng 47 (ảnh) trong số 100 trường hàng đầu.

- Hệ thống thư viện trong Chicago vừa tuyên bố sẽ gia tăng số giờ hoạt động của 11 thư viện ở một số nơi hầu có thể giúp các học sinh đến đọc sách, làm bài, hoặc sử dụng mạng internet miễn phí. Bà thị trưởng Lightfoot còn cho biết thêm các thư viện sẽ mở cửa 7 ngày một tuần để thuận tiện cho học sinh sử dụng. Chicaco có tổng cộng 45 thư viện ở khắp nơi, mở cửa 7 ngày một tuần từ 1pm - 5pm.

- Nhân ngày 11-9, Chicago đã làm lễ tưởng niệm 20 năm kể từ khi quân khủng bố Al Qaeda tấn công hai tòa cao ốc ở New York năm 2011 gây thiệt mạng gần 3,000 người và hủy diệt hoàn toàn hai building này. Cũng vào ngày đau thương này, có đến 441 lính cứu hỏa đã hy sinh. Để vinh danh những người hùng vô danh này, một số nhân viên cứu hỏa đã leo lên 22,000 bậc thang ở sân banh Soldier Field, mỗi bậc thang tượng trưng cho 13 người hùng đã hy sinh.

- Các dân biểu Illinois đang thảo luận việc dựng một bức tượng đồng ở hạ viện để vinh danh cố tổng thống Ronald Reagan. TT Reagan thuộc đảng Cộng Hòa, sinh quán ở vùng Tampico, Illinois.

Ông từng là một diễn viên điện ảnh và trở thành vị tổng thống thứ 40th của Hoa Kỳ (1981-1989). Ông còn góp phần trong việc làm suy sụp chế độ cộng sản của liên bang Sô Viết.

“Địa linh sinh nhân kiệt”, Illinois là nơi phát sinh 4 vị tổng thống lừng danh của Hoa Kỳ: Abraham Lincoln (16th), Ulysses Grant (18th), Ronald Reagan (40th), và Barack Obama (44th).

- Hạ viện Illinois hôm 9-9 đã bầu chấp thuận việc cải thiện 2 trong 6 lò nguyên tử của công ty ComEd dùng để cung cấp điện cho bang Illinois. Hôm 14-9, thượng viện đã thông qua và gửi đến thống đốc Pritzker ký ban hành. ComEd hăm dọa sẽ đóng cửa 2 lò này nếu kế hoạch cải tiến không được tiểu bang đồng ý.

Tuy việc này sẽ giúp cung cấp điện năng và bảo quản môi trường, nhưng người tiêu dùng sẽ phải gánh chịu một chi phí hoạt động khoảng \$700 triệu, hay mỗi hóa đơn tiền điện trung bình sẽ gia tăng khoảng \$4.5 đô la một tháng. Công trình này dự định sẽ hoàn tất vào năm 2045.

- Tin vui* - Chicago vừa được bình chọn là thành phố đẹp thứ hai trên thế giới chỉ sau thành phố Prague năm 2021, đẹp hơn cả Paris.

Chicago còn là nơi đẹp nhất so với các nước ở Bắc Mỹ. Đây là kết quả thăm dò ý kiến của hơn 27,000 du khách khắp nơi trên thế giới của tờ báo “Time Out” (Ảnh dưới).

Ngoài ra Chicago còn là “thành phố thú vị” (fun city) thứ hai trên thế giới, và là “thành phố thân thiện” (friendly city) thứ ba trên toàn cầu.

- Cho đến nay rất nhiều cư dân Illinois hãy còn đang thất nghiệp hay kiếm sống từng ngày, ấy thế mà mấy vị phuơng trưởng rảnh rỗi nên tự bầu cho mình được gia tăng tiền lương đến mức cao nhất (5.5%), hơn cả những lần khác trong suốt 15 năm qua.

Tính đại khái số lương rất tạm bợ hàng năm của mấy vị là \$130,000, bắt đầu từ năm tới.

Rõ khổ cho thường dân phải nộp thuế để mấy vị được “ăn trên ngôii trước”.

- Gần đây đã xảy ra nhiều vụ cướp bóc có tổ chức tại các cửa tiệm lớn ở khu vực Magnificent Mile trong Chicago downtown gây thất thoát hơn \$45 tỉ đô la cho giới thương mại. Sự thất thoát này đều có liên quan đến mọi người trong Chicago vì các thương hiệu sẽ gia tăng giá cả để tránh lỗ lă. Giới hữu trách hiện đang tiến hành kế hoạch điều tra và bắt giam bọn trộm cướp này.

Bọn cướp hoạt động rất qui mô bao gồm việc dựng nên các cửa hàng trên mạng và các cửa tiệm bán lẻ hàng hóa đánh cắp từ những thương hiệu với giá rẻ. Chúng dùng số tiền bán được để cung ứng cho những hoạt động phi pháp khác như mại dâm, buôn người, bạch phiến, v.v...

- Việc trưng cầu dân ý đã chọn ba ý tưởng tái sử dụng tòa cao ốc James R. Thompson Center.

Building này có thể sẽ được sửa đổi trở thành trung tâm thương mại và giải trí ở các tầng thấp và làm nơi cư ngụ cho cư dân Chicago trên những tầng cao. Tầng trên cùng sẽ được dùng làm khu vườn hoa lá.Thêm vào đó có thể sẽ có công viên nước (water park) cho trẻ em vui đùa ở tầng thấp nhất (Hình trên).

• Lưu ý:

Hôm 13-9 trong vùng Park Ridge, các nhân viên liên bang và cảnh sát tiến hành điều tra những vụ đánh cắp tài khoản bằng cách lén trộm thư từ có kèm “checks” ở những thùng thư bưu điện đặt các góc đường.

Một số người đã bị mất hàng ngàn đô la vì kẻ cắp sửa đổi tên người nhận và số tiền ghi trên tờ check.

Để tránh bị cắp, hãy cẩn thận khi viết tên và số tiền trên tờ check, đến thẳng bưu điện gửi nếu như có thể.

Thường xuyên theo dõi trương mục của mình, nếu phát hiện hãy liên lạc ngay với ngân hàng hâu ngăn chặn kịp thời, và lập tức khai báo cảnh sát.

Nếu là nạn nhân, hãy liên lạc với bưu điện bất cứ giờ phút nào ở số (877) 876-2455 để được trợ giúp.

• *Tin vui -*

Sau hơn 16 năm thi công với kinh phí \$6 tỉ đô la, phi trường O' Hare sẽ hoàn tất công trình xây thêm phi đạo vào cuối tháng 9 này.

Hy vọng sau khi hoàn tất sẽ làm giảm bớt sự tắc nghẽn lên xuống của không vận. Thêm vào đó là việc hiện đại hóa mọi thứ trong khu phận này kể cả đài kiểm soát, hệ thống sắp xếp chuyến bay, các thương hiệu, và ngay cả phòng vệ sinh.

Công trình này khởi sự từ thời cựu thị trưởng Richard Daley •

- mời đọc và ủng hộ
- tiếp tay phổi biển
- đăng quảng cáo trên
nguyệt san
người việt illinois

**Quý vị
muốn nhận
nhiệm vụ
CHĂM SÓC
CAO NIÊN TẠI GIA
Hay
Quý vị
Cao niên, Tật bệnh
MUỐN ĐƯỢC
CHĂM SÓC
TẠI GIA?**

**XIN LIÊN LẠC:
HỘI NGƯỜI VIỆT
ILLINOIS
5110 N.
BROADWAY
CHICAGO,
IL 60640**

CUỐN CHỈ

thời gian

Tạp Ghi của Nhà Văn HUY PHƯƠNG

*Cảm ơn đời mỗi sớm mai thức dậy,
Ta có thêm ngày nữa để yêu thương”
(Kahlil Gibran)*

Chuyện gì nhắc chúng ta biết rằng một ngày đã qua: Tiếng đồng hồ báo thức mỗi buổi sáng hay khi chúng ta mở vòi nước để làm vệ sinh khi ra khỏi giường?

Chuyện gì nhắc chúng ta một tuần lễ đã qua: Sáng Thứ Bảy này dậy trễ hay có hẹn đưa gia đình đi chơi cuối tuần?

Chuyện gì nhắc chúng ta hai tuần đã qua: Đến kỳ lãnh check lương hay ngày rằm hay mồng một ăn chay?

Chuyện gì nhắc chúng ta một tháng đã qua: Trả các thứ bill nhà, bill điện, bill nước?

Chuyện gì nhắc chúng ta sáu tháng đã qua:

Vận đồng hồ lui hay tới một giờ?

Chuyện gì nhắc một năm đã trôi qua:

- Phải chăng là những khúc ca Giáng Sinh rộn ràng và các thương xá giăng đèn kết hoa, và với người Việt là hoa cúc, hoa mai, bánh chưng, bánh tét và những bài hát về Mùa Xuân đã trở lại?

Trọn một năm rồi, hôm nay tôi trở lại văn phòng dịch vụ khai thuế mà cảm thấy như mới đến đây hôm qua, cũng anh chàng khai thuế vui tính, những chồng hồ sơ ngổn ngang, trên vách chiếc đồng hồ tròn chậm rãi đếm giây...

Cách đây một năm tôi đã ngồi trên chiếc ghế này, hôm nay tôi lại đến đây. Mùa khai thuế đã tới.

Một năm nữa đã qua. Đì khai thuế mỗi năm hẵn lòng ta chẳng có cảm xúc gì, nhưng bạn cứ tưởng tượng, nào ngày con cháu chúng ta tốt nghiệp, nào ngày tan trường, ngày tựu trường, Mùa Thu lá rụng, rồi Mùa Đông tuyết rơi.

Không những một giờ, một ngày qua rất nhanh, mà một năm, mười năm cũng như phút chốc.

Phương Đông nói: “Thời gian như bóng câu qua cửa sổ” (câu quang quá khích).

Ca dao Việt Nam lại nói: “Thời giờ thầm thoắt thoi đưa - Nó đi đi mãi chẳng chờ đợi ai!”

Thời gian có những bước đi cố định của nó, nhưng qua chủ quan, nhanh chậm hay dài ngắn lại “tùy người đối diện”, dù Lamartine đã thốt nên lời: “Thời gian ơi, xin hãy ngừng cánh bay.” (Ô temps, suspends ton vol!), cũng như chúng ta vẫn thường than vãn: “Ngày vui qua mau!”

Trái lại, Kim Trọng tương tư Thúy Kiều thì một ngày cũng dài

bằng ba năm: “Sâu đong càng lắc càng đầy- Ba thu dọn lại một ngày dài ghê!” Người bị gông cùm, lao lý thì “Nhất nhật tại tù, thiên thu tại ngoại.”

Phải chăng vì:

“Người vui thì than đêm ngắn- Kẻ buồn lại hận canh dài.” Những ngày ở trong tù 35 năm về trước, hằng ngày phải lao động khổ sai vất vả, chúng tôi thấy ngày quá dài, chỉ mong đến lúc có tiếng kẽng “thu dụng cụ” để ra về, kiếm chén khoai lửng dạ và ngã tẩm thân gầy guộc mệt nhoài trên chiếc chõng tre.

Đêm là lúc tự do, riêng rẽ một mình thì quá ngắn, vì người tù cảm thấy sợ hãi khi nghe tiếng kẽng đánh thức mỗi buổi sớm mai để thức dậy trước một ngày nữa, vất vả và vô vọng.

Bây giờ đến lúc tóc đã hoa râm, ngoảnh mặt nhìn lại: “Hồng Hồng! Tuyết Tuyết! Mới ngày nào còn chưa biết chi chi!” (Nguyễn Công Trứ), con cháu ngày nào, còn bồng bế nay đã trưởng thành, nghĩ lại “đời người như giấc mộng.”

Nghĩ lại, thời hoa niên, rồi chiến tranh, tù đày, lưu lạc quê người cũng qua nhanh. Bây giờ không còn nói chuyện một ngày qua, một tuần qua, một tháng qua, mà nói chuyện mười năm, ba mươi năm, sáu mươi năm qua.

Nhìn lại quá khứ, hình như chúng ta đều mang trong lòng nỗi tiếc nuối hơn là vui mừng vì chúng ta đã làm được điều gì đó trong những ngày tháng cũ.

Ai cũng nói được câu “dĩ vãng là lịch sử,” là những điều đã qua, nhưng tất cả văn thơ, âm nhạc đều khóc lóc, thương tiếc những ngày tháng cũ.

Người thì xin đi lại từ đầu, người thì gọi ngày xưa là hoa bướm...

Hiện tại là món quà Trời cho (Present) nhưng ít ai biết giá trị mà nâng niu nó, để khi nó đã trở thành dĩ vãng mới buồn bã khóc than. Phật Pháp cũng có nói đến:

“Quá khứ đã qua, tương lai chưa tới, hãy sống tinh thức trong giờ phút hiện tại!”

Để biết giá trị của thời gian, phương Tây nói:

-”Để biết giá trị của một năm, hãy hỏi một sinh viên vừa thi trượt năm cuối.

-Để biết giá trị của một tháng hãy hỏi một người mẹ sanh non.

-Để biết giá trị của một tuần hãy hỏi chủ bút của một tuần báo.

-Để biết giá trị của một giờ, hãy hỏi những người yêu đang chờ đợi gặp nhau.

-Để biết giá trị của một phút, hãy hỏi người vừa lỡ chuyến tàu.

-Để biết giá trị của một giây, hãy hỏi người vừa thoát chết trong đundraoing tơ kẽ tóc.

-Để biết giá trị của một phần nghìn giây hãy hỏi người vừa nhận huy chương bạc trong cuộc thi Olympic.”

Thời gian đi những bước đều đặn, như tiếng đồng hồ kêu “tic-tac” nhịp từng giây, nó chẳng bao giờ có thể chạy nhanh

hơn theo ý ta, hay chậm lại để chờ đợi ai.

Trong những chuyện cổ tích của Đông Âu, ông Tiên cho mỗi con người một “cuộn chỉ thời gian”, chiều dài của cuộn chỉ là chiều dài của mỗi đời người. Ai thấy đời khổ đau thì cứ kéo vội sợi chỉ đi nhanh, ai muốn hưởng hạnh phúc thì kéo cuộn chỉ chậm lại.

Này người bạn già của tôi ơi! Khổ đau hay hạnh phúc, bạn đã kéo “cuộn chỉ đời” bạn, nhanh hay chậm, thì chúng ta chỉ còn lại mươi vòng chỉ nữa thôi.

Vì thời gian vẫn trôi đi, nên chúng ta không thể dừng lại, mà vẫn phải tiếp tục kéo sợi chỉ ra khỏi cái lõi của nó, cho đến lúc thở ra hơi thở... cuối cùng.

Liệu trong mươi vòng chỉ còn lại này, chúng ta có thể làm gì để bù đắp cho gần cả một “cuộn chỉ đời” dài dằng dặc của những ngày tháng đã qua từ bao lâu nay không? •

**xin mời đọc
phổ biến
nguyệt san
người việt
illinois
ra mắt
mỗi ngày
đầu tháng**

CỘNG ĐOÀN CÔNG GIÁO
CHICAGO VÀ VÙNG PHỤ CẬN

Hân Hoan Mừng Kỷ Niệm

Thánh Đường

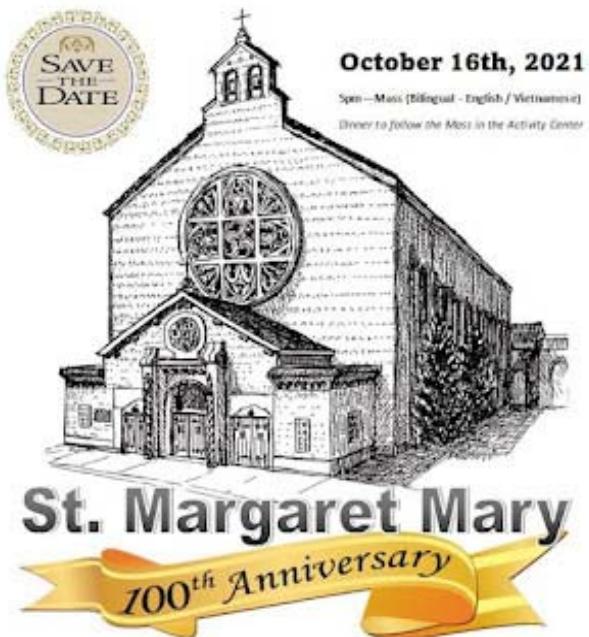
**St Margaret Mary
thuộc Giáo Xứ Chúa Giêsu Hài Đồng
2324 W. Chase Avenue, Chicago, IL**

Ngày 16 Tháng 10 Năm 2021 / October 16, 2021

Kính mời tham dự:

(Please join us at Holy Child Jesus Parish):

- Thánh Lễ (song ngữ Mỹ-Việt) lúc 5:00 giờ chiều (Bilingual English-Vietnamese mass at 5:pm)
- Tiệc mừng tại Trung Tâm Sinh Hoạt Giáo Xứ (Dinner in the Activity Center / cash bar)

- Liên lạc Văn phòng Giáo Xứ để nhận vé hay mua vé qua GiveCentral tại:

www.givecentral.org/location/113/event/30818

- Trường hợp không thể tham dự, có thể ủng hộ tại:

www.givecentral.org/location/113/event/30918

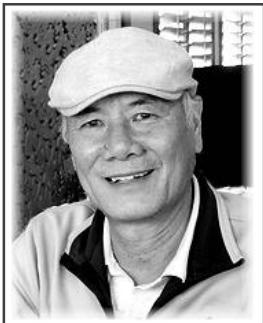
\$30

Muốn biết thêm chi tiết
vui lòng liên lạc:

773. 764.0615

Hoặc thăm trang mạng:
www.hcjp.org

VÉ ỦNG HỘ/người

QUẢ DA và TIẾNG NƯỚC TA

• TƯỞNG NĂNG TIẾN

Họ ngồi chung quanh bộ bàn ghế đóng bằng gỗ công nghiệp rẻ tiền và thân thiện với môi sinh để bàn chuyện tung ra hàng chục tỉ đô la cứu nhân loại.” Huỳnh Ngọc Chênh (06/13/2021)

FB Phạm Minh Vũ đặt những tấm ảnh chụp Hội Nghị Thượng Đỉnh G7 tại Cornwall (Anh Quốc) cạnh hình buổi họp đảng bộ xã Hợp Tiến (huyện Mỹ Đức -Hà Nội) rồi so sánh: “Một cuộc gặp của những người ảnh hưởng nhất thế giới mà nội thất tối giản nhất có thể... Còn một bên, cuộc gặp cấp xã chia ghế thõi, mà phải nói hết sức rườm rà, hoè hoẹt...”

FB Thảo Dân tức tốc bàn ra: “Thú hoa hè hoa sói khẩu hiệu ảnh ót vớ vẫn là ở một đẳng cấp khác, không cùng tầng bậc. Nhạc công so sánh để làm gì.”

Tôi trộm nghĩ hơi khác: hè hoẹt, lòe loẹt, mâu mè, và nặng phần trình diễn (nói chung) vốn là nét văn hóa đặc thù của nhà nước CHXHCNVN. Thiên hạ thấy hoài nên cũng trở thành quen mắt, không mấy ai còn lấy đó làm điều. Dân Việt, tuy thế, xem chừng vẫn chưa quen tai với những lời phát biểu ồn ào (và lố bịch) của giới lãnh đạo ở xứ sở này.

Hai năm trước, chính xác là vào hôm 16 tháng 4 năm 2019, cựu Thủ Tướng CSVN Nguyễn Xuân Phúc lớn tiếng tự hào :

“Sự thần tốc trong việc xây dựng Nhà máy ôtô VinFast cho thấy một khát vọng lớn và cháy bỏng ngọn lửa nhiệt huyết trong những con người đã chung tay góp trí làm nên một dự án có thể gọi là kỳ tích của ngành ôtô Việt Nam cũng như trên thế giới... kỳ tích này làm cho chúng ta nhớ lại cách đây đúng 230 năm vào Xuân Kỷ Dậu

1789, hàng vạn chiến binh áo vải cờ đào của nghĩa quân Tây Sơn đã tiến hành cuộc hành quân thần tốc ra kinh thành Thăng Long đánh tan 29 vạn quân Thanh xâm lược.”

Cả nước còn chưa hết băn khoăn, chả hiểu giữa sự “thần tốc trong việc xây dựng Nhà máy ôtô VinFast” và cuộc hành quân thần tốc vào Xuân Kỷ Dậu 1789” có liên quan chi (với nhau) đâu thì hôm rồi lại có thêm chuyện nữa. Vị TT kế nhiệm - ông Phạm Minh Chính - vừa có lời phát biểu không kém phần đĩnh đám, sau một trận banh: “Chiến thắng này là kết quả của tinh thần đoàn kết, đấu pháp, chiến thuật hợp lý, trình độ kỹ thuật cá nhân, bản lĩnh, ý chí, nghị lực và tinh thần thể thao cao thượng, được hun đúc từ nền văn hóa đậm đà bản sắc dân tộc...”

FB Lưu Trọng Văn càm ràm: “Câu “được hun đúc từ nền văn hóa đậm đà bản sắc dân tộc”...thật là câu nổ quá ngớ ngẩn mà không biết mình là ai, không biết mình đang ở đâu?”

Có lẽ Lưu Trọng Văn chả mấy khi xem bóng đá (hoặc khi xem

thì luôn luôn tắt tiếng) nên không quen với ngôn ngữ truyền thống - vốn rất hoa hoè và mâu mè - của môn bóng đá ở xứ sở mình. Ông cũng không chịu đặt câu nói của Thủ Tướng Phạm Minh Chính vào cái “văn cảnh của văn hoá túc cầu” ở nước Việt hiện nay nên mới than phiền rằng đương kim Thủ Tướng đã “nổ” (quá lớn) khiến nhiều người bị ù tai!

Tôi thì không can chi cả nhở đã có lần tình cờ được xem trận đấu giữa U 23 Việt Nam vs U 23 Nam Hàn hồi năm 2018 rồi. Dù không mặn mà gì lắm với chuyện thể dục thể thao, tôi cũng ngồi trước màn hình đến phút cuối cùng luôn vì bữa đó trời mưa xối xả, và tôi thì đang nằm kẹt trong một cái khách sạn tồi tàn (không restaurant cũng không bar rượu) giữa thủ đô Bangkok.

Đây là lần đầu tiên tôi được nhìn thấy những cầu thủ đồng hương tranh tài trên sân cỏ ở xứ người. Không có gì để có thể phàn nàn cả. Các em chơi tới nơi tới chốn, thiệt hết mình, và rất đáng ngợi khen.

Đây cũng là lần đầu tiên nơi xứ lạ mà tôi được nghe những lời bình về một trận bóng bằng tiếng mẹ đẻ nhưng nghe hơi trúc trắc: xử lý tình huống, quật khởi, nỗ lực kiên cường, phương cách đá, tham gia lấy bóng, khoảng cách lợi thế, sự tiếp cận, sự thay người, toả sáng ...

Đến phút thứ 69, cầu thủ Minh Vương sút một quả banh tuyệt đẹp vào lưới đối phương, và bình luận viên mô tả đây là ... một “siêu phẩm” của bóng đá!

Một siêu phẩm bóng đá ? Tôi chết được chứ chả bõn đâu, Giời ạ ! Nhờ đã từng có lần “chết đi sống lại” như thế nên tôi không còn bị dị ứng với thứ ngôn ngữ thậm xưng, cưỡng điệu, và rối rắm của những ông bình luận viên bóng đá ở đất nước mình.

Nhiều người, tiếc thay, không có được sự “trải nghiệm” tương tự nên hơi ... quạo cợ :

Tôn-Thất Long: Ngượng! Ngồi coi đá banh mà nghe chúng nó hét, không vào nó cũng hét, đá hụt nó cũng hét, đá không vô nó

cũng hét. Đá vô rồi thì nó ca, nó ca như là tuyệt phẩm có một trên hai trên quả đất này... Nhưng chỉ có chúng xem đó là sứ mạng của dân tộc trong khi các quốc gia khác trên thế giới chỉ cho đó là một thứ giải trí nhưng không thuộc về sức mạnh tinh thần hay sứ mạng cho cả dân tộc. Nhưng chúng thì không, chúng không hề biết ngượng khi tung hô, cổ vũ và tự hào về những cái nhất thời để yên tâm ngủ quên những gì cấp thiết đang xảy ra và cần phải lo hơn!

Trịnh Cung: Họ “ cà kê dê ngỗng” quá nhiều làm giảm “tiết tấu” của cuộc tường thuật một trận banh đang hào hứng. Họ la lên “ hào hứng, sôi nổi” mà không thấy sôi nổi như trên sân banh.

Trong khi, vào thời đó chưa có truyền hình, ông Huyền Vũ chỉ có tiếng nói qua “làn sóng điện” chứ không có hình, vậy mà nghe ông, thính giả cứ tưởng như đang được coi một trận đấu thực thụ đang diễn ra từng pha bóng trước mặt mình...

Cũng như Bà Huyện Thanh Quan, ông Trịnh Cung - rõ ràng là một người ... hoài cổ. Khuynh hướng này, xem chừng, vẫn đang hùng hục (hay bàng bạc) trong tâm cảm của rất nhiều người :

Nhà báo Văn Quang: Ông Huyền Vũ đã trở thành một thứ không thể thiếu của tất cả những trận đá banh của Sài Gòn những năm trước 1975... Đến nay, sau hơn ba mươi năm rồi mà tôi còn nhớ như in hai chữ “quả da” mà ông dùng thay cho quả banh, và

"mũi tên vàng Nguyễn Văn Tư bên cánh trái đang lao xuống... lao xuống, đi tới... tới nữa và... sút".

Tìm tôi muốn nhảy dựng lên với giọng nói truyền cảm kỳ lạ của ông. (Văn Quang. Sài Gòn, Người Muôn Năm Cũ. Tiếng Quê Hương: Virginia, 2020).

Nhà văn Lê Văn Nghĩa: Bây giờ, dù có xem đá banh qua màn ảnh truyền hình, nghe vài bình luận viên tường thuật mà đôi lúc mong họ đừng nói thì hay hơn, tôi ước muốn được nghe lại giọng nói của ông Huyền Vũ, để ông truyền cảm hứng của một thời "coi" đá banh qua trực tiếp truyền thanh với giọng nói không quên của một bình luận viên huyền thoại.

Sau khi Sài Gòn mất tên thì dân miền Nam cũng bị tước luôn cái hồn của những trận túc cầu. Môn thể thao này không chỉ bị chính trị hoá bởi chế độ hiện hành mà còn trở nên dung tục vì những lời bình ("thừa thãi, sai lệch, thông tin, thiếu khách quan...") của những nhà bình luận không chuyên - theo như nhận định của blogger Phan Ngọc, đọc được trên trang BBC vào hôm 14/06/2021 vừa qua.

FB Thao Le góp ý: Lần sau chỉ nên coi đá banh thôi, chứ đừng nghe. Hôm trước xem Việt Nam và Indonesia đá, tôi để "chế độ câm" (mute) cho đỡ tức.

Thực ra thì cũng chẳng có gì để tức. Theo như cách nói của nhà văn Huy Phương thì đây chỉ là giai đoạn "rối bời chữ nghĩa" trong buổi giao thời. Hiện tượng này tuy đã kéo dài hơi lâu nhưng sẽ không thể tồn tại mãi.

Nhiều hạn từ đã từng tràn lan trên khắp phương tiện truyền thông, và cũng đã len lách vào mọi hang cùng ngõ hẻm (phấn khởi, hờ hởi, bồi dưỡng, đại trà, đăng ký, quản lý, khẩn trương, đề xuất, đột xuất, quân hàm, nhất trí, quản lý, sự cố, tham quan, xử lý ...) hiện đang dần thưa thớt, và sẽ bị đào thải trong tương lai gần.

Ngôn ngữ cũng có đời sống và sinh mệnh riêng của nó. Thời gian sẽ gạn lọc khơi trong. Nếu tiếng Việt thật sự nền nã, trong sáng và thuần hậu thì những từ ngữ sống sượng/thô lỗ đều sẽ yếu tử thôi! •

Citizenship

**BẠN MUỐN
NHẬP TỊCH HOA KỲ hoặc
CẦN ĐƯỢC GIÚP ĐỠ VỀ DI TRÚ
XIN GỌI:**

**HỘI NGƯỜI VIỆT ILLINOIS
773 • 728 • 3700**

LỊCH CẤP CHIẾU KHÁN (VISA) NHẬP CẢNH DI DÂN

Tháng 10, 2021

- **IR-1, IR-2:** Công dân Hoa Kỳ bảo lãnh vợ/chồng, con dưới 21: *Luôn ưu tiên*.

- **IR-5:** Công dân Mỹ bảo lãnh cha mẹ: *Luôn ưu tiên*.

- **Diện F-1:** Công dân Mỹ bảo lãnh con độc thân trên 21 tuổi (8 năm):

Ngày 22/10/2014

- **Diện F2A:** Thường trú nhân bảo lãnh vợ/chồng và con độc thân dưới 21 tuổi.

(12-18 tháng):

Khi hoàn tất

- **Diện F2B:** Thường trú nhân bảo lãnh con độc thân trên 21 tuổi (7 năm) :

Ngày 15/08/2015

- **Diện F-3:** Công dân Hoa Kỳ bảo lãnh con đã lập gia đình (10 năm):

Ngày 22/08/2008

- **Diện F-4:** Công dân Hoa Kỳ bảo lãnh anh, chị em (13 năm):

Ngày 8/11/2006

AI LÀ LÍNH ĐÁNH THUÊ?

• TRẦN TRUNG ĐẠO

Các bạn trẻ tại Việt Nam nghe ba chữ “lính đánh thuê” từ khi mới tập đọc nhưng chắc không hiểu rõ định nghĩa quốc tế của ba chữ này.

Theo Nghị định thư (Protocol) 1977 được Liên Hiệp Quốc công bố ngày 8 tháng 6 năm 1977 để đính kèm theo Công Ước Geneva quy định các nguyên tắc hành xử trong một xung đột vũ trang ra đời năm 1949, những điểm căn bản định nghĩa lính đánh thuê (mercenary) gồm:

- (1) không thuộc quân đội chính thức của chính phủ,
- (2) được tuyển dụng tại địa phương hay nước ngoài để tham gia một cuộc xung đột vũ trang chỉ vì ước muốn riêng tư và được hứa đền bù cao hơn một người lính cùng cấp trong lực lượng vũ trang của chính phủ mướn người đó,
- (3) không phải thành viên hay đang cư ngụ trên lãnh thổ được kiểm soát bởi chính phủ.

Theo định nghĩa trong Nghị định thư 1977, người lính miền Nam không đánh thuê cho ai cả mà chỉ chiến đấu trong một cuộc chiến tranh tự vệ trên mảnh đất mà chính họ chọn làm quê hương và nhiều trong số họ đã chết trên mảnh đất đó.

Nếu gọi quân đội Việt Nam Cộng Hòa là lính đánh thuê cho Mỹ vì Mỹ trang bị vũ khí, tài trợ là *không đúng với các định nghĩa quốc tế cũng như thực tế chiến tranh*.

Trong Thế chiến Thứ hai, phần lớn trong khoảng 60 quốc gia trực tiếp hay gián tiếp đứng về phía đồng minh, trong đó có Liên Xô và đã nhận vũ khí của Mỹ qua đạo luật Lend-Lease Act nhưng không ai gọi họ là “lính đánh thuê” vì họ có kẻ đối đầu chung là Khối trục. Tương tự, từ khi bắt đầu cuộc chiến cho đến khi Hiệp định Paris ký kết ngày 27 tháng 1 năm 1973, quyền lợi và mục đích chiến lược của Mỹ và VNCH giống nhau là ngăn chặn làn sóng CS tràn xuống phía Nam Việt Nam.

Sau khi Mỹ thay đổi trực chiến lược bằng việc thỏa hiệp với Trung Cộng, VNCH phải chiến đấu trong cô đơn và cô thế.

Nói rộng hơn, ngoại trừ các hoạt động gián điệp mà bất cứ cuộc chiến tranh lớn nào cũng có, Việt Nam Cộng Hòa không chủ trương đánh chiếm miền Bắc. Nếu CS miền Bắc, tính luôn các thành phần CS cài lại ở miền Nam sau 1954, để yên cho miền Nam ổn định và phát triển về mọi lãnh vực thì đã không có gì xảy ra.

Nếu áp dụng Nghị định thư 1977 trong Công Ước Geneva 1949, câu hỏi “Người lính miền Bắc có đánh thuê không?” lại có vẻ thích hợp hơn và đáng phân tích hơn.

Những người lính miền Bắc thỏa mãn các điều kiện căn bản của định nghĩa “lính đánh thuê” vì:

(1) “không thuộc quân đội chính thức” mà là các thành phần khủng bố, xâm lược, được lén lút đưa vào Việt Nam Cộng Hòa từ một quốc gia khác, trong trường hợp này là Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa (VNDCCH),

(2) vô thừa nhận, đảng CSVN có một thời không thừa nhận những thanh niên nói giọng Hà

Nội, Nghệ An, Hà Tĩnh, Cao Bằng v.v.. bị quân đội VNCH bắt được là từ miền Bắc mà cho họ là “nhân dân miền Nam tự đứng dậy”,

(3) chỉ phục vụ cho quyền lợi của những kẻ trả lương và cung cấp vũ khí trong đó gồm đảng CSVN, Liên Xô và Trung Cộng.

Không chỉ rút ra từ Công ước Geneva mà từ cấp cao nhất của đảng CSVN cho đến cấp cao nhất của nhà nước VNDCCH đều thừa nhận “lính miền Bắc là lính đánh thuê”.

Lấy các phát biểu của Lê Duẩn, Phạm Văn Đồng và Nguyễn Mạnh Cầm để chứng minh:

- Về phía đảng, Lê Duẩn, Tổng bí thư đảng CSVN thừa nhận quân đội CSVN là quân đội đánh thuê.

Nhân dịp “40 năm ngày ký Hiệp định Paris về Việt Nam”, Nguyễn Mạnh Cầm, nguyên Bộ trưởng Ngoại Giao CSVN, khi trả lời phỏng viên Tuần Việt Nam đã nhắc lại câu nói của Lê Duẩn: “Ta đánh là đánh cả cho Trung Quốc, cho Liên Xô!”

Để công bằng và trung thực cho câu nói của Lê Duẩn, xin lưu ý, một số tài liệu khi viết lại đã cố tình bỏ chữ “cả” để vạch ra bộ mặt đánh thuê của CSVN là “đánh cho Trung Quốc và Liên Xô”. Thật ra, trong câu đó có chữ “cả” nữa, nhưng “cả” gồm những ai, xin đọc tiếp.

Câu trả lời của Lê Duẩn có thể phân tích đầy đủ hơn gồm “cho ta”, “cho Trung Quốc” và “cho Liên Xô”:

(1) Quân đội CS miền Bắc “đánh cho ta” nhằm CS hóa toàn cõi Việt Nam. Nếu theo dõi dòng lịch sử đảng CS từ thập niên 1920 khi Hồ Chí Minh nước mắt chảy dài đọc “Luận cương về vấn đề dân tộc và vấn đề thuộc địa” của Lenin viết ngày 5 tháng 6, 1920 cho đến hôm nay rồi đem so sánh giữa thực tế đất nước qua cách sống như vua chúa của tập đoàn cai trị CS bên cạnh những mái tranh nghèo của hơn 90 triệu dân còn lại, sẽ thấy “ta” trong câu của Lê Duẩn là đảng CSVN chứ không phải toàn dân Việt Nam.

(2) Quân đội CS miền Bắc đánh thuê cho Trung Cộng để bảo vệ vùng an toàn phía nam quan trọng của Trung Quốc và cửa ngõ ra Biển Đông. Chính sách bành trướng nhanh chóng của Tập Cận Bình ngày nay một phần do quan điểm Trung Quốc và Việt Nam như anh với em, như môi với răng, như nước với sữa mà CSVN đã lặp đi lặp lại từ lâu.

- Nếu CSVN biết cứng rắn như Philippines hay kiên quyết như Bắc Hàn thì dù không chặn đứng hẳn ít ra đã làm họ Tập chật chánchez không có những căn cứ, những phi trường quân sự trên đảo Chữ Thập của Việt Nam như ngày nay.

(3) Quân đội CS miền Bắc đánh thuê cho Liên Xô để giảm áp lực của Mỹ bằng một trận nóng trong Chiến Tranh Lạnh giữa Mỹ và Liên Xô. Giới lãnh đạo CS Liên Xô biết không sớm thì muộn Liên Xô sẽ nguy khốn nếu không làm chậm cuộc chạy đua vũ trang với Mỹ.

- Về phía chính phủ CS, Phạm Văn Đồng, thủ tướng CSVN, cũng thừa nhận quân đội CS đánh thuê cho Trung Cộng.

- Đoạn đối thoại dưới đây giữa Chu Ân Lai và Phạm Văn Đồng trích trong tác phẩm On China của Henry Kissinger. Chu Ân Lai nói với Phạm Văn Đồng: “Trong một thời gian dài, Trung Quốc bị Mỹ bao vây. Bây giờ Liên Xô bao vây Trung Quốc, ngoại trừ phần Việt Nam.” Phạm Văn Đồng cam kết: “Chúng tôi càng quyết tâm để đánh bại đế quốc Mỹ bất cứ nơi nào trên lãnh thổ Việt Nam.”

Chu Ân Lai thỏa mãn: “Đó chính là lý do chúng tôi ủng hộ các đồng chí.”

- Như vậy, cả đại diện cho đảng và nhà nước CS đều thừa nhận những người lính từ Bắc Việt và các thành phần cài lại ở miền Nam đều là lính đánh thuê, đúng theo tinh thần của Công ước Geneva 1949.

- Quan điểm Mao Trạch Đông về chiến tranh tại Việt Nam phù hợp với cách giải thích của Lê Duẩn. Theo đó, giống như trong chiến tranh Triều Tiên, là tạo một vùng đệm trong biên giới phía nam Trung Quốc. Để thực hiện chủ trương này, Trung Cộng đã chỉ dụng gần như hầu hết vũ khí, đạn được cho CSVN. Trung Cộng là mẹ đỡ đầu của các chính sách và chiến lược chiến tranh của đảng CSVN từ 1949 đến 1954. Giai đoạn đầu của chiến tranh, Mao chỉ muốn miền Bắc là phiên giật và thỏa mãn sau khi đạt được mục đích đó.

- Theo nghiên cứu của Chen Jian trong China's Involvement in the Vietnam War, 1964-69, Bành Đức Hoài, 24 tháng 12, 1955 thông báo cho Võ Nguyên Giáp biết các đoàn cố vấn quân sự Trung Cộng sẽ rút về nước hết vào tháng 3, 1956. Tuy nhiên khi chiến tranh leo thang, Trung Cộng cảm thấy vùng an toàn phía nam lần nữa bị đe dọa nên đổi ý và gia tăng viện trợ cho CSVN cho đến khi chấm dứt chiến tranh. Quan điểm Liên Xô về chiến tranh Việt Nam xác định chủ trương mướn người Việt đánh người Mỹ.

- Mặc dù trước đó tỏ ra lạnh nhạt nhưng khi cuộc chiến leo thang, Liên Xô từng bước trở thành phe có lợi trong chiến tranh tại Việt Nam. Liên Xô vượt qua cả Trung Cộng trong việc cung cấp vũ khí, viện trợ kinh tế và các phương tiện tuyên truyền cho CSVN. Để làm gì? Ngày nay các tài liệu cho thấy, Liên Xô muốn:

- (1) dùng người Việt để đánh Mỹ,
- (2) cố gắng nhận chìm bộ máy quân sự của Mỹ,
- (3) cạnh tranh ảnh hưởng với Trung Cộng trong các nước thuộc phe “xã hội chủ nghĩa”, và
- (4) quan trọng nhất là giảm ưu thế của Mỹ trong cuộc chạy đua vũ trang.

Tóm lại, quan điểm của Lê Duẩn, Phạm Văn Đồng, Trung Cộng và Liên Xô về lý luận lẩn thực tế đều giống nhau. Nhưng nếu đem câu “người lính miền bắc có đánh thuê hay không?” để hỏi một cựu cán binh CS đã từng chiến đấu ở miền Nam trước 1975, chắc chúng ta sẽ nhận câu trả lời “không phải.”

- Nếu ai đó tiến bộ về nhận thức chính trị thì nhiều lầm chỉ thừa nhận họ bị gạt, bị lừa nhưng vẫn cho khẩu hiệu “đánh bại chính sách thực dân mới của đế quốc Mỹ” là đúng và “thống nhất đất nước” là tình cảm tự nhiên. Tuy nhiên, cho tới nay, chắc không bao nhiêu người hiểu “chủ nghĩa thực dân mới” là gì và tình cảm “thống nhất đất nước” kia từ đâu mà có.

- Một số khác cũng trả lời “không”, không có nghĩa là họ không thấy, không biết, không nhận ra sự thật sau nhiều nghìn đêm mất ngủ, nhưng chỉ vì không đủ can đảm để từ chối một phần đời trai trẻ của mình và nhất là mất đi những gì họ đang có hôm nay •

Chỉ tin

Chỉ tin có vật chất
Coi chết là hết tất
Khinh cả Chúa lẩn Phật
Điên đảo mọi sự thật
Mọi đạo lý quẳng vất
Hưởng thụ tham bạo nhất
Dân đen coi như vật
Bắt lao động quần quật
Hai bữa vẫn mửa mặt!
Kêu ca tống ngục thất
Mọi nhà tù cứng chật!
Biết bao là hờn uất
Bao đau thương chất ngất
Bao tan hoang tổn thất
Quân Cộng sản quái vật
Phải tìm ra sức bật
Phải chiên đấu bất khuất
Phải vùng lên lật hất
Vùi chúng xuống lòng đất
Đầu mới có thể cất.

• NGUYỄN CHÍ THIỆN

NGA SÔ VANG BÓNG MỘT THỜI

• TRỌNG ĐẠT

Stalin

Nước Nga chiếm 1/6 diện tích trái đất là một quốc gia rộng lớn nhất thế giới, một giải đất mênh mông bát ngát. Mùa đông Nga lạnh nhất thế giới khoảng bốn năm chục độ âm.

Thời Nga Hoàng đất nước không văn minh bằng Anh, Pháp, vẫn còn chế độ nông nô, nền văn chương và âm nhạc cổ điển giàu vào bậc nhất trên thế giới với các nhà văn hào, thi hào vĩ đại như Léon Tolstoi, Dostoevsky, Pouchkine, Sholokhov, Tchaikovsky ...được thế giới ngưỡng mộ.

Tháng 2 năm 1917 nhà lãnh đạo Kerensky lật đổ Nga Hoàng, tháng 7 ông lên làm Thủ Tướng, đây là một chính phủ tư sản. Tháng 10 năm 1917 Lénine cướp lại chính quyền của Kerensky thành lập chính quyền vô sản. Người ta thường gọi là Cách mạng vô sản hay Cách mạng tháng mười. Có nghĩa là một chính quyền tư sản (Kerensky) lật đổ Nga Hoàng sau đó nhóm Marxist (vô sản) của

Lénine cướp lại chính quyền từ tay tư sản chứ không phải họ lật đổ Nga Hoàng như người ta tưởng.

Nước Nga là một nước nông nghiệp lạc hậu và sau này Trung Hoa, Việt Nam...cũng là những nước nghèo đói dễ trở thành Cộng Sản.

“Con vị trùng Cộng Sản chỉ sinh sôi nẩy nở trong những đống rác xã hội hôi thối mục nát”

Sau khi Lénine cướp chính quyền 1917 nước Nga lâm vào một cuộc nội chiến đẫm máu kéo dài từ 1917 cho tới 1922. Cuộc chiến giữa 4 triệu lính Hồng quân và 2 triệu rưỡi Bạch Vệ chém giết nhau vô cùng tàn bạo. Sau khi chiến thắng, Hồng quân có một triệu hai và Bạch vệ một triệu rưỡi người tử trận.

Joseph Stalin (hình) được cử làm Tổng bí thư Trung ương đảng từ 1922, ông củng cố địa vị mạnh sau khi Lénine chết năm 1924, xóa bỏ những lời kết tội của Lénine. Trong bộ Lénine Tuyển Tập

có ghi rõ “đồng chí Staline là người thô bạo, chúng ta không nên dùng đồng chí Stalin.”

Lénine mất năm 1924, Staline (hình) tiếp tục củng cố địa vị, loại đối thủ Léon Trosky, ông này đã trốn sang Mĩ Tây Cơ nhưng Staline cho người theo giết trừ hậu họa.

Dưới thời Stalin, thập niên 1930, một thập niên đẫm máu ghê tởm nhất của lịch sử nước Nga khi Staline tiến hành thực hiện Hợp tác xã nông nghiệp, làm ăn tập thể tiến lên làm ăn lớn xã hội chủ nghĩa. Stalin cho lệnh tiêu diệt những thành phần ăn bám, chống đối, lũng khùng, phản động ...Đây là giai đoạn đoạn bắn giết tập thể theo kế hoạch của Stalin.

Sau này Tổng Thống Nga Gorbachov tố cáo Staline tắm trong máu, ông cho biết đã thấy danh sách tử hình dài do Stalin ký hàng loạt, trong khoảng 1937-1941 có tới 11 triệu người bị giết.

Stalin thay đổi chính sách kinh tế mới của Lénine bằng chính sách kinh tế chỉ huy tối đa, xúi tiến một giai đoạn công nghiệp hóa và hợp tác xã để biến nước Nga thành một cường quốc kỹ nghệ. Stalin đã đưa nước Nga phong kiến lạc hậu lên hàng cường quốc kỹ nghệ nhưng phải trả giá quá đắt, ông đã làm đổ máu khoảng 10 triệu người. Phim The Soviet Story nói trong khi ấy tại Đức Hitler theo dõi và khâm phục Stalin, trong một khoảng thời gian không dài lăm đã giết được nhiều người như thế.

Năm 1932-33 Stalin đã gây nạn đói tại Ukraine khiến 7 triệu người chết. Từ 1934-1939 Stalin mở những cuộc thanh trừng vĩ đại, đẫm máu trong đảng, trong chính phủ, quân đội, ngành tình báo....nhiều triệu người bị coi là kẻ thù của nhân dân bị tù đầy bắn giết trong các trại tập trung từ 1936-1939. Ông ta mở chiến dịch chống kẻ thù trong các khuôn mặt lớn của Đảng CS như các Bolsheviks lão thành, Léon Trosky và phần lớn các Tướng lãnh Hồng quân. Họ bị xử tử với tội danh âm mưu lật đổ chính quyền.

Tháng 6/1941 Hitler đưa 70% lực lượng gồm bộ binh và cơ giới tiến đánh Soviet, quân Nga tuy đông nhưng vũ khí lạc hậu, trang bị lỗi thời bị đè bẹp ngay từ đầu. Cuộc chiến tranh Nga Đức từ 1941 tới 1945 được coi là đẫm máu kinh hoàng nhất trong lịch sử nhân loại từ xưa đến nay, gồm những trận đánh long trời lở đất giữa hàng trăm sư đoàn Nga-Đức.

Theo sách báo, tài liệu của Liên Xô tại Sài Gòn sau 1975, tổn thất phía Nga gồm 20 triệu sinh mạng, trong đó một nửa là dân, một nửa là lính, họ cũng nói có khoảng 1,000 tỉnh và thị xã bị phá hủy.

Theo Tây phương tổng cộng có 27 triệu người Nga bị giết trong cuộc Thế chiến (phim Anh-Mỹ: World War II Behind Closed Doors).

Phía Nga chết nhiều như vậy vì sự lãnh đạo sắt máu của Stalin, phải hy sinh tối đa để đoạt thắng lợi, riêng tại Stalingrad quân Nga tử trận khoảng nửa triệu, người lính phải tiến vào tử địa, một đội vũ trang phía sau phòng tuyến sẽ bắn bỏ những người tháo chạy.

Số lính Nga chết tại Stalingrad còn nhiều hơn số lính Mỹ tử trận tại cả hai mặt trận Âu-Á (hơn bốn trăm ngàn người). Đô đốc Doenitz, người kế vị Hitler cho rằng chính Nga Sô đã đánh bại Đức Quốc Xã.

Sự thực không phải như vậy, nếu mỗi ngày không nhờ khoảng 2,000 máy bay Mỹ (ban ngày) và 800 máy bay Anh (ban đêm) dồn nát các mục tiêu, các cơ sở quốc phòng của địch tại Bá Linh thì Nga không dễ gì giữ được đất nước họ.

Stalin truy kích Đức Quốc Xã đầu năm 1944 và chiếm luôn các nước Đông Âu Lỗ Ma Ni, Bảo Gia Lợi, Ba Lan, Hung Gia Lợi, Tiệp Khắc, Đông Đức... tại những nước này quân Nga lấy hết vàng bạc, quí kim, ngoại tệ... trong các ngân hàng đem về.

Stalin chủ trương chỉ tiến lên Xã hội chủ nghĩa tại nước Nga, nhưng cuối Thế chiến nhân đánh đuổi quân Đức rồi chiếm các nước Đông Âu dựng lên nhiều chính quyền Cộng Sản.

Nhân dịp này ông ta tiến lên vô sản hóa thế giới không bằng đấu tranh giai cấp mà bằng họng súng để ra chính quyền. Cuộc Thế chiến là cơ hội nghìn vàng cho CS bành trướng rất nhanh mà chính họ cũng không ngờ.

Staline là Tổng Bí Thư từ 1922 tới khi chết 1953, tổng cộng 31 năm, ông là TBT lâu nhất trong lịch sử CS Nga.

Các Tổng Bí Thư Nga hầu hết đều làm cho tới khi chết trừ Nikita Khrushchev và Mikhail Gorbachev.

Nikita Khrushchev

Ông là người kế vị Stalin, giữ chức Bí thư thứ nhất đảng CS Nga từ 1953 tới 1964 thì bị lật đổ khi vắng mặt tại Nga. Khrushchev là người hạ bệ Staline và yểm trợ chương trình không gian

Nga và có một số cải cách trong nội trị, chú trọng nâng cao đời sống nhân dân. Năm 1964 ông bị Bộ chính trị đảng lật đổ và đưa Leonid Brezhnev lên thay.

Năm 1953 Khrushchev dành được chính quyền, khi đã diệt hết tay chân của Staline, năm 1956 trong kỳ Đại hội đảng lần thứ 20 ông ta tố cáo cuộc thanh trừng, tố cáo tội ác của Staline và bắt đầu một chính sách cai trị ít đà n áp hơn. Khrushchev cải thiện cuộc sống người dân nhưng ít kết quả nhất là nông nghiệp.

Khrushchev chủ trương sống chung hòa bình với phương Tây, giúp quân viễn cho CSBV ít nhưng khi ông bị lật đổ, Brezhnev lên thay, giúp CSVN ô ạt khiến chúng mở nhiều đợt tấn công đẫm máu.

Leonid Brezhnev

Ông giữ chức Tổng Bí Thư từ 1964 tới khi chết năm 1982, tổng cộng 18 năm, lâu nhất sau Stalin.

Dưới thời Brezhnev ảnh hưởng Nga trên thế giới sút giảm mạnh phần vì phát triển quân sự đánh dấu thời kỳ sự trì trệ xã

hội, kinh tế của Liên bang Sô viết.

Chi phí quốc phòng lên cao vì chạy đua vũ trang với Mỹ khoảng 12.5% GDP, Tổng sản lượng kinh tế sút giảm so với Tây phương. Theo lượng giá CIA, từ 1960-1965 tỷ lệ tăng trưởng kinh tế Nga (growth) là 4.8, từ 1970-1975 còn 3.00, từ 1980-85 tụt xuống còn 1.8. Các nhà lãnh đạo Nga giai đoạn này nói chung già nua thiếu khả năng khiến kinh tế sút giảm so với Tây phương.

Nhà Kinh tế gia Samuelson nói trong cuốn Economics trang 830 (in 1970)

“Thập niên 1970 cũng như thập niên 1960 Tổng sản lượng kinh tế của Nga vào khoảng một nửa Tổng sản lượng Mỹ”

(In the 1970s, as in the 1960s, U.S.S.R real GNP is about one-half United States real GNP)

Yuri Andropov

Hai ngày sau khi Brezhnev chết, Andropov được bầu làm Tổng bí thư đảng CS Sô viết từ tháng 11/1982 cho tới khi chết 14 tháng sau đó.

Từ 1967 Andropov làm Giám đốc KGB, đây là lần đầu tiên một Giám đốc KGB được bầu làm Tổng bí thư.

Konstantin Chernenko

Andropov chết tháng 2/1984 sau 15 tháng cầm quyền, bốn ngày sau Chernenko được bầu làm Tổng bí thư lên thay trái với ý của Andropov muốn Gorbachev thay ông, Chernenko là Tổng bí thư thứ năm của Sô viết. Gorbachev là nhân vật thứ hai sau Chernenko, thường chủ toạ các phiên họp của Bộ

chính trị khi Chernenko bị bệnh, về sau sức khỏe suy yếu, Gorbachev luôn thay thế ông.

Mikhail Gorbachev

Lên thay Chernenko năm 1985, Gorbachev là người lãnh đạo Liên Bang Sô Viết cuối cùng, Tổng bí thư đảng CS Nga từ 1985-1991, Chủ tịch nước từ 1988 cho tới khi giải thể năm 1991.

Chính sách của ông gồm Mở rộng và Tái cấu trúc (Đổi mới) và họp có khuynh hướng tài giảm binh bị chấm dứt chiến tranh lạnh với Mỹ. Ông chủ trương bỏ vai trò đảng đưa tới giải thể Liên bang Sô viết. Tháng 1/1987 Gorbachev đề nghị những viên chức chính phủ không cần phải là đảng viên CS.

Cởi mở

Gorbachev chủ trương cho người dân quyền tự do ngôn luận, bãi bỏ kiểm duyệt, thả tù chính trị, ông chấp nhận cho người dân được quyền chỉ trích ông và chính phủ. Năm 1988 ra luật cho tư nhân được quyền sản xuất, buôn bán ngoại thương. Từ đó cửa hàng, cửa tiệm tư, hàng xưởng... bắt đầu hoạt động, dịch vụ tự trị được khuyến khích để mong đấu tư nước ngoài vào làm ăn. Tháng 6/1988 Gorbachev cho cải cách cấp tiến cắt giảm quyền kiểm soát của đảng CS trong chính phủ, tháng 3/1989 cho bầu cử Quốc hội tự do trên toàn Liên bang, đây là cuộc bầu cử tự do lần đầu tiên kể từ 1917 tại Liên bang Sô viết.

Ngày 25/3/1990 Gorbachev được các Đại biểu bầu làm Tổng thống Liên bang Sô viết với 59% phiếu bầu, phía người dân muốn cải tổ nhanh hơn

nữa. Trong cuộc bầu cử nhiều ứng cử viên của đảng CS thất cử, Yeltsin được bầu ở Moscow và trở thành chính khách nổi tiếng chỉ trích Gorbachev.

Đối ngoại.

Gorbachev, giảm cường độ chiến tranh lạnh. Năm 1986 đề nghị hủy bỏ hỏa tiễn tầm trung tại Âu châu và chiến lược của ông để hủy bỏ vũ khí nguyên tử vào năm 2000. Ngày 11/10/1988 Gorbachev và TT Mỹ Reagan họp tại Iceland bàn về tài giảm vũ khí nguyên tử tầm trung. Họ thỏa thuận rời bỏ 100 hỏa tiễn tầm trung khỏi Âu châu, sẽ loại bỏ tất cả vũ khí nguyên tử trong vòng 10 năm vào 1996 thay vì 2000 như Gorbachev lần đầu đề nghị, thực hiện ký kết Thỏa ước hỏa tiễn tầm trung năm 1987.

Gorbachev tuyên bố cho phép các nước Đông Âu tự do lựa chọn số phận của họ. Ngày 4/6/1989 Ba Lan cho bầu cử tự do, chính phủ CS bị hạ bệ, dân Đông Âu nổi dậy suốt năm 1989 khiến cho chủ nghĩa CS bị hủy bỏ. Cuối năm 1989 cuộc nổi dậy tại Thủ đô các nước Đông Âu từ nước này sang nước khác vứt bỏ chế độ CS xây dựng tại đây từ sau Thế chiến thứ hai. Cuộc cách mạng dân chủ tự do bắt đầu từ Ba Lan và sau đó Hung Gia Lợi, Đông Đức, Bảo Gia Lợi, Tiệp Khắc, riêng Lỗ Ma Ni (Roumanie) là nước duy nhất dùng bạo lực lật đổ chính quyền Cộng sản. Biến cố Thiên an Môn năm 1989 ở Bắc kinh thất bại. Thời kỳ chiến tranh lạnh chấm dứt.

Giải thể Liên bang Sô viết

Mặc dù Gorbachev cải tổ tự do dân chủ cho Sô Viết và Đông Âu nhưng kinh tế đi gần tới khủng hoảng, cuối thập niên 80 thực phẩm khan hiếm phải dùng tem phiếu như thời chiến. So với 1985 khiếm ngạch từ 0 lên 109 tỷ rúp, dự trữ vàng giảm từ 2,000 xuống còn 200 tấn, nợ bên ngoài từ zero tới 120 tỷ đô la.

Các nước thuộc địa đòi trả độc lập nhất là ba nước Lithuania, Latvia, và Estonia đã bị Staline sáp nhập vào Nga năm 1940. Năm 1989 người Tây phương gọi là cuộc Cách mạng 1989 (Revolutions of 1989) các nước Đông Âu từ bỏ chế độ CS và trở lại chế độ dân chủ tự do của họ trước 1945. Ngoài ra các nước trong Liên bang, thuộc địa cũ từ thời Nga Hoàng tuyên bố độc lập, Liên Bang Sô viết tan như xác pháo cuối năm 1991. Mười lăm (15)

nước tuyên bố độc lập tách khỏi Liên bang Sô viết là Armenia, Azerbaijan, Belarus, Estonia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Moldova, Russia, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine, và Uzbekistan. Sự ly khai này đã khiến Nga mất một nửa dân số, trước là 290 triệu nay chỉ còn 145 triệu.

Tháng 8/1991, Ủy ban nhà nước ban hành tình trạng khẩn trương đưa Quân nhảy dù về Moscow làm đảo chính theo kiểu Nguyễn Chính Thi năm 1960 tại Sài Gòn để lật đổ Gorbachev, ông này bị giam ba ngày tại Crimea. Yeltsin, Tối cao liên bang (Chủ tịch quốc hội) hô hào nhân dân chống đảo chính, ông đã dẹp được cuộc phản loạn, nhân dân biểu tình chống đảo chính, Gorbachev được cứu tại Crimea.

Cuộc đảo chính của nhóm CS bảo thủ thất bại, người dân không muốn trở lại chế độ hà khắc, tàn bạo, đây là cái quấy mình cuối cùng của bọn tàn dư CS Nga trước khi chết.

Boris Yeltsin

Sự nghiệp chính trị Gorbachev suy thoái, Yeltsin dần dần nắm được quyền hành từ bộ này sang bộ khác kể cả điện Cẩm Linh. Ngày 6-11-1991 ông ra nghị quyết bãi bỏ tất cả mọi hoạt động của Đảng CS trên đất Nga. Mới đầu ông là người ủng hộ Gorbachev, Yeltsin nổi lên khi thực hiện Tái cấu trúc, Đổi mới, ông thành đối thủ chính trị mạnh nhất của Gorbachev. Ngày 29-5-1990 Yeltsin được bầu Chủ tịch Tối cao Sô viết (Chủ tịch Quốc hội). Ngày 12/6/1991 Yeltin được bầu theo phổ thông đầu phiếu làm Tổng Thống Cộng hòa Xã hội liên bang Sô Viết Nga (Russian Soviet Federative Socialist Republic), Yeltsin giữ chức

Tổng Thống liên bang Nga, năm 1996 ông tái đắc cử.

Ông chủ trương cải tổ kinh tế chỉ huy Xã hội chủ nghĩa tới một nền kinh tế thị trường tự do, nhưng dưới thời Yeltsin có nhiều suy thoái như lạm phát, tham nhũng, kinh tế khủng hoảng và nhiều vấn đề chính trị xã hội ảnh hưởng nặng tới nước Nga. Năm 1992 vật giá tăng vọt, thập niên 90 Tổng sản lượng suy giảm còn một nửa, thất nghiệp dữ dội, lạm phát phi mã khiến bao nhiêu người mất hết tiền tiết kiệm, mười triệu người Nga lâm vào cảnh bần hèn.

Ông tiếp tục giữ chức Tổng Thống cho tới 31-12-1999, tỷ lệ ủng hộ xuống không còn gì trong những ngày cuối cùng, một loạt những khủng hoảng kinh tế chính trị khiến Yeltsin không lấy lại được uy tín lúc ban đầu. Ông từ chức ngày 31/12/1999, Thủ Tướng Vladimir Putin trở thành Tổng Thống lâm thời cho tới khi cuộc bầu cử mới được tổ chức ngày 26/3/2000.

Vladimir Putin

Ong giữ chức Thủ Tướng Nga từ tháng 8/1999 tới tháng 12/1999, sau đó làm Tổng Thống lâm thời do Yeltsin trao lại từ cuối 1999 tới tháng 3/2000.

Putin đắc cử Tổng thống 26/3/2000 với 53% số phiếu nhiệm kỳ đầu 2000-2004 và tái đắc cử nhiệm kỳ hai 2004-2008 đồng thời với hai nhiệm kỳ của TT Mỹ Bush con.

Ông lại làm Thủ Tướng từ 2008-2012 trong khi Dmitry Medvedev, Thủ Tướng của ông lên làm Tổng Thống. Vì Hiến pháp chỉ cho làm Tổng Thống hai nhiệm kỳ ông không thể ra ứng cử tiếp năm 2008.

Dmitry Medvedev, Thủ tướng của Putin đắc cử Tổng Thống 2008 và cử Putin làm Thủ Tướng. Tháng 9-2011 sau khi luật thay đổi tăng nhiệm kỳ Tổng Thống từ 4 lên 6 năm, Putin cho biết ông sẽ ứng cử lần thứ ba (2012) khiến nhân dân biểu tình chống đối tại nhiều thành phố Nga.

Ông lại thắng cử Tổng Thống năm 2012 (63.6% số phiếu) và sẽ cầm quyền 6 năm, cử Dmitry Medvedev làm Thủ Tướng.

Putin bị trong nước chống đối, bị thế giới coi là Dân chủ giả hiệu. Năm 2014 Nga bị truất khỏi G-8 vì sáp nhập bán đảo Crimea vào nước họ. Ngày 21/2/2014 Quốc Hội Ukraine lật đổ Tổng Thống

thân Nga Yanukovych và cử TT lâm thời Turchynov lên thay. Mỹ và Tây Phương công nhận chính phủ mới, Nga phủ nhận. Hai ngày sau Putin đưa vũ khí lén giúp bọn gốc Nga chiếm bán đảo Crimea, cuối tháng 3 họ tổ chức bầu cử ma mahn dưới sự yểm trợ xe tăng để sáp nhập bán đảo này vào Nga.

Nay dầu tư vừa giảm 2.5% vì Ukraine khủng hoảng, nước Nga khác thường trong số những nền kinh tế lớn ở chỗ họ dựa vào lợi tức năng lượng dầu, khí để tăng trưởng

Đất nước được thiên nhiên ưu đãi có đầy tài nguyên thiên nhiên gồm dầu, khí đốt thiên nhiên, kim loại quý... chiếm phần lớn hàng xuất khẩu Nga. Những thập niên 2000 năng lượng nhiên liệu đã thay đổi bộ mặt nước Nga trở thành siêu cường năng lượng như năm 2012 dầu và khí đốt chiếm 16% Tổng sản lượng, chiếm 52% lợi tức Ngân sách liên bang và chiếm hơn 70% hàng xuất cảng. Kỹ nghệ quân sự Nga rất cao, năm 2013 vũ khí xuất cảng là 15 tỷ (Mỹ kim) đứng thứ hai sau Mỹ gồm máy bay chiến đấu, phòng không, tàu chiến, tiêm thủy đinh ...

Từ 2000-2012 xuất cảng dầu khí khiến đời sống người dân tăng, lợi tức tăng 160% nhưng lợi tức phân phối không đều trong khi 110 nhà tỷ phú chiếm giữ 35% tiền của trong nước. Nga cũng bị nạn tiền thất thoát ra ngoại quốc, từ 2000-2012 mất 880 tỷ Mỹ kim.

Putin có công đào xới cái “cửa trời cho” đem xuất cảng đưa đất nước lên hàng cường quốc kinh tế thứ 8 mà trước đó đứng hàng thứ mấy chục.

Thời mà đế quốc Sô viết đã từng chọc trời khuấy nước nay còn đâu?

Putin muốn trở lại thời oanh liệt nay còn đâu. Muốn vậy trước hết phải chiếm lại 15 nước thuộc địa cũ để đưa dân số từ 145 triệu trở lại 290 triệu và Tổng sản lượng lên hàng thứ hai, thứ ba, sau đó chiếm lại Đông Âu để tái lập giang sơn nhưng chỉ có những thằng điên mới mang ảo tưởng như vậy, làm sao có thể quay ngược bánh xe lịch sử?

Liên bang Sô viết, cái nôi của CS đầu hôm sớm mai tan như xác pháo, nhà Phật gọi là vô thường, chẳng có gì là thường còn, có sinh thì có diệt.

Có lẽ ông Putin nên nghĩ tới việc phục hưng nền kinh tế đang suy thoái thì hay hơn là đào xới “cửa trời cho” đem bán trong khi miệng ăn núi lở. Các nước Nhật, Nam Hàn không có nguyên liệu, họ có tài năng làm ra của cải vật chất không phải phụ thuộc vào thị trường năng lượng như Nga.

Một ngày nào Putin cũng sẽ quan tâm tới chính sách xét lại con đường mà ông hằng theo đuổi một cách vô ích

Kết Luận

Cách đây 72 năm Lenine đem lý thuyết Marx Engels về thực hiện cuộc Cách mạng vô sản long trỗi lở đất năm 1917 và bảy giờ Gorbachev làm cuộc Cách mạng 1989, giải tỏa xiềng xích chế độ CS áp bức, đem lại dân chủ tự do cho Nga, cho các nước Đông Âu và các nước thuộc địa cũ của Nga. Gorbachev là người có công lớn với nhân loại, đã cứu nước Nga, các nước Đông Âu, các thuộc địa cũ của Liên bang, đem lại tự do bác ái cho mọi người.

Ông là người đã thay đổi cả một kỷ nguyên, là một vĩ nhân của thế kỷ. Chính ông đã đào huyệt chôn vùi chế độ CS tại Nga, Đông Âu và cả trên thế giới mặc dù nay các nước CS da vàng còn thoi thóp thở nhưng chúng cũng đang từ từ dãy chết.

Tổng Thống Putin đã có công cứu nước Nga thoát cảnh khốn cùng dưới thời Gorbachev và Yeltsin. Ông đã cứu nền kinh tế Nga nhưng lại tiếc nhớ thời oanh liệt của Nga Sô trước đây mặc dù Putin không chấp nhận độc tài CS.

Thập niên 70, 60 Tổng sản Lượng kinh tế Nga bằng khoảng một nửa TSL Mỹ đứng sau Mỹ, nhưng thời Gorbachev, Yeltsin kinh tế Nga tụt xuống hàng thứ mấy chục. Nhờ Putin mà nay đã ngoi ngóc lên hàng thứ 11, thua Nam Hàn một bậc.

Trong khi TSL Kinh tế Mỹ nay 22,670 tỷ, Nga chỉ được 1,710 tỷ, TSL Mỹ gấp hơn 13 lần TSL Nga.

Nhà Kinh tế gia Samuelson nói trong cuốn Economics trang 830 (in 1970):

“Thập niên 1970 cũng như thập niên 1960 Tổng sản lượng kinh tế của Nga vào khoảng một nửa Tổng sản lượng Mỹ”

(In the 1970s, as in the 1960s, U.S.S.R real GNP is about one-half United States real GNP)

Gorbachev cải tổ tự do dân chủ cho Sô Viết và Đông Âu nhưng kinh tế đi gần tới khủng hoảng, cuối thập niên 80 thực phẩm khan hiếm phải dùng tem phiếu như thời chiến. So với 1985 khiếm ngạch từ 0 lên 109 tỷ rúp, dự trữ vàng giảm từ 2,000 xuống còn 200 tấn, nợ bên ngoài từ zero tới 120 tỷ đô la.

Thời Yeltsin còn thê thảm hơn nữa, năm 1992 vật giá tăng vọt, thập niên 90 tổng sản lượng suy giảm còn một nửa, thất nghiệp dữ dội, lạm phát phi mã khiến bao nhiêu người mất hết tiền tiết kiệm, mươi triệu người Nga lâm vào cảnh bần hàn. Thời Gorbachev và Yeltsin nước Nga sắp đi vào con đường ăn mày, chính Putin đã đưa nước Nga thoát khỏi cảnh này.

Thực ra không phải tại Gorbachev, Yeltsin mà Nga suy sụp như thế, từ thời Brezhnev Nga sô mải chạy đua vũ trang với Hoa Kỳ khiến nền kinh tế của họ ngày một khó khăn, lụn bại, năm 1972 mất mùa đói kém nếu không nhờ mua lúa mì của Mỹ. Thực ra đó là ngày tàn của nền kinh tế Xã hội chủ nghĩa, các nước Trung Cộng, Việt Cộng đã biết nhược điểm của nó và chạy sang làm gia công, buôn bán với tư bản để có bộ mặt như ngày nay.

Kinh tế tốt đẹp trong thời kỳ Putin làm Thủ Tướng và Tổng Thống lần đầu 1999-2008. Chính sách năng lượng khiến Nga trở thành siêu cường năng lượng. Đất nước được thiên nhiên ưu đãi có đầy tài nguyên thiên nhiên gồm dầu, khí đốt thiên nhiên, kim loại quý... chiếm phần lớn hàng xuất khẩu Nga. Putin có công đào xới cái “cửa trời cho” đem xuất cảng đưa đất nước lên hàng cường quốc kinh tế thứ 11 mà trước đó đứng hàng thứ mấy chục.

Dẫu đỗ bìm bìm leo, đâu thập niên 90 nhiều nước như Mỹ, Tây phương khinh rẻ nước Nga hết

thời, họ coi Nga như một mảnh rách. Cũng có người nói đừng coi thường Nga họ vẫn còn kho vũ khí cũ. Đó cũng là lý do thúc đẩy Putin vùng vẫy để lấy lại chút hào quang quá khứ mà nhân dân cũng đồng ý để ông quay cho đỡ tủi. Putin giật dây dựng lên một chính quyền thân Nga tại Ukraine để từ từ kéo họ về Nga nhưng thất bại, người Ukraine ác cảm với Nga vì họ đã từng bị Staline giết bấy triệu người năm 1933. Họ lật đổ Tổng thống thân Nga khiến Putin nổi giận sáp nhập bán đảo Crimea vào Nga tráng trọng năm 2014. Khi bị Mỹ và Tây Phương trừng phạt kinh tế, trong cơn nóng giận, Putin nói: Nga là nước duy nhất trên thế giới có thể biến nước Mỹ thành tro bụi, ông ta nói cho đỡ tủi thì cũng chẳng sao.

Nay Ngân Sách Quốc Phòng Nga chỉ có 42 tỷ nhưng về Quân Sự vẫn được xếp hạng nhì sau Mỹ trong bảng xếp hạng quân sự các nước trên thế giới (globalfirepower.com) vì kho vũ khí cũ. NSQP của Mỹ nay 740 tỷ, gấp 17 lần Nga, về Tổng sản Lượng Kinh Tế nay Mỹ gấp 13 Nga, dân số Mỹ nay hơn gấp hai Nga ... nghĩa là so với Mỹ, Nga nay chẳng có gì đáng nói.

Ngày 16/6/2021 tại Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ-Nga do TT Biden và TT Putin chủ trì tại Geneve, ông Putin ngồi vắt chân chữ ngũ ngang hàng Tổng Thống Đế quốc, đó là điều ông thỏa mãn nhất. Putin muốn rằng thế giới phải coi Nga như siêu cường mặc dù về nhiều phương diện, Nga chỉ là con số không so với Mỹ.

Năm 1956 nhân vụ khủng hoảng kênh đào Suez, Thủ Tướng Nga Khrushchev giận dữ đề nghị với Mỹ:

“Kể từ nay mọi việc trên thế giới sẽ chỉ do Mỹ và Nga giải quyết, sẽ không liên can gì đến những nước không có bom nguyên tử (ý nói Pháp) hoặc chỉ có một ít bom nguyên tử (ý nói Anh)”

Nhưng cái thời oanh liệt chọc trời khuấy nước ấy nay còn đâu?

Putin vẫn muốn làm sống lại chút hư danh ấy. Mặc dù chính Putin không chấp nhận độc tài CS nhưng vẫn tiếc nhớ cái thời oanh liệt của Nga sô trước đây.

Nhưng thuở ấy nay còn đâu? có chẳng chỉ còn lại một tiếng vang, vang bóng một thời ... ●

Vì Sao Miền Nam vẫn chưa Thân Quen Miền Bắc?

• TRỊNH HỮU LONG

Sự khác biệt vùng miền là chuyện hết sức bình thường, ở nước nào cũng có. Nhưng để cho những sự khác biệt đó trở thành lối ứng xử kỳ thị vùng miền thì là đại họa, bởi nó là ngọn nguồn của bạo lực. Hiểu về những điều khác biệt đó để tìm ra cách ứng xử phù hợp, do vậy, trở nên đặc biệt quan trọng.

Sự khác biệt, và cả kỳ thị, mang tên Bắc Kỳ - Nam Kỳ là một câu chuyện bắt buộc phải có lời giải trong một cộng đồng dân tộc. Trong bài này, tôi xin chia sẻ một số hiểu biết rời rạc của bản thân nhằm giúp những người miền Bắc như tôi hiểu hơn về vài điều nhạy cảm về chính trị của miền Nam. Không có gì là tuyệt đối, tôi không quy chụp mọi thứ cho một vùng miền nào, nhưng có những khác biệt đáng kể mang tính phổ biến.

Tôi không có ý lên án những người miền Bắc thiếu tế nhị trong cách hành xử với người miền Nam, bởi chính tôi cũng chỉ học được những điều dưới đây khi ngấp nghé độ tuổi 30. Và tôi viết những điều này với ý thức rằng sự kỳ thị có thể đến từ cả hai phía. Không có tham vọng giải quyết hết được mọi vấn đề trong một bài viết, tôi mạn phép thảo luận chuyện này từ một góc còn ít được nói đến hiện nay.

1. Người miền Nam nhìn “cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước” khác người miền Bắc.

Người miền Bắc không có cách nào khác để nhìn nhận giai đoạn lịch sử 1954-1975 ngoài “cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước”.

Họ coi việc đất nước bị chia cắt là không thể chấp nhận, coi Mỹ và chính quyền Sài Gòn là kẻ thù, và coi người dân miền Nam là những nạn nhân cần phải được “giải phóng”. Nhưng mọi chuyện rất khác khi nhìn từ lăng kính của người miền Nam.

Họ coi một nửa đất nước - miền Nam - là một quốc gia hoàn chỉnh có tên Việt Nam Cộng hòa (từ 1955). Góc nhìn này trùng khớp với góc nhìn của công pháp quốc tế.

Họ trân trọng lá cờ vàng ba sọc đỏ, quốc kỳ của Việt Nam Cộng hòa. Trong khi đó, lá cờ này lại bị xa lánh, kỳ thị ở miền Bắc.

Họ không sống với lý tưởng phải “giải phóng” miền Bắc. Toàn bộ giai đoạn 1954 -1975 là cuộc đấu tranh gìn giữ miền Nam trước các cuộc “xâm lăng” và “khủng bố” của miền Bắc. Nếu nghe lại các bài nhạc vàng, ta dễ thấy họ gọi quân miền Bắc là “giặc”, “quân thù”.

Rất nhiều người miền Nam đã mất mạng ngay trên đất miền Nam dưới nòng súng của miền Bắc, đặc biệt là trong trận Mậu Thân năm 1968.

Họ coi chính quyền Sài Gòn là chính quyền hợp pháp của họ.

Họ kính trọng Tổng thống Ngô Đình Diệm lập ra nền Đệ nhất Cộng Hòa, họ lập ra Hiến pháp 1967 và bầu ra chính quyền Nguyễn Văn Thiệu của nền Đệ nhị Cộng hòa. Và mặc dù có rất nhiều bất đồng với các quan chức, họ không coi chính quyền đó là kẻ thù.

Họ coi Mỹ là đồng minh, là một đất nước tiến bộ. Thời Việt

Nam Cộng hòa, người miền Nam coi việc đi Mỹ du học là một thành tựu lớn trong đời. Họ nhìn lính Mỹ ở miền Nam như những người bảo vệ họ trước miền Bắc, mặc dù có thể họ không hài lòng với việc có quân đội ngoại quốc trên đất Việt Nam.

Khác với niềm tin mãnh liệt của người miền Bắc thời kỳ đó, người miền Nam không có nhu cầu được giải phóng. Họ có một nền kinh tế, giáo dục, kỹ nghệ, nông nghiệp phát triển hơn hẳn miền Bắc. Và đặc biệt, họ có thử tự do chính trị mà chính Hồ Chí Minh đã tuyên xưng tranh đấu nhưng lại hoàn toàn vắng bóng ở miền Bắc.

Ngày 30/4/1975 với phần lớn người miền Nam là ngày “mất nước” và là ngày bắt đầu một chuỗi bi kịch khổng lồ.

2. Người miền Nam bị truy bức về chính trị sau năm 1975.

Sau ngày mà người miền Bắc gọi là “giải phóng miền Nam”, người miền Nam bắt đầu bị truy bức về chính trị.

Những ai từng đi lính hay làm việc cho chính quyền Việt Nam Cộng Hòa (kể cả giáo viên) đều bị đưa đi trại cải tạo. Gọi là trại cải tạo (re-education camp) nhưng về bản chất không khác gì các trại tập trung (concentration camp) của phát-xít Đức ngày xưa. Có đến 21 trại cải tạo được lập ra sau chiến tranh, giam giữ khoảng 300 nghìn người, trực tiếp ảnh hưởng tới hàng triệu người khác.

Người miền Nam bị bắt vào đây mà hoàn toàn không qua bất kỳ một phiên tòa xét xử nào. Họ phải lao động khổ sai. Rất nhiều người đã chết ở đây, suy kiệt sức khỏe và tinh thần ở đây. Họ bị giam giữ hàng năm, thậm chí hơn mươi năm trời mà không được, hoặc rất ít khi được gặp gia đình.

Những ai sống sót trở về thì gia đình hoặc là cũng đã ly tán, hoặc là khán kiệt, bị chính quyền mới phân biệt đối xử, gặp khó khăn khi làm giấy tờ, con cái không được đi học đại học, nhìn chung đã rơi xuống đáy xã hội.

Người miền Bắc hay đùa cợt về việc “đi cải tạo”, biến nó thành một thành ngữ mà không cần nhắc kỹ đến bi kịch khủng khiếp này của hàng triệu người miền Nam. Với người miền Nam ngày nay, “đi cải tạo” vĩnh viễn là một cơn ác mộng, một nỗi đau không bao giờ dứt.

3. Người miền Nam bị bần cùng hóa sau năm 1975.

Sau khi “giải phóng” xong, chính quyền mới áp đặt nền kinh tế kế hoạch hóa, tập thể hóa lên toàn miền Nam. Ngày nay, chúng ta biết rằng đó là một thảm họa kinh tế đã dẫn toàn bộ đất nước tới khủng hoảng trầm trọng và ngấp nghé bờ vực sụp đổ vào thập niên 1980. Cuộc khủng hoảng đó nghiêm trọng tới nỗi Đảng Cộng sản phải thừa nhận sai lầm, từ bỏ giáo điều kinh tế Mác - Lê-nin để “đổi mới”, chuyển sang kinh tế tư bản chủ nghĩa, mà ngày nay họ gọi là kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

Cái nền kinh tế thị trường ngày nay, trên thực tế, đã từng là một hiện thực ở miền Nam trước năm 1975.

Chuyện mở công ty làm ăn, phát hành cổ phiếu, giao thương với nước ngoài, tiếp nhận các nhà đầu tư nước ngoài là chuyện hết sức bình thường.

Với một nền kinh tế thị trường tự do như vậy, miền Nam đã có các đô thị thịnh vượng. Mặc dù mức sống ở nông thôn còn thấp nhưng không đến mức đói khổ như miền Bắc, và cơ hội làm giàu luôn hiện hữu, khác với miền Bắc coi làm giàu là chuyện sai trái.

Người miền Nam sau năm 1975 như bị đẩy xuống vực sâu, bởi tài sản của họ bị tịch thu, doanh nghiệp phải đóng cửa, việc làm ăn buôn bán bị cấm đoán, hàng hóa tắc nghẽn vì ngăn sông cấm chợ, đường nhựa ở đô thị bị cày lên trồng khoai, rất nhiều người bị đưa đi các vùng kinh tế mới, v.v.

Cùng với nạn truy bức chính trị thì việc bị bần cùng hóa về kinh tế như vậy càng làm dày thêm tần bi kịch của họ.

4. Người miền Nam phải liều mạng bỏ nước ra đi.

Người miền Bắc hay đùa cợt chuyện “vượt biên” nhưng không biết gì đáng kể về phong trào vượt biên ở miền Nam sau năm 1975.

Vì bị truy bức chính trị, bị bần cùng hóa về kinh tế, và bị phân biệt đối xử nặng nề, rất nhiều người miền Nam đã đi đến một quyết định táo bạo, và với họ là quyết định duy nhất hợp lý: liều mạng vượt biên đi tìm một cuộc sống mới.

Ước tính có hơn một triệu người đã vượt biển bằng thuyền với hy vọng được tàu nước ngoài cứu hoặc đến được với bờ biển của các nước, vùng lãnh thổ láng giềng như Philippines, Malaysia, Indonesia, Thái Lan, Hong Kong. Họ trở thành một hiện tượng lịch sử, một thảm họa nhân đạo có tên “Thuyền nhân Việt Nam” (Vietnamese Boat People).

Hàng trăm ngàn người trong số họ chết trên biển. Số còn lại đạt được mục đích và sau này định cư ở các nước như Mỹ, Canada, Úc và một số nước châu Âu. Một số ít khác đến Ấn Độ, Nhật, tùy thuộc vào việc họ được tàu nước nào cứu. Họ ngày nay trở thành phần lớn của cộng đồng người Việt hải ngoại.

Một số khác thì vượt biên đường bộ sang Campuchia rồi tới Thái Lan. Số này không nhiều bằng thuyền nhân.

Khi ra đi, họ mang tâm thế rằng nếu đi được sẽ liên lạc về gia đình, gửi tiền về nuôi gia đình, và nếu thuận lợi thì sẽ tìm cách đưa gia đình ra nước ngoài. Thực tế là sau khi đã định cư được ở các nước tự do, họ đã làm thủ tục bảo lãnh đưa gia đình sang.

“Ty nạn” là một từ hay bị mang ra để chế giễu ở miền Bắc, nhưng họ không biết rằng với hàng triệu người miền Nam, đi ty nạn từng là lối thoát duy nhất cho cuộc sống của họ.

5. Bi kịch của người miền Nam chưa bao giờ được thừa nhận.

Tất cả những bi kịch khổng lồ như vậy của người miền Nam chưa bao giờ được

thừa nhận, chứ chưa nói gì đến một lời xin lỗi từ chính quyền.

Họ không được thừa nhận là đã bị truy bức chính trị.

Họ không được thừa nhận là đã bị cướp mất kế sinh nhai.

Họ không được thừa nhận là đã bị phân biệt đối xử nặng nề.

Họ không được thừa nhận là đã bị ép vào đường cùng phải liều mạng bỏ Tổ quốc ra đi.

Không những không được thừa nhận, không được xin lỗi, năm nào người miền Nam cũng phải chịu đựng những lời ngợi ca “chiến thắng 30/4”.

Nghĩa trang quân nhân Việt Nam Cộng Hòa không có mấy ai chăm sóc, bị hoang hóa đi theo thời gian.

Thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa bị chính quyền bỏ mặc, phải nương tựa vào nhau và vào sự hỗ trợ của cộng đồng. Trong khi đó, những người miền Nam xưa kia bỏ nước ra đi giờ đây đang gửi mỗi năm hàng chục tỷ đô-la tiền mặt về nước (trong tổng số kiều hối năm 2020 là 17,2 tỷ USD).

Với chừng ấy vết thương mà lịch sử để lại, người miền Nam trở nên đặc biệt nhạy cảm với hàng loạt từ, ngữ, diễn ngôn chính trị cũng như cách hành xử. Người miền Bắc nên biết rằng những vết thương này chưa bao giờ được vá lại và nên chọn lấy cách ứng xử phù hợp nhất trong cả lời nói lẫn hành động •

(Nguồn: Tạp chí Luật khoa)

LÁ VÀNG, LÁ XANH

Lá vàng còn đậu trên cây
Lá xanh đã rụng từ ngày hôm qua
Con đường trước mặt mù xa
Mai sau ai biết sẽ ra thế nào
Đời người lặng lẽ qua mau
Cuối cùng chân bước nhập miền hư vô
Con tim khi đập không ngờ
Chỉ khi ngưng nhịp biết mình trống tay
Lá vàng vẫn đậu trên cây
Lá xanh vẫn rụng từ ngày xa xưa
Thương nhau đến mấy cũng thưa
Chỉ xin một phút làm vừa lòng nhau.

• HL. VÕ NGỌC LÂN

HỘI NGƯỜI VIỆT CAO NIÊN CHICAGO

VIETNAMESE SENIORS ASSOCIATION OF CHICAGO

Tôn Trọng Quá Khứ • Giúp Đỡ Hiện Tại • Dự Kiến Tương Lai

P.O. Box 25711, Chicago, IL 60625 - Email: dungkq@hotmail.com

Trực tiếp: Ông Nguyễn Văn Dũng, Điện thoại: (773) 701-0534

NGƯỜI GIÀ NÊN TRÁNH

• Bác sĩ NGUYỄN VĂN ĐỨC

Con người khi về già, các bộ phận trong cơ thể đều lão hóa, yếu đi. Một số điều sau đây luôn ẩn chứa những hiểm họa bất ngờ mà người cao tuổi cần phải lưu tâm đề phòng.

1. Không nên tập luyện vào lúc sáng sớm

Ta vẫn có quan niệm cho rằng tập luyện vào buổi sáng là tốt vì không khí trong lành. Điều đó không đúng. Vì từ 4-6 giờ sáng theo quy luật của đồng hồ sinh học của người già thân nhiệt đang cao, huyết áp tăng, thận thượng tuyến tố cũng cao gấp 4 lần buổi tối, nếu vận động mạnh, chạy hoặc đi bộ nhiều gặp gió lạnh, tim dễ ngừng đập.

Đã có không ít cụ đi bộ buổi sáng sớm về ra mồ hôi, tắm xong huyết áp tăng đột ngột, đứt mạch máu não, đột quy luôn. Tốt nhất là nên tập vào chiều tối, tuy không khí không được thanh sạch như sáng sớm nhưng an toàn hơn nhiều.

2. Đang ngủ không nên trở dậy vội vàng

3. Không nên ngoái đầu một cách đột ngột

Người già mạch máu thường xơ cứng, thành mạch dày hẹp và đàn hồi kém. Nếu đột nhiên quay ngoắt đầu về phía sau, mạch máu ở cổ bị chèn ép, động mạch vốn đã hẹp bị chèn ép lại càng hẹp hơn cộng thêm thần kinh giao cảm bị kích thích mạnh làm mạch máu co lại, máu lưu thông chậm làm não thiếu máu cục bộ, thiếu ôxy nên bị choáng, hoa mắt, chóng mặt, có người đã bị ngã. Vậy đang đứng hoặc đang đi có ai gọi từ phía sau, chớ có

quay ngoắt đầu lại ngay mà nên quay chậm chậm. Tốt nhất là xoay cả người lại, tránh chỉ quay đầu.

4. Không nên đứng co một chân để mặc quần

Xương của người già thường bị xốp do thiếu canxi. Nếu không bị xốp thì xương cũng giòn. Khi mặc quần mà đứng co chân để xỏ từng chân vào ống quần dễ bị ngã do mất thăng bằng hoặc do vướng vào quần. Người cao tuổi đã ngã thì dễ gãy xương, dập xương.

Khi mặc quần tốt nhất là nên ngồi trên ghế hoặc trên giường. Trong nhà tắm nếu không có chỗ ngồi thì phải dựa mông vào một bên tường để giữ thăng bằng cho khỏi ngã. Nhiều người bị ngã gãy xương ống chân, dập xương chậu vì đứng co chân mặc quần.

5. Không nên quá ngửa cổ về phía sau

Có lần một ông già đã về hưu cạnh nhà tôi, sức khỏe tốt, khi ăn tối xong ngồi nghỉ trên ghế tựa có lẽ do mỏi cổ nên ông đã ngửa cổ về phía sau hơi quá nên bị xỉu luôn. Khi con cháu biết thì nửa người bên phải của ông đã bị liệt, nước mũi nước dãi chảy ròng ròng và không nói được nữa, phải đưa ngay vào viện.

Trường hợp này là do gần mạch máu nơi cổ có nhiều đốt xương, bình thường giữa các đốt có chất nhờn bôi trơn nhưng về già chất bôi trơn kém đi, các đốt xương trở nên sắc cạnh. Khi ngửa cổ ra phía sau quá giới hạn cho phép, phần xương sắc

cạnh đó làm tổn thương đến mạch máu, hạn chế lượng máu đưa lên não gây ra thiếu máu não làm ngất xỉu. Vì vậy, người già khi ngồi ghế tựa không nên ngồi cẳng quá mức về phía sau.

6. Không nên thắt dây lưng quá chặt

Vùng bụng quanh dây lưng là nơi gần dạ dày, ruột non, ruột già, trực tràng và hậu môn. Dây lưng mà thắt chặt quá sẽ chèn ép các mạch máu bụng, cản trở máu lưu thông, đoạn trực tràng gần hậu môn có thể dễ bị lòi ra ngoài khi đi đại tiện mà ta thường gọi là lòi dom. Dây lưng thắt chặt, dạ dày, ruột non luôn ở trạng thái chịu sức ép ảnh hưởng xấu đến tiêu hóa.

Vì vậy, không nên thắt chặt dây lưng và tốt nhất là dùng dây đeo quần qua vai, tiếng Pháp gọi là Bretel (bờ rơ ten). Bình thường ở nhà chỉ nên mặc quần ngủ lồng chun, không nên mặc quần âu cứ phải thắt dây lưng làm bụng luôn bị gò bó.

7. Khi đi đại tiện không nên rặn quá mức

Táo bón là hiện tượng thường gặp ở người già. Tâm lý khi đi đại tiện không ai muốn ở lâu trong nhà vệ sinh nên thường muốn rặn mạnh để đi cho nhanh nhưng nếu rặn quá sức, mặt mũi đỏ gay rất nguy hiểm.

Các khảo nghiệm về y học đã cho biết khi rặn mạnh dễ giãn tĩnh mạch ở hậu môn gây chảy máu nhưng điều quan trọng hơn là huyết áp sẽ tăng có thể dẫn tới tai biến mạch máu não và nhồi máu cơ tim. Để đỡ phải rặn khi đi ngoài, người già cần ăn nhiều rau quả, chuối, khoai, uống nhiều nước để chống táo bón.

8. Không nên nói nhanh, nói nhiều

Một số nhà khoa học Mỹ phát hiện khi ta nói chuyện bình thường dù chỉ là chuyện vui nhẹ nhàng, các tế bào trong cơ thể vẫn chịu tác động và ảnh hưởng tới huyết áp.

Thử nghiệm khoa học với 100 người mỗi người đọc 2 trang tài liệu với tốc độ nhanh chậm khác nhau.

Kết quả cho thấy người đọc tốc độ vừa phải thì huyết áp, nhịp tim bình thường. Người đọc nhanh quá, đọc liên thoảng thì lập tức huyết áp tăng, nhịp tim tăng nhưng khi đọc thong thả trở lại, huyết áp, nhịp tim lại giảm xuống. Qua đó ta thấy người già nên nói ít, nói chậm thì có lợi cho sức khỏe. Những

cụ nào bị bệnh tim mạch, bị huyết áp càng phải nói chậm, nói ít.

9. Không nên xúc động

Đối với người già mạch máu đã lão hóa nếu xúc động mạnh, quá giận dữ hoặc quá vui dễ bị nhồi máu cơ tim và đứt mạch máu não.

Do đó, người già không nên xúc động tránh mọi sự tức giận, buồn phiền mà cần sống thanh thản, hòa nhã, vui vẻ, bỏ qua hết mọi chuyện, ảnh hưởng đến tâm lý, sức khỏe.

Có một câu nói rất hay: “Đừng để chết vì thiếu hiểu biết”. Vì thật ra đã có rất nhiều người chết vì thiếu hiểu biết kể cả những người còn trẻ.

Qua sự hiểu biết ít ỏi của bản thân, qua kinh nghiệm cuộc sống và qua tham khảo các tài liệu y học mới nhất của nước ngoài, mong rằng với bài viết ngắn này sẽ giúp các bậc cao niên sống lâu, sống khỏe, sống vui tăng thêm nhiều tuổi thọ.

THÔNG BÁO

Cập nhật hóa:

Tiền tồn quỹ trong International Bank of Chicago, 5069 N. Broadway St, Chicago, IL 60640 kể từ ngày Thứ Sáu, 10 tháng 9 năm 2021, là \$16,142.09.

Trong năm 2020 vừa qua, đã có 11 hội viên qua đời, gồm:

Quý Ông Bà Phạm Văn Hòa, Nguyễn Thị Ba, Hoàng Thị Lộc, Nguyễn Thị Mùi, Lê Kim Hồng, Trương Thị Nói, Lê Văn Liêm, Nguyễn Hồng Ái, Châu Thạch, Nguyễn Ngọc Như, Trần Văn Quả. Trong năm 2021 có Bà Huỳnh thị Anh, Ông Trần Quang Hiền, Bà Lưu Thị Huệ, Ông Hồ Đắc Ngọc.

Ghi chú:

Qúy vị tiếp tục nộp tiền trực tiếp cho ông Thủ quỹ Hồ Đắc Liệu tại Tâm Anh chuyển tiền, 4947 N. Broadway St, Chicago, IL 60640, số ĐT (773) 355-1836, hoặc xin gửi chi phiếu qua hộp thư bưu điện như cũ (PO Box 25711, Chicago, IL 60625) •

• Hội Trưởng
KQ Dũng Nguyễn

Trang Báo PHÁP LUẬT HOA KỲ THỰC DỤNG

TÌM HIỂU HỆ THỐNG XỬ ÁN VÀ TỔ CHỨC CÁC TÒA ÁN LIÊN BANG HOA KỲ

(Đăng nhiều kỳ)

Tại Hoa Kỳ có hai hệ thống chính yếu: **Xử án và tổ chức các Tòa án Liên Bang và Tiểu Bang Hoa Kỳ.**

Hệ thống xử án và tổ chức các Tòa án Tiểu Bang phức tạp và đa diện vì nó bao gồm nhiều Tòa án địa phương cấp Tỉnh, Quận và Thành phố. Ngoài ra hệ thống xử án và tổ chức Tòa án của Tiểu Bang này đôi khi hoàn toàn khác biệt với Tiểu Bang kia trong khi hệ thống xử án và tổ chức các Tòa án Liên Bang theo phương thức đồng nhất trên toàn lãnh thổ Hoa Kỳ.

Chúng tôi xin lần lượt trình bày Hệ Thống Xử Án và Tổ Chức Các Tòa Án Liên Bang Hoa Kỳ mà nhiều người trong chúng ta khi đã nhập quốc tịch thì ít nhất một lần đều phải đến Tòa Án Liên Bang để tuyên thệ.

I/- HỆ THỐNG XỬ ÁN

1/- CÁC CẤP TÀI PHÁN:

Như nhiều người đã biết, Tòa án là một trong những cơ cấu công quyền do chính phủ Liên Bang và chính phủ Tiểu Bang lập ra để giúp dân chúng giải quyết các vụ tranh chấp qua các thủ tục pháp lý.

Những vụ tranh chấp được giải quyết ở Tòa là do sự bất đồng ý kiến giữa người này với người kia về một sự kiện đã xảy ra. Chẳng hạn như ông A lái xe vượt đèn đỏ đâm đầu vào xe ông B, nhưng ông A vẫn cho là mình phải vì đang chạy xe qua đèn xanh. Hoặc trường hợp khác như vụ đánh cướp trong khi ông C lại có người em song sinh giống nhau như hai giọt nước khiến có sự lầm lẫn thủ phạm. Tòa sẽ phải điều tra xem sự thực của hai trường hợp vừa kể để phán

quyết bản án cho những người thực sự phạm tội. Nếu ông A có lỗi gây ra tai nạn cho ông B thì ông A phải bồi thường thiệt hại cho ông B do Tòa quy định. Còn nếu ông C chính là thủ phạm cướp tiền ngân hàng thì ông C cũng phải lãnh án tù ở do Tòa phán quyết.

Như vậy Tòa Án là một trong những cơ quan công quyền đóng một vai trò hết sức quan trọng trong xã hội. Tòa sẽ phán quyết người nào có tội, người nào vô tội, căn cứ vào những bằng chứng xác thực cấu thành tội phạm theo luật. Tòa sẽ phán những hình phạt nặng nhẹ để được thi hành triệt để đối với phạm nhân nhưng đồng thời Tòa án cũng là nơi giúp người dân giải quyết những tranh chấp riêng tư giữa người này với người khác trong tinh thần hòa giải công bằng và hợp lý, tuy đôi khi chúng ta cũng thấy có những

phán quyết của Tòa gây nhiều tiếng vang và làm ảnh hưởng đến tâm lý quần chúng một cách mạnh mẽ và sâu rộng hơn là đến những cá nhân nguyên cáo hay bị cáo.

Thật vậy, vào năm 1965 tại Tiểu Bang Iowa có 3 học sinh bị tạm đuổi không cho đến trường học. Lý do là vì cả 3 học sinh này khi đi học đã đeo băng đen ở cánh tay để tỏ thái độ chống đối chiến tranh Việt Nam. Ba học sinh này đã kiện nhà trường ra Tòa vì làm như vậy với họ là trái luật. Tòa án Tối Cao của Tiểu Bang Iowa sau khi cứu xét kỹ càng đã phán quyết việc nhà trường đuổi học ba học sinh này là vi phạm quyền tự do bầy tỏ quan điểm cá nhân hay của đoàn thể do Hiến Pháp Hoa Kỳ đã quy định, trường phải thu hồi lệnh đuổi và thu nhận 3 học sinh này trở lại đi học như thường. Bản phán quyết này của Tòa Án đã gây một ảnh hưởng tâm lý sâu rộng trong quần chúng trên toàn nước Mỹ lúc bấy giờ liên quan đến quyền tự do bầy tỏ quan điểm cá nhân hay hội đoàn trong tinh thần ôn hòa và trật tự.

Cũng trong một vụ án khác về trường học xảy ra tại Tiểu Bang Kansas giữa phụ huynh học sinh kiện Sở Giáo Dục của thành phố Topeka. Tòa đã phán quyết việc Sở Giáo Dục của thành phố này bắt buộc trẻ em da đen phải học riêng trường là vi phạm Hiến Pháp Hoa Kỳ.

Trong phần mở đầu bài này chúng tôi đã trình bày là có 2 Hệ Thống Xử Án và Tổ Chức Các Tòa Án Của Tiểu Bang và

Liên Bang Hoa Kỳ. Cả hai loại này đều bắt nguồn từ đặc tính pháp trị của Hiến Pháp Hoa Kỳ mà người ta gọi là chính sách cai trị Liên Bang. Chính sách này dành một số nhiệm vụ cho chính phủ Liên Bang Hoa Kỳ. Trong khi phần lớn các nhiệm vụ khác cũng không kém phần quan trọng lại dành cho chính phủ các Tiểu Bang. Những nhiệm vụ này mang tính cách bảo vệ Hiệp Chủng Quốc Hoa Kỳ bao gồm 50 Tiểu Bang, chẳng hạn như việc giữ gìn an sinh sạch sẽ các sông ngòi, bảo vệ quốc phòng và giám sát tất cả những công việc thuộc về tài sản quốc gia. Còn chính phủ của các Tiểu Bang thì thi hành các nhiệm vụ riêng của từng Tiểu Bang, như điều hành trường học, giữ gìn an ninh trật tự của Tiểu Bang, xây cất và bảo trì cầu cống, đường xá của Tiểu Bang.

Tòa Án Liên Bang Hoa Kỳ có trách nhiệm phải giải quyết những vụ tranh chấp có liên quan đến Hiến Pháp và Luật Lệ do Quốc Hội Hoa Kỳ đã chung quyết ban hành. Tòa án Tiểu Bang trong khi xét xử các vụ kiện phải áp dụng đúng theo Hiến Pháp và Luật Lệ của Tiểu Bang mình, nhưng không được trái với tinh thần pháp lý của Hiến Pháp và Luật Lệ mà Quốc hội Hoa Kỳ đã ban bố.

Trong việc tổ chức các Tòa Án Liên Bang thì Tòa Án Liên Bang Khu là nhiều hơn cả. Quốc Hội Hoa Kỳ đã phân chia lãnh thổ Hoa Kỳ ra làm 94 Khu, mỗi Khu có một Tòa Án Liên Bang Khu (United States District Court). Các Tòa Án Khu đặt trực thuộc dưới quyền 12 Tòa Án Miền (Regional Circuit). Nếu một vụ kiện bị xử thua ở Tòa Án Liên Bang Khu, thì bên thua có thể kháng cáo bản án lên Tòa Án Liên Bang Miền xin tái xét xử để xem bản án Khu có xử đúng luật hay không.

Tòa án cao nhất Hoa Kỳ là Tòa Án Tối Cao Pháp Viện Hoa Kỳ (The Supreme Court of the United States) tọa lạc tại Thủ Đô Washington, DC. Tòa án này nổi tiếng nhất nước Mỹ và có quyền lực tư pháp cao nhất nước. Một vụ kiện bị xử thua ở Tòa Án Liên Bang Khu, thì được quyền chống án lên Tòa Án Liên Bang Miền để xin tái thẩm; nếu Tòa Án Liên Bang Miền vẫn xử y án của tòa dưới, vẫn có thể thượng tố lên Tối Cao Pháp Viện Liên Bang Hoa Kỳ xin xét xử lại bản án của Tòa Án Liên Bang Miền.

Tuy nhiên không giống như Tòa Án Miền, Tối Cao Pháp Viện Hoa Kỳ rất ít khi xét xử lại những bản án do Tòa Án Liên Bang Miền đã phán quyết.

2/- TÍNH CHẤT TÀI PHÁN HÌNH SỰ VÀ DÂN SỰ

Nhiều người trong chúng ta ít để ý đến sự khác biệt giữa vụ kiện về hình sự (Criminal case) với vụ kiện về dân sự (Civil case).

Vụ kiện về hình sự là một người hay nhiều người bị chính quyền truy tố ra Tòa về những hành động phạm pháp có thể gây nguy hại cho cả một tập thể quần chúng trong xã hội chứ không riêng chỉ làm nguy hại cho một cá nhân nào. Một khi Tòa án hay Bồi Thẩm

Đoàn đã kết tội bị cáo là thủ phạm thì đương sự sẽ lãnh án phạt tiền hay phạt tù hoặc án treo.

Trước khi một tội phạm về hình sự bị đưa ra Tòa xét xử, phạm nhân phải được xác nhận trước Bồi Thẩm Đoàn là đương sự thực sự phạm tội, hoặc được xác nhận bởi những nguồn tin đáng tin cậy do các nhân chứng cung cấp, xác nhận chính đương sự là thủ phạm. Sau đó chính quyền có trách nhiệm nhân danh xã hội truy tố hành động phạm pháp của đương sự ra trước Tòa án để được xét xử công khai trước quần chúng chứ không không phải trách nhiệm của nạn nhân trong vụ án đòi truy tố phạm nhân ra Tòa.

Đôi khi có những vụ án về hình sự chỉ có phạm nhân mà không có nạn nhân. Chẳng hạn chính phủ Liên Bang có thể truy tố ra Tòa những người nào mà chính phủ nghi ngờ là làm gián điệp cho địch gây nguy hại cho cả nước Hoa Kỳ; cũng như chính phủ của các Tiểu Bang có thể bắt giữ và truy tố ra Tòa những người bị nghi ngờ là say rượu hay uống rượu trong lúc lái xe để gây tai nạn chết người vô tội đang đứng trên lề đường, vốn là một tai họa lớn cho xã hội.

Những vụ kiện về dân sự có thể của cá nhân hay hội đoàn, hằng xưởng kiện nhau vì một bên (party) đã bội ước vi phạm lời cam kết, hoặc một bên không thi hành nghiêm chỉnh trách nhiệm pháp lý của mình. Nói một cách rõ hơn, chúng ta sống trong một xã hội, mọi người đều có bổn phận, trách nhiệm pháp lý về tinh thần cũng như vật chất như không được gây tổn thương đến danh dự người khác và cũng không được làm thiệt hại đến thân thể người khác, dù trực tiếp hay gián tiếp do sự bất cẩn của mình.

Thí dụ như có một người hàng xóm đã bất cẩn vứt bỏ vỏ chuối trên lề đường trước cửa nhà họ và bạn đi qua vô tình dẫm chân lên rồi bị trượt té xuống đường làm bạn gãy xương hông phải vào nhà thương điều trị. Bạn có thể kiện người hàng xóm đó ra Tòa dân sự để đòi bồi thường sự thiệt hại về vật chất do sự bất cẩn của đương sự gây ra. Nếu bạn thắng kiện, người hàng xóm đó sẽ không phải đi tù hay bị Tòa phạt vạ, nhưng Tòa sẽ phán quyết bị can phải trả một số tiền để bạn trang trải tiền bác sĩ và nhà thương .v.v...

Hoặc trong một vụ kiện dân sự khác về bội ước giao kèo như có một tiệm bán gỗ cung cấp cho một hằng thầu xây cất nhà cửa với giá đặc biệt, có giao hẹn ngày giao hàng. Tiệm bán gỗ đã thất hẹn, tới ngày giao hàng hằng xây cất vẫn không nhận được gỗ, buộc lòng hằng phải đi mua gỗ ở nơi khác với giá mắc hơn để kịp xây cất nhà cho khách hàng. Sau đó, hằng thầu kiện tiệm gỗ ra Tòa về tội bội ước để đòi bồi thường số tiền thiệt hại phải mua gỗ nơi khác mắc hơn.

3/- THẨM QUYỀN TÀI PHÁN TIỂU BANG VÀ LIÊN BANG

Tới đây chúng ta cũng nên tìm hiểu xem những vụ tranh tụng nào được đưa ra xét xử tại các Tòa án Tiểu Bang trên khắp đất nước Hoa Kỳ, vốn là hệ thống Tòa án giữ một vai trò hết sức quan trọng trong việc điều hành và thực thi công lý cho mọi công

dân.

Trên thực tế, hầu hết các vụ tranh tụng đều được xét xử tại các Tòa án Tiểu Bang và các Tòa án này tiếp xúc hàng ngày với dân chúng nhiều nhất. Nếu ai trong chúng ta phải đi hầu Tòa với tư cách nguyên cáo (plaintiff), bị cáo (defendant), nhân chứng (witness) hay với tư cách bồi thẩm (jury) v.v... thì 90% những người này phải đến tiếp xúc với Tòa án Tiểu Bang và chỉ có 10% là đến Tòa án Liên Bang, thường là trong các vụ cướp bóc, hành hung người gây thương tích và những vụ vi phạm luật giao thông.

Nhờ vào quyền tài phán vô giới hạn theo như Hiến Pháp Hoa Kỳ đã qui định cho các Tiểu Bang, và Hiến Pháp của mỗi Tiểu Bang cũng dành quyền tài phán cho các Tiểu Bang mình, nên các Tòa án Tiểu Bang thường chọn quyền xét xử hầu hết các vụ kiện cáo xảy ra trong Tiểu Bang mình.

Trong nhiều năm gần đây, con số kỷ lục các vụ kiện cáo hàng năm do các Tòa án Tiểu Bang xét xử được ước lượng khoảng 29 triệu vụ. Đó là chưa kể đến những vụ án về giao thông công cộng và những vụ phạt vi cảnh vì đậu xe bừa bãi.

Ngược lại cũng trong cùng thời gian đó, hàng năm chỉ có khoảng hơn một triệu vụ án được xét xử tại Tòa án Liên Bang mà trong khi phải kể đến một nửa tổng số những vụ án đó đều thuộc về phá sản (bankruptcy) và chỉ có một phần mười của tổng số trên một triệu vụ là những vụ án tiểu hình (minor criminal cases). Do đó con số các vị quan tòa ngồi xử án của hai hệ thống xử

án Tiếu Bang và Liên Bang cũng rất là cách biệt nhau. Khoảng gần 30 ngàn quan tòa (judges) thuộc Tòa án Tiếu Bang trong khi chỉ có gần một ngàn năm trăm quan tòa Liên Bang (federal judges) bao gồm luôn cả những quan tòa phụ thẩm (US magistrates).

Như đã trình bày trong phần mở đầu của bài này là các quan tòa Liên Bang không có quyền tài phán rộng rãi (broad jurisdiction) như các tòa án Tiếu Bang nên Hiến Pháp Hoa Kỳ đã qui định giới hạn những loại tranh tụng nào Tòa án Liên Bang mới có thẩm quyền. Chẳng hạn Tòa án Liên Bang chỉ có thẩm quyền xét xử những vụ tranh tụng mà một bên (party) là chính phủ Hoa Kỳ, những vụ kiện liên quan đến các hành động vi phạm Hiến pháp Hoa Kỳ hoặc những vụ vi phạm đến luật lệ Liên Bang (federal laws); những vụ kiện liên quan đến các nhà ngoại giao đại diện cho các quốc gia khác hay một số vụ án đặc biệt về phá sản hay những vụ tranh tụng về tai nạn xảy ra trên biển.

Ngoài ra, Tòa án Liên Bang còn xét xử những vụ tranh tụng dựa vào những nguyên tắc pháp lý căn bản của Tiếu Bang mà cả hai bên (both parties) bị cáo cũng như nguyên cáo đều không cùng cư trú trong một Tiếu Bang, nói rõ ràng hơn là mỗi bên cư ngụ ở một Tiếu Bang khác nhau. Có một số vụ tranh tụng đôi bên có thể chọn lựa xin Tòa Liên Bang hoặc Tiếu Bang xét xử, nhưng những trường hợp như vậy thường rất hiếm.

Hầu hết các vụ tranh tụng do Tòa án Liên Bang xét xử đều là

những vụ về dân sự (civil cases) nhiều hơn là những vụ hình sự (criminal cases) và như chúng ta biết, Quốc Hội Hoa Kỳ đã biểu quyết và thông qua đạo luật ấn định quyền hạn cho các vị chủ nhân của các cơ quan công cũng như tư là không được quyền từ chối thuê mướn nhân viên hay nhân công chỉ vì lý do khác biệt chủng tộc (race), khác phái (sex) hoặc vì có những đặc tính khác biệt liên hệ đến việc thửa hành công việc (job performance).

Xin đan cử các trường hợp tranh tụng về dân sự như có một công nhân nạp đơn tại Tòa án Liên Bang đòi truy tố một hãng xưởng vì đã không thi hành nghiêm chỉnh đạo luật vừa kể trên, là đã từ chối không chịu tuyển mộ mình vào làm việc chỉ vì mình là phụ nữ.

Hãng này cho đương sự biết là chỉ thuê mướn nam giới, viện cớ là những công việc của hãng đều là những công việc nặng không thích hợp cho nữ giới hoặc một vụ tranh tụng khác về dân sự tại Tòa án Liên Bang: đương đơn khiếu nại là bị cơ quan công quyền từ chối không cho hưởng quyền lợi trợ cấp an sinh xã hội đúng theo luật lệ đã ban hành mà mình cho rằng có đủ điều kiện để được hưởng tiền trợ cấp đó; hay một vụ tranh tụng khác như đương đơn khiếu nại tại Tòa là có một hãng đang bán những sản phẩm tương tự như sản phẩm của họ tại một địa phương.

Một số đơn khiếu nại (complaint) tại Tòa án Liên Bang do các luật sư đệ nạp thay mặt cho dân chúng để yêu cầu Tòa xét lại những quyết định và việc làm của một số cơ quan hành chánh Liên Bang (federal administrative agencies) xem đúng hay sai, cũng được kể như là những vụ tranh tụng về dân sự.

Thí dụ như những cơ quan bảo vệ những khu vực lân cận khỏi bị ô nhiễm (the environmental protection agency), đã cho phép một xưởng chế tạo giấy được quyền đổ những nước dư thừa từ trong máy làm giấy ra con sông nằm trong khu vực có dân cư, đã bị dân chúng trong khu vực đó chống đối quyết liệt và làm đơn khiếu nại tại Tòa xin xét xử quyết định cho phép của cơ quan chính quyền có hợp pháp hay không.

Những vụ khiếu nại xin Tòa xét lại những quyết định cấp giấy phép của một số cơ quan chính quyền đều được xét xử tại các Tòa Án Liên Bang Vùng (US Circuit Courts Of Appeals) chứ không phải xử ở Tòa Án Liên Bang Khu (US District Courts).

Chúng ta cần biết lý do tại sao các vụ tranh tụng về dân sự được xét xử tại Tòa Án Liên Bang lại nhiều hơn các vụ tranh tụng về hình sự được xét xử tại các Tòa án Tiếu Bang?

Đó là do Hiến Pháp Hoa Kỳ đã qui định dành quyền cho Tòa án Tiếu Bang xét xử hầu hết những hành động phạm pháp về hình luật. Ví dụ hành động cướp bóc là tội hình và luật nào đã qui định hành động cướp bóc là tội hình?

Xin thưa luôn là hầu hết các luật Tiếu Bang (states laws) đều qui định rõ hành động cướp bóc là phạm trọng tội theo hình luật, trong

khi chỉ có rất ít luật Liên Bang qui định hành động cướp bóc các ngân hàng có ký quỹ tiền bảo hiểm với chính quyền Liên Bang là phạm trọng tội (felony). Còn một số trọng tội khác được qui định trong luật Liên Bang như chuyển dịch cần sa từ nước ngoài vào nội địa Hoa Kỳ và việc sử dụng hệ thống bưu điện Hoa Kỳ để xâm nhập và tiêu thụ số hàng bất hợp pháp này.

Các Tòa án Liên Bang cũng xét xử những vụ án khai phá sản, khánh tận (Bankruptcy) và những vụ án này sẽ do những quan tòa chuyên biệt về phá sản xét xử (Bancrytcy Judges). Các vị quan tòa này sẽ phán quyết và đặt kế hoạch phân phối tài sản còn lại cho các chủ nợ. Nhiều vụ án phá sản con nợ đã không trả lại cho chủ nợ một đồng xu nào cả vì con nợ không còn gì để lại cho Quan Tòa phân phối cho chủ nợ, nên Tòa phán truyền cho con nợ không phải hoàn trả cho chủ nợ bất cứ món nợ nào và kể từ nay con nợ được quyền khởi sự lập lại sự nghiệp mới (fresh start) mà không còn sợ ai đến đòi nợ nữa.

Như ta thấy, mặc dầu tổng số các vụ kiện tụng được xét xử tại Tòa án Liên Bang quá ít ỏi so với tổng số lớn các vụ được xét xử ở các Tòa án Tiểu Bang, nhưng các vụ án Liên Bang có tầm mức gây ảnh hưởng tâm lý quần chúng mãnh liệt hơn trên khắp lãnh thổ và đôi khi gây tiếng vang khắp thế giới. Bởi vì Tòa án Liên Bang đã áp dụng luật lệ Liên Bang đúng theo Hiến Pháp Hoa Kỳ đã qui định và đồng thời bảo vệ triệt để các quyền lợi của Chính phủ Liên Bang Hoa Kỳ...

(Tiếp theo kỳ sau)... •

Đã Phát Hành

Những tác phẩm của **PHẠM THÀNH CHÂU**

- *Bức Họa Khỏa Thân* • Nhớ Huế
- *Lý Lẽ Của Trái Tim* • *Lời Tỏ Tình*
- *Chuyện Tiểu Lâm* • *Vô Tình*

Giá mỗi tập **12 USD**. (trong nước Mỹ)

Gửi sách trước, trả tiền sau. (Ngoài nước Mỹ xin thêm 5 USD)

Xin liên lạc: **Phạm Thành Châu**

Phone (571) 480 - 3276 (c)

Email: pham.t.chau@juno.com

Truyện kể của Nhà Văn PHẠM THÀNH CHÂU

MƯU SINH Ở MỸ và TUỔI GIÀ

Dày là chuyện kể của mấy ông bà già người Việt ở Mỹ. Già rồi, hữu trí, không biết làm gì, ngồi nhớ chuyện xưa. Tôi nhớ rất nhiều chuyện xưa, nếu kể ra đây, biết bao giờ cho hết! Chỉ một chuyện kể sau đây thôi, cũng khiến bạn, đọc mệt nghỉ. Đó là chuyện cách nay khoảng ba mươi năm, từ ngày đầu đến xứ Mỹ, tha phượng cầu thực với hai bàn tay trắng cho đến hôm nay, tuổi đã trên tám mươi, sấp lên đường vào cõi hư vô. Bôn ba một kiếp người, để rồi gia tài đem theo với mình cũng chỉ là cỗ quan tài!

Đúng ra, đây là những “Kỷ niệm” mà đa số những người lớn tuổi đến Mỹ đã trải qua. Với thế hệ trẻ, về sau, khi đọc bài này, chúng sẽ không ngờ ông bà, cha mẹ chúng đã phải mưu sinh với quá nhiều khổ cực, vất vả nơi xứ người.

Mấy ông, bà HO, khi đến Mỹ, tuổi đã trên năm mươi, lo kiếm tiền mà nuôi con, lo chuyện ăn, ở, thời gian, tâm trí đâu mà học với hành như bọn trẻ! Phần khác, sức lực đã cạn kiệt vì cả chục năm trong nhà tù Cộng sản, mang trong người nhiều thứ bệnh, nên chỉ có thể làm được những việc lao động nhẹ với đồng lương ít ỏi.

Năm 1991, gia đình chúng tôi qua Mỹ theo chương trình HO. Người bạn đồng môn (Quốc Gia Hành Chánh) vừa là bạn tù, là Ngô Đình Hoa, vượt biên qua trước, bảo trợ gia đình tôi về ở tạm dưới basement trong nhà anh ta. Ở miền Đông Bắc Hoa Kỳ, đa số các nhà đều có tầng hầm, gọi là basement. Người Mỹ xây nhà có cái basement này (ông bạn tôi đã mua lại) là để chứa máy giặt, máy sấy, máy nước nóng, máy điều hòa nhiệt độ (AC). Người Mỹ không nghĩ rằng sẽ có những người Việt tị nạn như gia đình chúng tôi sẽ vào ở trong đó. Thế nên họ đã bắt ống nước, ống hơi dẫn nhiệt, ống nước thải, dây điện... chạy lung tung trên trần basement, chẳng khác gì mấy cái xưởng máy trong phim trinh thám mà James Bond thường mò vò để truy tìm bọn tội phạm quốc tế.

Khi chúng tôi đến Mỹ thì ông bạn kêu thợ đến ngăn ra một phòng ở basement cho gia đình tôi trú ngụ. Anh thợ này, cũng người Việt, loại tay ngang, làm rất nhanh nhưng cũng rất ẩu tả. Anh ta chỉ làm bốn bức vách cách nhiệt với cửa ra vào là thành một cái phòng!

Đến mùa đông, (thường lạnh dưới 0 độ C) hơi lạnh từ các kẽ hở của vách cách nhiệt, bốc ra như sương khói, thấy rõ như hơi lạnh trong ngăn đá của tủ lạnh vậy. Lạnh đến độ đắp mây cái mền cũng lạnh, đắp không kín, hơi lạnh từ chỗ hở luồn vào như cái lưỡi của con ma le, liếm cái lưng, cái bụng, nên người cứ run lên, vợ con cũng run cầm cập, ngủ không được. Vợ chồng tôi phải ôm thằng con hai tuổi vào lòng để truyền hơi ấm cho nó. Lúc mới đến Mỹ, chưa quen giờ giấc nên cứ đến một, hai giờ trưa (ở Việt Nam là khuya) là tôi buồn ngủ ríu mắt, nhưng tối lại, hai mắt cứ mở thao láo, nằm để thẩm thía cái lạnh lẽo nơi xứ người.

Bạn sẽ hỏi “Sao không mua một cái máy sưởi điện về mà sưởi?” Có máy sưởi đấy chứ! Chủ nhà cũng có để sẵn một cái heater nhưng nhỏ chút xíu, mỗi cạnh chưa đến gang tay, để sát tay vào thì thấy ấm, nhưng dùng cho cả cái phòng thì chẳng hiệu quả gì. Thời đó chưa có cái heater to như cái nón như bây giờ. Mới đến Mỹ, như mán xuống phố, có biết mô tê gì! Tôi cứ nghĩ trên lâu, chắc ai cũng lạnh như mình, nhưng họ “quen rồi” mình than lạnh thì lời cái “nhà quê”

ra. Trước đó, đọc báo, tôi thấy ở Iceland, mùa đông, lạnh dưới 0 độ C mà người ta cho em bé ngủ ngoài trời, cho trẻ có sức đề kháng tốt, nên tôi nghĩ, ở Mỹ cũng vậy. “Lạnh cỡ này đối với người đã từng ở Mỹ, có lẽ là bình thường!”. Bấy giờ tôi chưa biết cái máy điều hòa nhiệt độ (AC) là gì cả! Mà cái máy này cứ chạy ầm ầm dưới basement, ngay cạnh phòng chúng tôi, chỉ thổi hơi nóng lên tầng trên, nên cái basement vẫn là cái tủ đá lạnh ngắt.

Ở basement có thêm cái khổ nữa là nghe tiếng nước chảy trong các ống thoát nước. Tầng trên làm gì, dưới nầy biết hết. Nghe nước chảy ro ro mãi thì cầu cho trên đó tắm mau xong. Nước chảy cái ào rồi róc rách qua các ống bụi trên trần basement lại tưởng tượng đến chất thải của con người đang vui vẻ jogging (chạy thể thao) vòng vèo trên đầu mình.

Chắc bạn lại hỏi “Sao không “mu” (move) chỗ khác? Ăn eo phe (welfare, trợ cấp), có tiền chính phủ cho, tìm cái apartment mà thuê?” Thì tôi cũng nghĩ như bạn vậy. Nhưng hết trợ cấp thì tiền đâu mà trả tiền thuê nhà? Nhưng mùa hè, ở basement lại mát vì nó nằm dưới mặt đất. Hơn nữa, mình từ xứ cộng sản, đã từng ở tù khổ sai, ra tù vẫn đói rách, được vậy là tốt rồi. Tạm trú nhà bạn thì tiền trả tượng trưng thôi, dành giüm chút đỉnh, “rủi có gì!”, nơi xứ người còn xoay xở được. Đó là lo xa. Nay chính tôi, khi còn ở Việt Nam, đi tù về mà lúc nào cũng chuẩn bị sẵn một cái xách nhỏ, đựng áo quần, mùng mền, thuốc men. Hết nghe công an Việt Cộng gõ cửa là cầm luôn

cái xách trong tay ra mở cửa. Có đi tù tiếp cũng đã chuẩn bị sẵn rồi. Thế nên, ông HO nào qua Mỹ, tìm được đồng nào, lận lưng đồng đó, xin đừng cười là keo kiệt.

Trợ cấp của chính phủ chỉ đủ lây lất trong thời gian đầu, nên phải lo mà tìm việc sớm nếu không muốn cả nhà lâm nguy. Thế nên, khi đến Mỹ, không lâu, chúng tôi phải tìm việc làm. Nhưng muốn đi làm phải có chiếc xe là phương tiện đi lại. Nhờ vợ chồng Ngô Đình Hoa và các con của bạn đưa, đón mãi cũng bất tiện. Nhân tiện đây, xin cảm ơn vợ chồng bạn Ngô Đình Hoa và các cháu đã vui vẻ giúp đỡ chúng tôi trong những ngày khó khăn khi mới đến xứ lạ còn ngơ ngáo.

Một ông bạn cùng tù, Đinh Văn Kỷ, qua trước, xin đâu đó một chiếc xe cũ. Đi inspection (xét xe) không passed vì cái “de” xe cọ vào bánh xe. Tôi đục cái đè cho hở xa bánh xe. Thật may! passed! Xong thủ tục cho chiếc xe, tôi lái đi làm. Không hiểu sao, đang ngon trớn, đến đèn đỏ, tôi đạp thắng, xe cứ chạy tuột, không chịu ngừng! May quá. Đường vắng! Tôi bỏ xe bên đường, đi tìm điện thoại công cộng (lúc đó chưa có handphone), nhờ cậu con của Ngô Đình Hoa đến chở về, xe thì câu đi sửa.

Ngày trước, tôi lái công xa đi làm nên qua Mỹ, tôi chỉ tập lái cho quen rồi đi thi lấy bằng lái không khó khăn lắm. Lúc thi lái - có ông Mỹ, giám khảo ngồi bên cạnh- tôi để ý và nhớ những con đường nào đã lái đi qua. Sau nầy, tôi giúp rất nhiều đồng hương đi thi lấy bằng lái, bằng cách tôi hướng dẫn họ lái xe (thi thử) qua những con đường mà giám khảo thường bảo thí sinh lái vào. Chỉ chạy vài lần là họ thuộc lòng - còn nhớ cả những bảng stop - không còn lo lắng, bối rối khi có giám khảo ngồi bên cạnh.

Đồng hương HO. mới qua, tiền đâu mà đóng học phí lái xe, cũng chưa có tiền mua xe. Xe cũ, dơ dáy, giám khảo không chịu ngồi vào. Tôi phải đem xe tôi cho họ tập lái. Trước hết, tôi đưa họ vào công viên, lúc vắng người, cho tập lái lồng vòng, đến khi vững tay mới cho ra đường phố. (Rồi mượn xe mới cho họ đi thi). Đường sá ở Mỹ tấp nập mà người tập lái thì ngơ ngáo, lóng ngóng. Khi tôi nhắc chừng, họ càng quýnh quáng! Cũng may, người Mỹ thấy cách lái xe đó là họ biết liền nên thường tránh đường cho xe qua. Lúc đó tôi không biết rằng. Người không có tên trong hợp đồng bảo hiểm xe mà gây tai nạn thì hăng không chịu bồi thường. Bây giờ nhớ lại mà lạnh người. Tính ra lúc đó tôi đã giúp vài ba chục gia đình, vợ chồng, con cái, khỏi tốn tiền học lái xe.

Khi đã có xe rồi, tôi tìm việc làm. Việc gì cũng làm, miễn có tiền là được. Chủ trả bao nhiêu cũng tốt vì tôi có biết mô tê gì mà so sánh hơn thua! Công việc đầu tiên của tôi là làm vệ sinh các cao ốc, nhưng bị người chủ thầu đồng hương bóc lột dữ quá. Tên chủ nầy, miệng dẻo queo, lúc nào cũng nói nhảm đạo “Tôi nghiệp đồng hương! Để tôi cho mấy anh lãnh tiền mặt, chính phủ không biết. Nếu biết, họ cắt eo-phe (trợ cấp) còn bỏ tù nữa” Sau nầy tôi (cùng với mấy

ông HO) mới biết là hấn dọa rồi bắt mỗi người tụi tôi làm gấp ba người khác mà tiền công chỉ tính một người.

Sau khi chia tay với tên chủ đồng hương ác ôn, tôi tìm được job khác là rửa chén dĩa, nồi niêu, làm vệ sinh, phụ việc vặt cho mụ làm bếp của một nhà hàng người Á Châu (không phải người Việt). Nhiệm vụ tôi là buổi chiều đến sớm hút bụi nhà hàng, làm vệ sinh mọi nơi. Mụ nhà bếp cũng đến sớm để chuẩn bị thức ăn, đồ nhậu. Tối, khách mới đến. Mụ bếp nầy, tiếng Anh, chỉ dùng động từ “Tu quo” (tay) để sai tôi. Chúng tôi đến sớm, chẳng có ai, nên mụ bắt tôi đấm lưng, bóp chưn, bóp tay cho mụ. Mụ khoảng gần năm mươi, mập nu, mắt một mí, híp lại như mắt heo luộc, trên ngón tay không thấy đeo nhẫn cưới, chắc còn là “nàng trinh nữ tên Thi”. Đấm bóp cho mụ ta xong tôi mới được làm việc khác. Một lần tôi đến, cửa mở nhưng không thấy mụ ta. Tôi đi hút bụi xong thì lấy đồ nghề đi dọn vệ sinh. Khi vô phòng vệ sinh nữ, tôi vô tình mở cửa một ngăn, thấy mụ ta ngồi chóc ngóc trong đó mà không gài cửa! Tôi dội ngược. Vậy mà tối hôm đó, mặt mụ ta hầm hầm. Tôi thấy thế báo với bà chủ nhà hàng, nghỉ việc. Có làm, mụ nhà bếp sẽ gièm pha, chủ cũng sẽ cho nghỉ thôi.

Sau đó, tôi xin làm thu ngân (cashier) cho một cây xăng. Cây xăng nầy của một ông chủ Mỹ và một mụ phụ tá người Á châu - không phải người Việt- Mụ ta không phải vợ ông Mỹ, có lẽ hùn hạp bằng “vốn tự có”.

Tôi nghe một anh chàng thợ sửa xe người Việt làm ở đó kể

rằng. Có lần anh ta vô tình đẩy cửa văn phòng mụ ta, thấy thằng thợ máy người Trung Đông đang bóp chưn cho mụ ta. Mỗi khi người chủ Mỹ kia đi vắng thì anh chàng thợ máy được gọi vào văn phòng để “bóp chưn bóp tay” -Lại bóp chưn, bóp tay!- Mụ này đi chân vòng kiềng. Sách tướng có nói “Đàn bà đi chân vòng kiềng, mỗi ngày không có đàn ông, sẽ phát điên!”. Mụ phụ tá nầy đã làm một việc bất lương, là khi không có chủ ở đây, hễ khách trả tiền sửa xe bằng tiền mặt thì mụ ta xé bỏ (phi tang) cái bản lưu (copy) sửa xe, tiền mặt thì bỏ túi, sau khi dứt cho thợ sửa xe một ít tiền và dặn đừng cho chủ biết. Thời đó (thập niên 1990), đa số xài tiền mặt, ít người dùng thẻ tín dụng (credit card)

Ít lâu sau, cây xăng phá sản! Tôi làm cashier cho một cây xăng khác.

Trong việc ngồi bán xăng, buổi tối, nhất là về khuya, cũng có vài chuyện vui.

Có bà khách mỗi khi đến đổ xăng còn làm thêm việc truyền giáo. Bà ta nói nhiều lắm. Đại ý. Phải tin Chúa để khi chết không phải vào hỏa ngục mà còn được cứu rỗi, lên Thiên Đàng. Tôi ậm ừ cho qua chuyện, nhưng bà ta lại tưởng tôi xiêu lòng, nên có dịp là nói về cứu rỗi. Tôi đành phải nói với bà ta “Bản thân tôi, tôi còn không tin được mình, làm sao tôi tin được người khác?” Bà ta không giận, chỉ cười.

Thêm một chuyện nữa. Có bà khách buổi tối, đến đổ xăng, cứ rủ tôi về nhà bà ta để làm điều gì đó (do something)? Cám ơn. “Sorry!”

Một bà khác, còn táo bạo hơn. Gần cây xăng, có một tiệm rượu, có vũ sexy, (nhiều bà cũng thích đến xem) có lẽ bà nầy uống rượu ở đó, say khướt, đậu xe ngay trước cửa quầy, vào hỏi tôi “Mấy giờ mấy (you) về?” Tôi nói “Khoảng mười một giờ” “Tao chờ. Tao sẽ cùng về nhà với mấy” “Không được đâu! Nhà tôi đông người lắm!” “Thì mấy về nhà tao. Tao ra ngoài xe chờ mấy”. Rồi bà ta ra xe, nằm ngủ khò! Hết giờ làm. Tôi rón rén, ra xe, về.

Ở Âu Mỹ, chuyện các bà gá tình là bình thường, Nhưng có ông nào dám đụng đến người đàn bà say rượu nầy không? Tù mục xương đấy!

Bấy giờ coi như tôi có việc làm, lương rất thấp, chỉ đủ chi tiêu các thứ. Vợ tôi thì đi may ăn công, theo sản phẩm. (Thời đó, may gia công chưa chuyển qua Trung Cộng) Ví dụ may cái túi áo giá mấy xu đó, ngày may được bao nhiêu túi áo cứ tính thành tiền mà lanh, cố lắm, ngày được vài chục đô là tối đa.

Thấy khó sống, vợ tôi đi bán “hotdog” (bán thức ăn và nước ngọt) trên một xe nhỏ (trailer) đặt dọc lề đường thủ đô Hoa Thịnh Đốn (Washington DC). Cứ bán được trăm đô, chủ trả hai mươi đô. Cũng đỡ khổ, nhưng mùa đông, đã lạnh mà tuyết bay mù trời, chẳng có du khách nào ra đường. Cả ngày, bán tối đa được trăm đô, chủ chia cho hai mươi đô, bằng một giờ làm việc của một công nhân Mỹ hạng bét. Tóm lại gia đình tôi đủ sống qua ngày, nhưng chả lẽ ở

mãi dưới cái basement của người bạn?

Có người quen xúi mua nhà:

-Mầy mướn nhà cũng trả chừng đó, mua nhà trả hơn chút đỉnh, nhưng sau đó mầy sẽ có nhà, nếu mướn nhà, mầy hết mướn là ra tay không!

Tôi nghe cũng có lý, nên có ý tìm nhà. Tôi xem báo hoặc xách xe lội xóm. Thấy giá nhà, tôi tính nhẩm. Với số lương lúc đó của cả hai vợ chồng, thì dù có dán băng keo bốn cái miệng lại -vợ chồng và hai con - nghĩa là không ăn uống, không tiêu xài gì hết, chúng tôi cũng không đủ trả góp tiền nhà hàng tháng. Tôi bàn với vợ, tôi sẽ làm thêm vài jobs nữa, vợ tôi đi học nghề hớt tóc. Thế là tôi làm ba jobs cả ngày, cũng chỉ một nghề thu tiền cho cây xăng.

Buổi sáng, tôi dậy thật sớm, đến cây xăng thứ nhất làm việc, từ bảy giờ sáng đến ba giờ chiều, xong shift, tôi chạy qua cây xăng thứ hai, gần mười hai giờ khuya mới về.

Thứ Bảy, Chủ Nhật, tôi “chơi” luôn cây xăng thứ ba. Tính ra tôi làm hơn chín chục tiếng mỗi tuần. Tôi chịu đựng trong mấy năm, khi vợ tôi học xong, ra nghề hớt tóc, uốn tóc, lương cũng khá.

Sau hơn ba năm, chúng tôi để dành được một ít tiền. Tôi lại tìm nhà để mua. Có người bạn chỉ cho tôi một ngôi nhà trong xóm, gần chỗ chúng tôi đang ở. Anh ta bảo:

- Nhà này lúc đầu đòi hai trăm nghìn đô (thời giá năm 1992). Hai năm rồi, nghe nói bớt còn trăm sáu cũng không ai mua. Bây giờ có lẽ chủ hạ giá nữa. Anh đến xem.

Tôi đến, thấy cái nhà đó giống cái chuồng gà công nghiệp bên Việt Nam, thấp hèn, cũng không đến nỗi. Nhưng sao giá thấp như thế mà không có ai mua?

Tôi nghĩ nhà có ma, người ta sợ. Tôi gọi một ông bạn làm realtor (môi giới mua bán nhà). Ông bạn này đưa tôi vô nhà và bắt đầu chê nhà cũ, chỗ này phải sửa, cái kia phải thay, mục đích cho chủ nhà nghe.

Realtor mà chê là phải đúng. Theo luật, người môi giới (realtor) bên mua không được tiếp xúc thẳng với chủ nhà mà phải liên lạc với môi giới bên bán. Anh ta xúi tôi vô gặp chủ nhà đòi bớt giá. Có lẽ mấy năm mà không bán được nhà, chủ nhà phát nản, nên sau một lúc kỳ kèo, chủ nhà chịu bán. Tính ra hơn ba năm chúng tôi mới ra khỏi cái basement của người bạn.

Khi dọn vào, tôi mới biết lý do người ta chê. Nhà quá cũ, tuổi cũng trên nửa thế kỷ. Thiết kế hết sức kỳ cục!

Cái máy điều hòa không khí (AC) đặt ngay giữa nhà, ba căn phòng nhỏ chít xíu vây quanh. Khi cái máy (AC) đó chạy thì giống như xe lửa qua cầu. Nghe ầm ầm, nhà rung rinh như động đất. Mà nó chạy cho còn quí. Mùa đông mở máy, con quái vật đó chỉ kêu lên chứ không “chạy” Nghĩa là hơi cũng có xịt ra nhưng không thấy hơi nóng đâu cả!

Tôi gọi cho một người quen. Anh ta đến:

- Có sửa cũng xài tạm, máy quá cũ!”

Sửa xong, nó có nóng chút đỉnh, nhưng anh thợ vừa đi khỏi thì hơi nóng cũng theo anh ta đi đâu mất! Đành mua mỗi phòng một cái hít (heater) nhỏ xài tạm. Đến mùa hè, mở máy lạnh, cũng có xịt hơi nhưng chẳng lạnh gì cả! Tôi lại kêu thợ. Anh ta đến, bảo “Bôm gas!”. Bôm gas xong, nó cũng chỉ thoái hơi nóng chứ chẳng lạnh chút nào!

Anh thợ bảo:

-Cái máy AC này có lẽ là sản phẩm đầu tiên của hãng sản xuất. Xưa quá! Rã rệu lấm rồi! Phải thay cái mới.

Giá mà cái máy AC này biết nói, có lẽ nó sẽ chửi thề ghê lấm. “Tao già sáu bảy chục tuổi rồi mà còn bắt xịt hơi nóng rồi xịt hơi lạnh. Mầy hỏi ông già mầy có xịt nổi không mà bắt tao xịt?”

Sau cái máy AC thì đến mấy cái vòi nước. Tất nước rồi mà nước vẫn chảy, giống như mấy bà đi cắt mắt, nhắm mắt mà mắt vẫn mở vậy.

Kêu thợ đến thay xong thì nước lại nghẹt, chỗ nào cũng nghẹt, nước không chịu thoát đi, nhất là cái phòng vệ sinh!

Kêu thợ, anh ta đến:

-Nhà này cũ quá rồi. Máy cái ống thoát nước bằng gang, bị rỉ sét nghẹt cứng rồi.

-Bây giờ phải làm sao?

-Thì đục tường mà thay ống mới.

Lại tốn thêm mớ tiền nữa! Nếu kể ra cho đủ các phiền toái, bức mình khi mua nhà cũ thì chẳng bao giờ hết. Mái nhà dột, thay mái xong thì đến mấy cánh

cửa. Cửa nào cũng hở, mùa đông hơi lạnh theo các khe hở vào nhà, lại kêu thợ! Lại móc túi! Tiền có bao nhiêu cũng chỉ đủ trả mấy cái bills điện, nước, rác, điện thoại, bảo hiểm xe, sửa nhà...

Kể ra tụi tôi cũng liều mạng mua nhà, chứ lương hưởng chẳng bao nhiêu. Nhưng tụi tôi cũng gặp may. Thứ nhất là vợ tôi làm nghề hớt tóc ngày càng đông khách “rì quếch” (request- khách đến chỉ yêu cầu một người thợ mà họ thích) nên tiền “tip” cũng khá.

Chuyện mua nhà ở Mỹ của vợ chồng tôi cách đây hơn hai mươi năm, thuộc thế hệ thứ nhất của dân HO. Tuổi cao, sức khỏe suy nhược, chỉ làm được những việc nhẹ, lương hưởng chẳng bao nhiêu. Mà mình không có cái nhà để cho con cái đi, về, cũng tủi thân chúng.

Nhà tôi tuy nhỏ hẹp nhưng tấm lòng rộng mở, bạn bè rất hứng thú khi được vợ chồng tôi mời đến ngắm hoa và ăn uống, cười đùa, thân ái như anh em trong gia đình. Vợ tôi nấu ăn ngon, được các bạn khen thật tình. Anh em trong hội cựu SV Quốc Gia Hành Chánh. Bà con trong hội Quảng Đà, mỗi lần họp mặt khoảng trên hai mươi người. Nhà nhỏ nhưng voblin rộng. Mỗi năm, sau mùa đông lạnh giá, chúng tôi trồng hoa khắp nơi. Trước sân, quanh nhà, các loài hoa đua nhau khoe sắc. Các bạn vui thích ngắm hoa, chụp hình. Tôi có máy copy, sang hình, bỏ vào khung hình nhỏ, tặng các bạn làm kỷ niệm. Hàng xóm cũng đến ngắm hoa và chụp hình, nhất là các cô gái trẻ.

Đến thế hệ thứ hai. Con của mấy ông bà HO học hành nên người, lương cao thì chuyện chúng mua nhà to, biệt thự, coi như chuyện nhỏ.

Nhưng dù sao, mỗi khi vợ chồng chúng cùng các cháu về thăm ông bà, chắc chắn chúng vẫn cảm nhận được mùi mồ hôi vì lao động chân tay vất vả của cha mẹ còn phảng phất trong nhà. Chúng cũng như nghe được tiếng lịch kịch của cha mẹ dậy rất sớm đi làm. Rồi đến khuya, đang ngủ, chúng nghe tiếng mở cửa, tiếng đóng cửa của cha mẹ đi làm về. Công việc của cha mẹ chúng đâu có ngồi trước cái computer như chúng mà phải chịu đựng tuyết lạnh hay cái nóng nung người ngoài trời, kiếm mipsis đồng một giờ về nuôi chúng ăn học, trả tiền nhà, tiền điện, nước.

Có lẽ bạn sẽ hỏi: “Vậy cái nhà chuồng gà của anh bây giờ ra sao? Sửa lại chưa? Bán, mua nhà khác chưa?” Xin thưa. Vợ chồng tôi vẫn ở nhà đó. Có điều lạ, sau đó, nhà vùng tôi ở đột nhiên lên giá. Ông bạn realtor hỏi tôi “Nhà ông bây giờ bán giá gấp đôi, vẫn có người mua ngay” Nhưng tôi trả lời “Để sau này con tôi bán”

Bụi hoa ngoài sân tôi cũng thương, những vết bẩn trên tường các con tôi làm bẩn, tôi cũng thương (và cứ để nguyên cho đến bây giờ).

Vả lại, vợ chồng tôi đã lớn tuổi, chẳng muốn ganh đua, hơn thua ai. Ngu gì mua cái nhà cho bự, nhiều phòng, chỉ ngủ vài phòng, để rồi cày mà nuôi mấy tay tư bản, cho vay cắt cổ! •

mưa tạ từ

Mưa...mưa rơi tầm tã.
Đào dạt từng ưu tư.
Mưa..., quanh ta ảm đạm,
Mưa trôi phút tạ từ.

Lòng sâu nào ai biết,
Giọt đắng nuốt triền miên.
Từ ly, sao vĩnh biệt?
Mưa...thôi nhé, hãy quên!

• MINH NHÃ

còn nhau trong đời

Em thả vào tim anh
Chút mong manh...
sợi nhớ
Anh trả vào mắt em
Những long lanh...
giọt buồn
Sợi nhớ và giọt buồn
Hai nỗi sâu nhân thế
Vàng thu mùa tình yêu
Mình quên đi anh nhé
Mai dấu đời đâu bể
Em vẫn không buồn đâu
Vì tin rằng mình sẽ ...
Chẳng bao giờ mất nhau

• HOÀNG MAI

Chuyện văn hóa: TRẦN MỘNG TÚ và QUÀ TẶNG TRONG CHIẾN TRANH

Trần Mộng Tú, thi sĩ Việt Nam đầu tiên vào sách giáo khoa trung học Mỹ.

Nếu quý vị mở cuốn sách giáo khoa dậy văn chương “Glencoe Literature” do nhà xuất bản McGraw Hill ấn hành, quý vị sẽ thấy một bài thơ của một thi sĩ Việt Nam dịch sang tiếng Anh đi song song với bài diễn văn nổi tiếng của Tổng thống Abraham Lincoln trong thời Nội chiến Mỹ, tại bãi chiến trường Gettysburg. Đó là bài thơ của Trần Mộng Tú, The Gift in Wartime, nhan đề tiếng Việt là “Quà Tặng Trong Chiến Tranh.”

Hai tác phẩm trên được đem ra để dậy học sinh môn văn chương Hoa Kỳ. Trong phần thứ ba của cuốn sách giáo khoa, viết về văn chương thời kỳ nội chiến Nam Bắc ở Mỹ và sau cuộc nội chiến, các nhà soạn sách giáo khoa của công ty Glencoe - McGraw Hill, rất thông dụng trong các trường trung học ở Mỹ đã có sáng kiến đem bài thơ Trần Mộng Tú, qua bản dịch Anh ngữ cho học sinh nghiên cứu song song với bài diễn văn trầm hùng của Abraham Lincoln, so sánh cách dùng chữ, cách chọn hình ảnh, những ý tưởng trong mỗi bài của hai tác giả.

Đây là một kinh nghiệm văn chương quý báu mà các học sinh Mỹ được hưởng khi tiếp xúc với một thi sĩ ngoại quốc để thấy hậu quả của chiến tranh trên tâm hồn một phụ nữ Việt Nam cũng mang những tính chất nhân bản và sâu sắc không khác gì vị tổng thống mà tất cả mọi người Mỹ đều quen thuộc.

Có lẽ sau này học sinh Việt Nam khi học về văn chương thời nội chiến Nam Bắc ở thế kỷ 20 cũng sẽ có cơ hội nghiên cứu bài thơ của Trần Mộng Tú.

Tước biển cố tháng Tư năm 1975, Trần Mộng Tú đã làm thơ trong khi còn đi học cũng như khi bắt đầu làm việc cho Associated Press, một hãng thông tấn ngoại quốc ở Việt Nam. Sau khi sang Mỹ tị nạn, độc giả đã đọc thơ và văn Trần Mộng Tú trên các tạp chí văn chương của người Việt ở nước ngoài như Văn, Hợp Lưu, Văn Học, Thế kỷ 21, v.v... Các tác phẩm của Trần Mộng Tú thường được chép lại và đăng trên báo chí tiếng Việt ở khắp thế giới.

Năm 1990 nhà xuất bản Người Việt đã ấn hành tuyển tập thơ đầu tiên của thi sĩ tựa là “Thơ Trần Mộng Tú.” Bốn năm sau, tạp chí Thế Kỷ 21 in tập truyện ngắn và tùy bút, nhan đề “Câu Truyện Của Lá Phong.” Hai năm sau, tạp chí Thế Kỷ 21, cũng là một ấn phẩm do công ty Người Việt sáng lập năm 1989 và tiếp tục nuôi dưỡng đến ngày nay, đã in tuyển tập thơ thứ nhì với tựa đề “Để Em Làm Gió.”

Năm 1999 nhà xuất bản Văn Nghệ đã in tập truyện ngắn khác, “Cô Rơm, và Những Truyền Ngắn.”

Bài thơ “Quà Tặng Trong Chiến Tranh” được viết ở Việt Nam, khi thi sĩ còn rất trẻ, từ những xúc động trước cái chết của một chiến sĩ Quân lực Việt Nam Cộng Hòa, người yêu dấu của cô, sau đó đã được đăng trên các tạp chí khắp nơi ở hải ngoại. Lần đầu tiên hai bài thơ về chiến tranh của Trần Mộng Tú xuất hiện trong thế giới văn chương quốc tế vào năm 1990, đăng trong “Vision of War, Dream of Peace,” (Viễn ảnh chiến tranh : Giấc mơ Hòa bình.) Đó là “The Gift in Wartime” (Quà Tặng Trong Chiến Tranh) và “Dream of Peace” (Giấc Mơ Hòa Bình) cả hai được dịch sang Anh Ngữ do Vann Phan, một ký giả cũng cộng tác với Nhật báo Người Việt.

“Vision of War, Dream of Peace” là một tuyển tập Thơ của các Nữ Quân nhân và Y Tá phục vụ trong quân đội Mỹ vào thời kỳ chiến tranh Nam-Bắc Việt Nam. Cuốn sách ra mắt tại Washington DC vào ngày Cựu Chiến Binh, Veterans 11 tháng 11 năm 1990.

Bản dịch bài thơ The Gift in Wartime được in vào American Literature textbook do nhà xuất bản sách giáo khoa lớn nhất ở

Mỹ, Glencoe/Mc.Graw-Hill phát hành năm 1999, trong các chương về văn học Mỹ trong thời Nội Chiến Nam Bắc Mỹ. Thơ Trần Mộng Tú được giới thiệu cho các học sinh so sánh với bài diễn văn nổi tiếng The Gettysburg Address của Tổng Thống Abraham Lincoln.

Bài diễn văn do Tổng thống Lincoln đọc ngày 19 tháng 11 năm 1863 trong dịp khánh thành một nghĩa trang cho các tử sĩ tại chiến trường Gettysburg, tiểu bang Pennsylvania. Trước ông, một chính trị gia và nhà hùng biện nổi tiếng đã nói suốt 2 giờ ; đến lượt Lincoln ông chỉ nói trong vòng 2 phút. Sau buổi lễ, các nhà báo tường thuật không ai nhắc đến những lời Lincoln nói, nhưng dần dần dân tộc Mỹ đã nhận ra đó là một tác phẩm văn chương bất hủ, xuất phát từ tấm lòng của một nhà lãnh đạo vốn rất ghét chiến tranh nhưng phải dẫn đầu nước Mỹ trong một cuộc chiến bất đắc dĩ và đã thành công trong việc bảo vệ một quốc gia thống nhất với những lý tưởng tự do, bình đẳng. Câu nói được cả thế giới ngày nay nhắc lại nhiều lần kết thúc bài diễn văn ca ngợi các chiến sĩ đã hy sinh để một “chính phủ của dân, do dân, và vì dân sẽ không bị hủy diệt trên trái đất.”

Cuốn sách giáo khoa tiếp theo đã giới thiệu thi sĩ Trần Mộng Tú, sinh ở tỉnh Hà Đông, Việt Nam, người phụ nữ có kinh nghiệm chính mình sống với những hậu quả của cuộc chiến tranh trong đó hai triệu người Việt Nam thiệt mạng cũng như 57,000 người Mỹ. Sau khi đọc bài thơ Trần Mộng Tú, học

sinh được hướng dẫn với những câu hỏi để khám phá những cảm xúc mà tác giả gợi cho người đọc cũng như tìm hiểu nội dung bài thơ. Cuốn sách giáo khoa cũng gợi ý cho học sinh tìm hiểu về kỹ thuật, học sinh tự hỏi tại sao thi sĩ đã dùng các điệp ngữ và nhắc lại các hình ảnh để gây ấn tượng với người đọc. Sau đó, các học sinh được mời so sánh hai áng văn chương cùng viết trong thời nội chiến ở hai quốc gia, hai thế kỷ khác nhau. Abraham Lincoln đọc bài diễn văn của ông trước một đám đông, và ông nhấm vào công chúng. Còn Trần Mộng Tú viết một mình, cho mình. Nhưng học sinh có thể tìm thấy những mục đích và cảm xúc giống nhau trong hai tác phẩm ngắn này. Học sinh cũng được dịp tìm hiểu khai phá sự khác biệt giữa hai nền văn hóa của hai tác giả, và thử hỏi một người Mỹ thời nay nếu viết về chiến tranh thì sẽ viết giống tác phẩm nào? - st.”

Quà Tặng Trong Chiến Tranh

Em tặng anh hoa hồng
Chôn trong lòng huyệt mới
Em tặng anh áo cưới
Phủ trên nấm mồ xanh
Anh tặng em bội tinh
Kèm với ngôi sao bạc
Chiếc hoa mai màu vàng
Chưa đeo còng sáng bóng
Em tặng anh tuổi ngọc
Của những ngày yêu nhau
Đã chết ngay từ lúc
Em nhận được tin sầu
Anh tặng em mùi máu
Trên áo trận sa trường
Máu anh và máu địch
Xin em cùng xót thương
Em tặng anh mây vương
Mắt em ngày tháng hạ
Em tặng anh đồng giá
Giữa tuổi xuân cuộc đời
Anh tặng môi không cười
Anh tặng tay không nắm
Anh tặng mắt không nhìn
Một hình hài bất động
Anh muôn vàn tạ lỗi
Xin hẹn em kiếp sau
Mảnh đạn này em giữ
Làm di vật tìm nhau.

• Trần Mộng Tú

ĐIỀU CẦN BIẾT KHI MỘT CÔNG DÂN HOA KỲ **TỬ VONG TẠI VIỆT NAM**

• FRANCIS KHUC

LGT.: Đây có thể là những thông tin quan trọng đối với đồng hương mà chúng tôi viết lại dựa vào bản thông báo của Tòa Đại sứ Hoa Kỳ tại VN liên quan đến việc hồi hương thi hài công dân Mỹ trong đợt bùng phát COVID-19 hiện tại.

Công dân Hoa Kỳ cần lưu ý rằng do các hạn chế đi lại trên thế giới và số lượng giới hạn của các chuyến bay quốc tế nên việc hồi hương thi hài có thể vô cùng khó khăn, ngay cả khi người quá cố qua đời không phải do bệnh truyền nhiễm phải kiểm dịch. Tòa Đại sứ Hoa Kỳ tại Việt Nam khuyến khích các gia đình nên cộng tác với các dịch vụ địa phương để được hướng dẫn và tìm các giải pháp khả thi để hồi hương thi hài. Trong những trường hợp liên quan đến sự qua đời của Công dân Hoa Kỳ ở nước ngoài, Đại sứ quán Hoa Kỳ tại Hà Nội và Lãnh sự quán Hoa Kỳ tại TP.HCM (Saigon) có thể:

- Xác nhận sự qua đời, danh tính của người mất là công dân Mỹ.
- Giúp thông báo tin tức đến thân nhân gần nhất.
- Cung cấp thông tin hướng dẫn về việc giải quyết thi hài và tài sản cá nhân của người quá cố
- Chuẩn bị các giấy tờ liên quan đến việc giải quyết thi hài của người quá cố theo nguyện vọng của người thân hoặc người đại diện pháp luật.
- Cung cấp hướng dẫn về việc chuyển tiền để trang trải các chi phí liên quan.
- Bảo quản tạm thời tư trang cá nhân của người quá cố trong trường hợp người quá cố không có đại diện pháp lý tại Việt Nam.
- Cung cấp và gửi Giấy báo tử ngoài nước cho thân nhân gần nhất để giải quyết các tư trang của người quá cố ở Hoa Kỳ.

Giải phẫu Pháp y

Gia đình người quá cố có thể yêu cầu giải phẫu pháp y bởi nhà chức trách của Việt Nam. Báo cáo giải phẫu pháp y của Việt Nam có thể mất tối thiểu là 30 ngày làm việc và có thể không đạt được tiêu chuẩn dự kiến của Hoa Kỳ. Việc giải phẫu pháp y không thực hiện đối với Công dân Hoa Kỳ qua đời tại Bệnh viện, trừ trường hợp thân nhân gần nhất yêu cầu và chi trả chi phí. Các bệnh viện thông thường có thể cung cấp nguyên nhân cái chết,

một trong những nội dung cần thiết để xin cấp Giấy chứng tử / Trích lục khai tử.

Phòng lãnh sự không thể giúp trong những vấn đề sau:

- Điều tra nguyên nhân tử vong của thân nhân, hoặc cung cấp dịch vụ với tư cách là điều tra viên.

- Thực hiện việc giải phẫu pháp y, khám nghiệm tử thi. Việc giải phẫu pháp y được thực hiện theo sự hướng dẫn của nhà nước Việt Nam đối với trường hợp chết đáng ngờ hoặc chết không rõ nguyên nhân. Xin lưu ý rằng chính phủ Việt Nam không bắt buộc đưa kết quả giám định pháp y cho các thành viên trong gia đình. Việc giải phẫu pháp y đôi khi được miễn theo yêu cầu.

- Cung cấp giấy chứng tử. Giấy chứng tử ở Việt Nam chỉ được cấp tỉnh/thành của chính phủ Việt Nam cấp. Tòa Đại sứ chỉ có thể cấp Giấy Báo tử Nước ngoài; tuy nhiên, giấy này chỉ có thể được cấp khi chính quyền địa phương cấp giấy chứng tử chính thức.

Thủ tục khai tử tại Việt Nam

Khi một công dân Hoa Kỳ mất ở nước ngoài, Đại sứ quán hoặc Lãnh sự quán có thể hỗ trợ các gia đình thỏa thuận với

chính quyền địa phương để chuẩn bị và giúp giải quyết thi thể. Trong trường hợp vận chuyển tử thi, các trường hợp bình thường cần năm đến bảy ngày làm việc trước khi thi hài có thể được vận chuyển. Những trường hợp phức tạp liên quan đến việc điều tra của công an và/hoặc khám nghiệm tử thi thường mất đến 10 ngày làm việc hoặc lâu hơn.

Thi thể của người quá cố được đưa đến nhà xác hoặc bệnh viện gần nhất chờ sắp xếp việc mai táng hoặc vận chuyển thi hài. Trước khi sắp xếp việc chôn cất hoặc chuyển thi hài, công an phường nơi người quá cố cư trú phải được thông báo, nếu công dân Hoa Kỳ mất tại bệnh viện thì bệnh viện sẽ cấp giấy báo tử. Nếu mất tại nhà riêng, thành viên gia đình của người quá cố sẽ trình đơn xin khai tử do công an phường có liên quan xác nhận.

Giấy Báo tử hoặc Đơn xin Khai tử được trình đến Phòng Tư pháp của Ủy ban Nhân dân quận/huyện để lấy Giấy Chứng tử Việt Nam. Phòng Quản lý Xuất Nhập cảnh địa phương cũng phải được thông báo về việc tử vong của công dân nước ngoài.

Theo luật Việt Nam, gia đình của người quá cố phải liên lạc với Lãnh sự quán để lấy Công hàm nêu rõ ý nguyện của gia đình liên quan đến việc giải quyết thi thể (chôn cất/thiêu/chuyển thi hài).

Việc giải phẫu pháp y thường được yêu cầu đối với người nước ngoài mất tại Việt Nam nếu như tử vong có điều đáng nghi ngờ. Tuy nhiên, gia đình có thể yêu cầu miễn giải phẫu pháp y. Để

làm được điều này, Đại sứ quán hoặc Lãnh sự quán phải gửi công hàm đến chính quyền Việt Nam nói rõ ý nguyện của gia đình trong việc giải quyết thi thể và cho biết rằng Đại sứ quán hoặc Lãnh sự quán không phản đối yêu cầu miễn giải phẫu pháp y.

Nhà chức trách Việt Nam sau đó sẽ cấp giấy phép cho chôn cất hoặc thiêu. Nếu muốn chuyển thi hài về Hoa Kỳ, thân nhân gần nhất (hoặc người đại diện pháp lý) phải xin cấp Giấy phép vận chuyển tử thi do Sở Y tế Hà Nội hoặc Saigon cấp. Các công ty dịch vụ mai táng địa phương có thể hỗ trợ vấn đề này. Đại sứ quán hoặc Lãnh sự quán sau đó sẽ cấp Giấy Tang Lễ Lãnh Sự, giấy này sẽ được đi kèm cùng tử thi. Một số giấy tờ khác cũng phải đi cùng tử thi đến Hoa Kỳ bao gồm:

- 1) Giấy Báo tử (do Sở Y tế cấp);
- 2) Giấy Chứng nhận Kiểm dịch Thi thể, Hài cốt, Tro cốt
- 3) Giấy Chứng nhận Uớp xác (Trung tâm Pháp Y - Sở Y tế).

Cách xin Giấy Báo tử Lãnh sự (CRODA)

Giấy Báo tử Lãnh sự (CRODA: Chữ viết tắt của *Consular Report of Death Abroad*) do Đại sứ quán hoặc Lãnh sự quán Hoa Kỳ cấp để báo cáo việc công dân Hoa Kỳ mất ở ngoài nước. Chứng từ này chỉ được phát hành dựa trên Giấy chứng tử do địa phương cấp. Các công ty bảo hiểm và các cơ quan khác tại Hoa Kỳ thường yêu cầu chứng từ này trước khi quyết định việc phân chia phúc lợi tử tuất.

Tổng Lãnh sự quán Hoa Kỳ sẽ giúp đỡ trong trường hợp công dân Hoa Kỳ mất tại Việt Nam nên chung tôi nhắc các thủ tục: mà người thân hay đại diện pháp lý của người quá cố phải làm:

1.Lấy Giấy Báo tử từ chính phủ Việt Nam (từ bệnh viện nếu công dân Hoa Kỳ mất tại bệnh viện hoặc từ Ủy Ban Nhân Dân/ Công An Phường nơi mà công dân Hoa Kỳ mất)

2.Đến Phòng Công Dân Hoa Kỳ, Tổng Lãnh sự quán Hoa Kỳ để lấy Công hàm. Khi đi mang theo Giấy Báo Tử cùng với hộ chiếu Hoa Kỳ của người mất, và các giấy tờ chứng minh là người đại diện hợp pháp (Giấy tờ nhận dạng của người đại diện hợp pháp, giấy hôn thú nếu người đại diện hợp pháp là vợ/ chồng của người mất, giấy khai sinh nếu người đại diện hợp pháp là con của người mất). Quý vị không cần phải lấy hẹn.

3.Mang công hàm đến Sở Ngoại vụ, 6 Alexandre de Rhodes, Q.1, Saigon. Sở Ngoại vụ sẽ thông báo đến Phòng Tư pháp của Ủy Ban Nhân Dân Quận/Huyện nơi công dân Hoa Kỳ đăng ký tạm trú tạm vắng. Sau đó, bạn sẽ nhận được Giấy giới thiệu từ Phòng Tư pháp của Ủy Ban Nhân Dân Quận/Huyện để tiến hành chôn cất/ hỏa táng hoặc chuyển xác. Trong trường hợp khẩn cấp, bạn có thể liên lạc trực tiếp với Phòng Tư pháp của Ủy Ban Nhân Dân Quận.

Nếu việc giải quyết thi hài hoàn tất, Quý vị không cần lấy Công hàm từ Tổng Lãnh sự quán Hoa Kỳ, mà chỉ cần:

5.Đến Ủy Ban Nhân Dân Quận/Huyện xin giấy Trích Lục Khai Tử và yêu cầu dịch sang tiếng Anh (02 bản)

6. Mang bản chính Trích Lục Khai Tử Việt Nam và bản dịch sang tiếng Anh được công chứng của phòng dịch thuật đến Phòng Công dân Hoa Kỳ, Tổng Lãnh sự quán Hoa Kỳ để được cấp Giấy Báo Tử Lãnh Sự Ngoài Nước.

Mặt khác, bạn có thể sử dụng Dịch vụ Chuyển phát nhanh (EMS) để gửi tất cả các tài liệu đến văn phòng của Toàn Lãnh sự và nơi đây sẽ gửi 20 bản Giấy Báo Tử Lãnh Sự Ngoài Nước và bản gốc Trích Lục Khai Tử Việt Nam cho Quý vị.

Chuyển tro cốt hoặc Thi hài từ Việt Nam về Hoa Kỳ

Khi một công dân Hoa Kỳ qua đời tại Việt Nam, thi hài thường được bảo quản đến khi nhận được yêu cầu của thân nhân gần nhất. Thông thường sẽ có 2 sự lựa chọn:

1. Hỏa thiêu và mai táng tại Việt Nam hoặc chuyển tro cốt về Hoa Kỳ hoặc địa phương nào khác.

2. Ướp xác ở Việt Nam và vận chuyển bằng đường hàng không về Hoa Kỳ hoặc địa phương nào khác để chôn cất.

Xin lưu ý rằng việc ướp xác và mai táng tại Việt Nam có thể không đạt được đúng tiêu chuẩn Hoa Kỳ. Gia đình nên tư vấn trước với các công ty tang lễ tại Mỹ về khả năng nhìn thấy thi hài và tổ chức đám tang với quan tài mở.

Các yêu cầu của Trung tâm kiểm soát và phòng ngừa dịch bệnh Hoa Kỳ (CDC) đối với việc nhập cảnh thi hài phụ thuộc vào việc thi hài đã được ướp xác, hỏa táng hoặc người quá cố chết vì bệnh truyền nhiễm phải kiểm dịch hay không. Tại thời điểm này, COVID-19 là một bệnh truyền nhiễm phải kiểm dịch ở Hoa Kỳ và thi hài phải đáp ứng các tiêu chuẩn nhập cảnh trong Bộ luật Quy định Liên bang Phần 71.55 và chỉ có thể được thông quan và nhập cảnh vào Hoa Kỳ trong các điều kiện sau:

- Thi hài được hỏa táng; HOẶC: - Thi hài được ướp xác đúng cách và được đặt trong một quan tài kín; HOẶC: - Thi hài có giấy phép do Giám đốc CDC cấp. Giấy phép CDC phải đi cùng với thi hài trong suốt thời gian vận chuyển (Giấy phép nhập cảnh thi hài của một người được biết hoặc nghi ngờ đã chết vì bệnh truyền nhiễm phải kiểm dịch có thể được xin tại Phòng Di cư và Kiểm dịch Toàn cầu của CDC bằng cách gọi điện cho Trung tâm Điều hành Khẩn cấp CDC theo số 770-488-7100 hoặc gửi email cho dgmqpolicyoffice@cdc.gov.

- Chi phí cho việc chuẩn bị và chôn cất tại Việt Nam vào khoảng từ 6,000 đô la Mỹ. Chi phí cho việc chôn cất có thể cao hơn phụ thuộc vào khu đất đai. Chi phí cho việc thiêu và xử lý tro cốt tại Việt Nam vào khoảng USD 3,500 trở lên.

Chi phí cho việc chôn cất, ướp xác và vận chuyển thi hài về Hoa Kỳ bằng đường hàng không khoảng từ 12,000 đến 18,000 Mỹ kim hoặc nhiều hơn nữa tùy thuộc vào giá vé máy bay và dịch vụ của công ty mai táng. Chi phí cho việc chôn cất, thiêu và chuyển tro về Hoa Kỳ vào khoảng 3,500 đến 8,000 đô la Mỹ.

Thủ tục Xin Giấy phép chuyển Tro cốt của công dân Hoa Kỳ từ Việt Nam về Mỹ:

1. Điền vào mẫu đơn xin giấy phép kiểm dịch (lấy tại Cơ quan Kiểm dịch Y tế Quốc tế tại Hà Nội hoặc Saigon).

Cơ quan Kiểm dịch YTQT tại Hà Nội (Sở Y tế):

35 Trần Bình, Mai Dịch, Cầu Giấy, Hà Nội

Điện thoại: (024) 3768-5512

Cơ quan Kiểm dịch YTQT tại Saigon (Sở Y tế):

40 Nguyễn Văn Trỗi, Quận 3,
ĐT.: (84-28) 3844-0155; (028)
3844-5306; (028) 3844-0157

2. Chuẩn bị trình tất cả các giấy tờ liên quan đến thi hài như Giấy Chứng Tử Việt Nam, Giấy xác nhận của bác sĩ hoặc bệnh viện, và các chứng từ khác liên quan đến khai tử để hỗ trợ cho việc lấy giấy phép.

3. Mang theo hũ tro cốt đến Cơ quan Kiểm dịch Y tế Quốc tế tại Hà Nội hoặc Saigon để niêm phong.

Địa chỉ liên lạc tại Saigon:

Tổng Lãnh sự quán Hoa Kỳ
4 Lê Duẩn, Quận 1, TP. HCM
Phòng Công Dân Hoa Kỳ ĐT:
(84-28) 3520-4200 •

Sở Ngoại vụ TP. HCM
6 Alexandre de Rhodes, Q.1
ĐT: (84-28) 3822-4224

Địa chỉ liên lạc tại Hà Nội
Đại sứ quán Hoa Kỳ tại Hà Nội

Bộ phận Lãnh sự,
Tòa nhà Vườn Hồng
Lầu 2, 170 Ngọc Khánh
Hà Nội, Việt Nam

KHƯỚC TỪ LÀM THẦY CŨ!

• ĐOÀN XUÂN THU

Tui nghĩ rằng hồi xưa bậc chú bác, cô dì cũng như Tía tui và tui chắc ai cũng có học sách “Quốc văn Giáo Khoa Thư.” Trong sách đó, có kể chuyện Tổng thống Cộng hòa Pháp Marie François Sadi Carnot (1837-1894) tóm lược như sau:

Một hôm nhân lúc rảnh việc, về chơi quê nhà. Khi đi ngang qua trường làng, trông thấy ông thầy dạy mình lúc bé, bây giờ tóc đã bạc phơ, đang ngồi dạy học, ông ghé vào thăm trường và chạy ngay lại trước mặt thầy giáo, chào hỏi lễ phép mà nói rằng:

- Tôi là Carnot đây, thầy còn nhớ tôi* không?

[(*Dịch như vậy là “dịch vật!” Tiếng Pháp, ngôi thứ nhất là “Je” - Tôi, em, con - làm chủ từ; còn “Moi” cùng nghĩa nhưng làm túc từ. Cho dù người học trò cũ có làm ông to, ăn trên ngồi trốc thì đối với người thầy cũ, mình vẫn phải khiêm cung!)

Nếu thầy còn trẻ chỉ lớn hơn mình chừng chục tuổi dỗ lại thì phải dịch là:

- Em là Carnot đây, thầy còn nhớ em không?

Còn nếu thầy đã già cỡ Tía mình như trong câu chuyện này thì phải dịch là:

- Con là Carnot đây, thầy còn nhớ con không?)]

Trong câu chuyện dạy cách xử thế của trò khi gặp người thầy cũ đã từng góp một phần để dạy dỗ ông Carnot thành đạt, tui không tìm được chi tiết nào để biết cách đối xử của người thầy cũ với đứa học trò bé nhỏ ngày xưa giờ làm tới Tổng thống thứ tư của nền Đệ tam Cộng hòa Pháp (1887- 1894) ra sao?

Nghe anh bạn văn hỏi vậy, tui nói:

- Ở tui cũng hổng biết luôn. Nhưng tui nghĩ có thể người thầy cũ đã nói: “- Carnot! Thầy nhớ con đó chớ! Hồi xưa con thường không thuộc bài, lơ đãnh hay ngủ gục trong lớp lấm thì làm sao thầy quên cho được!”

Hay cũng có thể là:

“-Thưa Tổng thống Carnot! Tôi rất lấy làm hân hạnh được chào mừng Ngài trở về thăm trường cũ. “

Nhưng chuyện ở Việt Nam bây giờ thì anh bạn văn của tui lại biết rất rõ.

Ông Đại tướng, Chủ tịch nước về Kim Sơn, Ninh Bình thăm thầy cũ thì cờ xí rợp trời, kèn trống tưng bừng, dân cả huyện, cả làng đi rước Ngài Chủ tịch nước vinh quy bái tổ.

Trò cũ lịch bịch như con vịt (vì mập quá) leo lên bức đền văn. Ngài vừa đưa tay chém gió, vừa dạy bảo các thầy cô của ngôi trường mình đã từng theo học là hãy thi đua dạy tốt và học tốt.

Còn thầy cũ thì phát biểu cảm tưởng, đáp từ:

- Dạ thưa Ngài Chủ tịch nước! Ngày xưa người thường hay bỏ học, tụ tập với bọn chăn trâu lấy cờ lau tập trận như ông Đinh Bộ Lĩnh rồi làm nên nghiệp bá.

Tui lại thắc mắc:

- Ở Ngài Chủ tịch nước về thăm Thầy cũ là vậy. Còn Ngài Tổng Bí Thư làm lớn hơn ông ni một bức; sao tui hổng thấy bài báo nào thuật lại chuyện ống tưng bừng về thăm trường cũ hết vậy anh?

Anh bạn văn cười khè khè trả lời:

- Ngài Tổng Bí Thư chưa hề

đi học thì làm sao có trưởng cũ, thầy cũ để về thăm?]

Dó là chuyện của mấy ông tai to mặt bự. Còn đây là chuyện của một người tai nhỏ, mặt cũng nhỏ luôn vì sau 75, đói, hốc hác đến xanh râu: Chuyện của chính tui!

Tui còn nhớ sau năm 75, là giáo chức gốc quân nhân biệt phái nên đương nhiên tui không còn là thầy giáo. Tui phải “tháo giày,” tui mang dép!

Ông bạn Đại úy Trưởng phòng Hành chánh ở Trung tâm Huấn luyện Chi Lăng, Thất Sơn Châu Đốc cũng đi tù cải tạo về, thấy tui cứ “cà nhồng chống xâm lăng,” quá huỡn, ở không đi đánh cờ tướng, bèn rủ tui đi bán vé số.

Bàn vé số đặt trên lề công viên trước Trung tâm Y tế Toàn khoa Thủ Khoa Nghĩa, số 4 đường Nguyễn An Ninh hồi xưa (Sau 75, đổi tên là Bệnh viện Đa khoa Hậu Giang, đường Châu Văn Liêm). Thực ra ông nội cũng nầy cũng hổng tốt lành gì đâu! Ông chơi cha! Tui được ổng phân công ngồi trước bàn vé số cạnh sở Công an cho ổng ghi số đề.

Bán vé số lời đâu có bao nhiêu? Lấy vé số của thầu một tờ giá 45 xu, bán 50 xu. Lời được 5 xu tức 10%. Bữa nào xui rủi bán ế là khoảng 4 giờ chiều, một tiếng đồng hồ trước khi xổ số thì mình phải “số” vé số còn cù cặn của mình trước. Phải giựt khách mua giờ chót với các bàn vé số khác. (Đói rách làm con người phải giành ăn, trả nên ác như thế đó bà con ơi). Phải xuống giá 45 xu, bán phá huề, chỉ lỗ công. Kéo bán không hết là phải ôm dò. Mà dò thì lần nào cũng trật. Dò riết chịu hết xiết vì nợ đầy đầu.

Cách thứ hai là “tản” vé. Nghĩa là đem vé số cù cặn gửi cho những bàn vé số thân quen khác. (Có đứa có bằng Cử nhân Luật lận đó nhưng thời cuộc đảo điên phải ngồi trên Đại lộ Hòa Bình bán vé số như tui!) Ế nhiều quá thì phải ché ra nhở tối thằng cha Ba Tàu nhà vẽ Bút Ngân, sát hẻm Tài Xỉu, đường Lý Thái Tổ, gần sân vận động bán tiếp. Lúc nào nó ế thì nó lại nhờ dần lân với mình!

Ghi số đề, số đầu, số đuôi mới có ăn. Ghi được 100 đồng tiền huê hồng của thầu đề chia lại tối 30%.

Tiền lời bán vé số thằng chả chia hai với tui. Tiền huê hồng số đề thằng chả lủm hết. Tình “Huynh đệ chi binh” nó cay đắng ngậm ngùi trong thời buổi hồn mang là như vậy đó bà con ơi!

Rồi có một chiều tháng Năm, năm 1981, tui ngồi dưới tán dù che bàn vé số, môi xám ngoét (như thằng ghiền á phiện), bập bập điếu thuốc “Hoa Mai” nhìn trời hiu quạnh, vẫn vũ sấp mưa giông. Huỡn quá, vé số ế quá, tui ngồi tiếc thương ngày tháng cũ; không thèm để ý đến thiên hạ lại qua.

Bất ngờ, tui giựt mình báo động: “Bò Vàng!” Đang cẩm đầu kết sổ làm phơi để chuẩn bị đi giao cho Thầu đề, thằng chả nhìn lên; mặt mày xanh càm như đít nhái! Vì hai con “Bò Vàng,” (chỉ bọn

công an phường An Lạc) đi dẹp lòng lề đường đã tới sát ngay bên đít.

Luống cuống gấp bàn vé số và ghế ngồi lại, chuẩn bị chạy thì một con Bò Vàng nhìn tui rồi hỏi:

- Ông anh từng dạy em ở Phan Thanh Giản hồi trước! Anh còn nhớ em không?

Nghe vậy tui quay ngang xương hè, đám xuồng bể:

- Dạ thưa cán bộ! Tui có dạy ở trường đó thiệt nhưng hình như học trò của tui không có ai giống cán bộ hết trơn!

Hổng phải tui tiếc gì chứ “Thầy” lúc mình đang bị “mất dạy!” Nhưng trò cũ không nhìn thầy thì thôi. “Who cares?” Nhưng đã nhìn thì thầy ra thầy; trò ra trò chớ hổng có anh anh em em gì ở đây hết ráo!

Rồi chuyện ông thầy của nhà thơ Đỗ Trung Quân trong bài “Có một chiều tháng Năm” cũng na ná như thế:

- Thầy còn nhớ con không? Tôi giật mình nhận ra người đàn ông áo quần nhếch nhác. Người đàn ông gầy gò ngồi sau tủ thuốc ven đường.

- Thầy còn nhớ con không?”

Câu lặp lại rụt rè rơi vào im lặng. Hoa phượng tháng năm rơi đầy vỉa hè. Rụng xuống trên vai người thầy học cũ.

- Không... xin lỗi... ông lầm... tôi chưa từng dạy học. Xin lỗi lại ông tiền thuốc... cảm ơn...

...Vành nón sụp che mắt nhìn mỏi mệt.

Câu phủ nhận có phải vì manh áo rách; trước đứa học trò quần áo bảnh bao?

Tui thấy ông nhà thơ nổi tiếng này hơi quê xê khi ông thầy khước từ nhìn người học trò cũ.

Không phải vì thầy nghèo, vì manh áo rách, vì phải đi bán thuốc lá lẻ vỉa hè.

Thầy khước từ là vì người học trò cũ của mình giờ quần áo bảnh bao trong khi cả nước ăn độn bo bo thấy me.

Trò bảnh bao trong lúc bao nhiêu người bần cùng thiếu đói lại không biết nhục thì mình lỡ làm thầy mình nhục giùm cho nó!

Chiều tháng Năm hoa phượng rơi đầy trên tóc (chỉ có trong thơ!).

Bãi trường, học trò đi lượm ve chai làm “Kế hoạch nhỏ.”

Thầy đi bán thuốc lá lẻ lề đường cũng như tui đi bán vé số vậy thôi.

Buôn bán kiếm ăn lương thiện thì có gì đâu mà phải nhục nhã, phải tự ti mặc cảm?

Nhục nhã là mấy đứa tạo ra cái cảnh đau lòng này! Chớ “giáo chức, dứt cháo” dài dài như đám tụi tui thì có gì đâu mà nhục? •

(Trần Văn Giang (ghi lại))

Mọi người thường hay ví người thầy giáo như người lái đò chở khách sang sông.

Khách lên bờ có mấy ai ngoảnh lại, chỉ có người lái đò vẫn dõi trông theo.

Có sự tương đồng rất rõ trong đặc điểm nghề nghiệp của người thầy và người chèo đò: tiếp xúc với số đông liên tục hết chuyến đò này đến chuyến đò kia cũng như với hết thế hệ học trò này đến thế hệ học trò kia.

Thầy có thể không nhớ hết trò nhưng trò lại nhớ rất rõ thầy cô giáo đã dạy mình. Thêm nữa, cả hai nghề này lại có một tương đồng là tận tâm, miệt mài và lặng thầm dâng hiến.

Vâng, có ai đó đã ví người thầy như người chèo đò và cô cậu học sinh là khách qua sông.

Khách qua sông rồi, con đò vẫn như say xưa miệt mài giữa đôi bờ đưa bao thế hệ đi ngang dòng sông tri thức.

Còn gì vui hơn đối với những người thầy khi học trò của mình lần lượt trưởng thành ra đời, những bước cho những chú chim non mới.

Còn gì vui hơn khi những khách qua sông đã nhớ dòng sông bến đò xưa và cả người chèo đò lặng lẽ.

CƯỜI MİM CHI

- Một bà ăn mừng sinh nhật 60 tuổi. Người bạn làm phóng viên hỏi:

- Thêm một tuổi là điều đáng mừng nhưng bà chị có gì đáng buồn không?

- Có chứ. Ông hàng xóm chắc từ nay không còn nhìn trộm khi tôi tắm nữa!

- Cô gái hỏi người yêu:

- Một tuần anh tắm mấy lần?

- Hơi khó nói.

- Sao vậy?

- Em hỏi mấy tuần tắm một lần thì họa chăng anh còn trả lời được.

- Trong một lớp mẫu giáo, cô giáo hỏi bé Tâm:

- Khi lớn lên em sẽ ước làm gì?

- Thưa cô, em sẽ là người mẫu nếu em đẹp.

- Còn nếu không đẹp?

- Em sẽ làm cô giáo à!

- Cô con gái của Tổng bí thư lái xe quá nhanh bị cảnh sát giao thông chặn lại. Cô vénh mặt:

- Ông có biết bố tôi là ai không?

- Không, chắc chắn không phải là tôi. Cô nên hỏi mẹ cô là ăn chắc! •

Chuyện văn hóa hiện nay ở Việt Nam

PHƯƠNG NGỮ NAM BỘ

• PHẠM CÔNG LUẬN

Bài này tôi viết khoảng năm 2006, cách nay 15 năm với vài ý tản mạn về tiếng nói Nam bộ. Có thể một số từ trong bài này đã được giải thích rõ về nguồn gốc, ý nghĩa khác với hiểu biết của tôi lúc đó. Đưa lên đọc giải sầu.

LAN MAN PHƯƠNG NGỮ NAM BỘ

- Sao lâu nay ông lặn mất tiêu vậy? Đi đâu?
- Quanh quẩn Sài Gòn thôi. Lóng rày tụi cò ke lục chốt nó quậy quá, làm ăn ẩu xị nhưng nhanh hơn mình nên mình thua. Nhiều khi giận nứt bong bóng nhưng không làm gì được.
- Cõi như ông nai rịa rí rang vậy mà ngán tụi nó hả?
- Mình là dân tư chanh, tụi nó cũng đâu vừa. Nhưng thôi, chấp nó làm gì. Làm ăn kiểu Xấm xi xấm xải như đám xây lố cố đó cũng có ngày dánh sủi. Anh đừng để ý, tụi mình vô đây uống miếng nước.
- Tui một ly xây chừng.
- È bồi, một xây chừng với một xây cá nại...

Xin đừng tưởng đây là kiểu đối thoại xưa lắc, từ thời Gia Định báo. Người ta vẫn có thể nghe những từ trên trong một quán cà phê đâu đó ở Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định, ở chợ Cầu Ông Lãnh giữa những người xa quê đã lâu mới về nước chơi. Hoặc từ người miệt vườn, hoặc ở Bạc Liêu Rạch Giá, lén Cần Thơ mua máy bơm nước, ngồi quán uống cà phê sữa, ăn hủ tíu bánh mì xíu mại. Những phương ngữ tưởng đã chết đi từ lâu, bừng bừng sống lại gợi nhớ thời khẩn hoang, thời Bình Xuyên quây tung bừng ở sòng bạc Đại Thế Giới, thời dưới sông Cá Chốt trên bờ Triều Châu ở Bạc Liêu, sống chung, ăn Tết chung với người Tiều, Quảng Đông, Khờ me, Chà và Maní... Cách nói không bao giờ các học giả coi là chính thống, nhưng lần hồi thành ngôn ngữ văn chương, được đưa vào tự điển và là một cách nói đầy sức sống. Nhiều từ xuất phát từ ngôn ngữ nước ngoài, do cộng đồng người thiểu số sống chung với người Việt, buôn bán qua lại, lấy vợ gả chồng qua lại, tìm một cách nói dễ hiểu với nhau mà thành.

Trở lại màn đối thoại trên, có thể có người hiểu được nhưng dù sao cũng phải cắt nghĩa đoạn thầm hỏi giữa hai anh chàng Nam kỳ này. Trong đó “lóng rày” nghĩa là dạo này.”Cò ke lục chốt”, còn gọi”Chà ke lục chốt” chỉ người hèn hạ, mặt rệp, bọn nhóc, lính lác. “Ấu xị” có khi là ba xí ba tú, chỉ làm ăn huyễn hoạch không đâu ra đâu. Giận nứt bong bóng đơn giản là giận muối bể... bàng quang. Cơn giận căng như bàng quang đầy cứng đến nỗi muối bục ra.

Còn “Nai Rịa Rí Rang” là một từ thú vị, trong đó, mỗi từ nói lên một địa danh ở Nam kỳ. Nai là Đồng Nai, Rịa là Bà Rịa, Rí là Phan Rí (thuộc Bình Thuận), Rang là Phan Rang (thuộc Ninh Thuận). Đây là thành ngữ khá xưa, hiếm người dùng còn chẳng là ông già bà cả, chỉ người lịch duyệt, từng trải, đã từng đến Đồng Nai, Bà Rịa ăn gạo ngon, từng đến Phan Rí, Phan Rang ăn cá tươi.

Trường hợp “dân tư chanh” mới thú vị, thật ra đó là từ dân tứ chiếng, nhưng khi ông Aubaret, một ông Tây viết báo cáo về dân giang hồ tứ chiếng, do viết theo

cách đọc của mình nên thành Dân tư chanh.

Từ này lọt ra ngoài và dân chúng xài luôn, xem như một ẩn ngữ nói về dân giang hồ (trường hợp này giống từ Đa Kao là một vùng đất thuộc quận 1).

Hồi xưa, dân gọi đây là Đất Hộ nhưng khi người Pháp viết lên trên bản đồ, viết theo cách đọc lơ lớ của mình là Đa Kao, nay chết tên luôn). “Xấm xi xấm xải” là làm ăn xốn xác không xem trước xem sau. “Xây lố cố” là biến âm của cụm từ xây lũ cố từ tiếng Hán là Tiểu lão ca có nghĩa là lũ trẻ nhỏ, con nít. “Dành sủi” có nghĩa là chết, không rõ là tiếng Quảng Đông hay Triều Châu. “Xây chừng” là cà phê không sữa. Trong khi đó, “xây cá nại” là tách cà phê sữa nhỏ.

Thời trước, sách báo không nhiều bằng bây giờ và người bình dân làm ăn cùi lục chắc khó có điều kiện đọc sách nên ý kiến các học giả bảo vệ trong sáng tiếng Việt chắc khó mà tới tai họ. Và thế là ngôn ngữ tiếp tục... phát triển. Bây giờ, vào quán cà phê thuộc loại thời thượng nhất ở Sài Gòn với các bạn trẻ, một tiếng gọi *bạc xiu* là có ngay một ly sữa nóng có pha chút cà phê. Và trong quán nhậu bình dân, gọi “tẩy” là có ngay cái ly bỏ sẵn đá lạnh, chỉ đợi rót bia vào.

Tại miền Nam, thật thú vị khi thành ngữ dùng trong cuộc sống hàng ngày có tên hai cô nghệ sĩ cải lương.

Một bài báo khi nói về chuyện VFF phân trần sau vụ đội tuyển bóng đá Việt Nam thua Indonesia cách nay mấy năm, tác giả bài báo viết: “Còn thanh minh thanh nga gì nữa...”. Thanh minh thì ai cũng biết là giải thích cho rõ điều bị hiểu sai, hiểu lầm. Nhưng Thanh Minh - Thanh Nga là tên đoàn cải lương nổi tiếng ở miền Nam những năm 60, trong đó, nghệ sĩ Thanh Nga đóng vai chính. Qua thời gian, cụm từ này mang dùm ý nghĩa của từ thanh minh, làm đậm đà câu thoại và vào văn... viết.

Còn từ “mút mùa lệ thủy”?

Người ta dùng từ “mút mùa” để chỉ điều gì đến cùng, không bở dở. Có người cho rằng từ “lệ thủy” chính là chỉ nghệ sĩ Lê Thủy nổi danh ở Sài Gòn với làn hơi vọng cổ dài và da diết, đến nỗi người ta cảm thấy không có từ nào xứng đáng để nhấn cho ý mút mùa bằng tên của nghệ sĩ này.

Có một từ lóng đơn giản nhưng thú vị là từ chỉ chiếc xe đạp: xe điếc. Nó xuất hiện sau khi người ta dùng từ “xế nổ” để chỉ xe gắn máy và đương nhiên xe không nổ thì thành... điếc. Thông minh và ý nhị!

Một trường hợp thú vị khác. Khi xem kịch do người Việt ở xa đất nước diễn, có màn đối thoại sau:

- Ông có thấy tui giống tiên nữ không?
- Cái gì, bà mà giống tiên nữ. Bà ném về quỷ sứ thì có!

Trong một đoạn văn miêu tả ở một truyện ngắn của Hồ Trường An: “Nhà tôi ở bên cầu Mỹ Thuận, ném về phía Vĩnh Long, ném về miệt vườn...”.

Đương nhiên ai cũng nhận ra “ném về” không có nghĩa là quăng về hay vứt, chơi về phía nào đó mà có nghĩa là “thiên về”. Một từ cổ mà những người Việt xa xứ đã lâu còn giữ và dùng.

Một bạn ở Hà Nội bảo rằng khi phim “Mùa len trâu” nổi lên, nhiều người ngoài đó không hiểu từ này cho dù đã có nhiều phương ngữ Nam bộ dần dần thành phổ biến ngoài đó. Có anh bạn nói về chuyện “quan hệ” với người nước ngoài bằng từ “trả thù dân tộc”. Nhưng chắc anh và nhiều người dùng từ này không biết đó chính là câu cung khai của tướng cướp Điền Khắc Kim ở Sài Gòn với cảnh sát về tội làm bậy phụ nữ ngoại quốc trước năm 1975.

Dương ngữ Nam bộ như một hành lang ngôn ngữ chạy dọc theo dòng ngôn ngữ chính thống, chuẩn mực như người ta hay nói.

Nó có sức sống riêng, khi nào người ta còn cảm thấy cần thiết như thứ ẩn ngữ, để không phải nói trực tiếp, động chạm thẳng đến đối tượng và tạo một cảm giác, một ấn tượng thú vị, khôi hài, đậm đà, làm duyên dáng thêm câu chuyện.

Thỉnh thoảng có một số từ lạ xuất hiện, được dùng một thời gian rồi lại mất đi.

Dù có học về ngôn ngữ học, tôi không giỏi môn này nên chỉ xin nêu ra những hiện tượng mình biết •

Phiếm Luận Thơ Văn Một Thời

Bút Tre và TRƯỜNG PHÁI THƠ BÌNH DÂN MIỀN BẮC

*Hoan hô đồng chí Bút Tre
Thơ phú ngang phè mà lại hóa hay
Phải chăng trường phái thơ ngây
Làm cho ai cũng mê say thích nghè...*

Không giống với các thi sĩ nổi tiếng của chế độ như Tố Hữu, Chế Lan Viên, Lưu Trọng Lư, Hoàng Cầm, Xuân Diệu... Bút Tre là người làm thơ theo kiểu dân gian của người miền Bắc thời kháng chiến và hậu kháng chiến.

Phong cách thơ của Bút Tre vừa độc đáo, vừa sáng tạo, vừa dung túc nhưng lại giàu sức lan tỏa trong dân gian. Cũng vì thế, Bút Tre đã trở thành một trường phái thơ dân gian rất thịnh hành ở miền Bắc và cho đến sau này cũng được nhiều người ở miền Nam biết đến.

Dưới đây là bức tranh làng quê qua ngòi bút phác họa của Bút Tre:

Làng ta có cái núi voi
Đủ cả đầu đuôi, đủ cả vòi
Voi cũng hăng say đua sản xuất
Đầu thì trống sắn, đít trống khoai.

Với ngôn ngữ đặc thù của miền Bắc trong thời kỳ đi lên xã hội chủ nghĩa, Bút Tre đã vẽ một bức tranh 77 tăng gia sản xuất của một xã điển hình:

Bà con toàn thể xã ta
Đồng tâm phấn khởi giống cà rái dê
Dái dê to mập dài ghê
Năm sau ta cứ rái dê ta trống

Và đây là một buổi học tập chính trị với cách dùng từ - sửa dấu, ép vần - một cách tài tình nhưng cũng pha lẫn chút mỉa mai, dung tục:

Hôm qua học tập chính trị [chính trị]
Cán bộ ngồi ì, chẳng chịu phát biểu [phát biểu]
Cơm ăn chẳng được bao nhiêu
Đảng uỷ lại bắt phát biểu cả buổi [cả buổi]

Hoặc tả cảnh quê hương Phú Thọ của ông với đầy đủ đồ chè, đồ cọ... có đàn bò giống nhau từ Cu Ba lang thang gậm cỏ:

Quê Hương thi sĩ Phú Thò [Phú Thọ]
Chè xanh, cọ biếc, mập to trái chuối [chuối]
Lòng còn nhớ mãi cái buồi [buồi]
Đầu làm phân bắc, chăn nuôi đàn bo
[chăn nuôi đàn bò]
Cu Ba lông mượt giống to
Cách màng văn hoá đất tô lại càng...

Bút Tre sống dưới chế độ Xã hội Chủ nghĩa nên thơ ông là tấm gương phản chiếu cuộc sống hàng ngày với những sinh hoạt của một xã hội mà đối với người miền Nam hoàn toàn xa lạ:

Thi đua ta quyết thi đua
Thi đua ta quyết tiến lên hàng đầu
Hàng đầu rồi biết đi đầu
Đi đâu không biết, hàng đầu cứ đi
hoặc:

Hội trường yên ắng ngủ say
Thuyết trình vừa dứt... vỗ tay ra vây
Khẩu hiệu “Hoan hô...” cũng là một đề tài thường được nhắc đến trong thơ Bút Tre.

Sự kiện nhà phi hành vũ trụ Phạm Tuân (sinh năm 1947) tại Thái Bình trở thành người châu Á đầu tiên bay vào không gian năm 1980 trong chương trình Intercosmos của Liên Xô, đã được nhiệt liệt hoan hô tại miền Bắc. Ông cũng là một trong số ít người nước ngoài được trao tặng danh hiệu Anh hùng Liên Xô. Bút Tre góp tiếng hoan hô bằng những lời thơ chất phác:

Hoan hô đồng chí Phạm Tuân
Bay vào vũ trụ một tuần về ngay

Trước đó, Liên Xô có con chó Laika là sinh vật đầu tiên được đưa lên vũ trụ và cũng là động vật đầu tiên hy sinh trên quỹ đạo năm 1957. Laika qua đời vài giờ sau khi tàu vũ trụ rời bệ phóng, cái chết được dự đoán là do tình trạng căng thẳng và nhiệt độ tăng cao. Bút Tre cũng có thơ ca tụng chó khi nghe tin qua radio:

Hôm nay dài nói vui thay
Người ở dưới đất, chó bay lên trời

Đến khi Yuri Alekseevich Gagarin (1934-1968) là người đầu tiên trên thế giới thực hiện chuyến bay vào vũ trụ ngày 12/4/1961 trên tàu vũ trụ Phượng Đông. Bằng kỹ thuật -sửa dấu, ép vẫn - Gagarin biến thành Ga Ga Rỉn nên mới có câu:

Liên xô rất đỗi tự hào
Anh Ga Ga Rỉn bay vào vũ trụ [vũ trụ]

Bóng đá cũng đi vào thơ của Bút Tre. Gheorghe Hagi là một cầu thủ bóng đá Romania, người nước xã hội chủ nghĩa anh em, nổi tiếng với kỹ thuật cá nhân điêu luyện và những cú sút xa rất chính xác:

Hoan hô đồng chí Hagi
Cách ba mươi mét mà ghi được bàn

Loại thơ “ Hoan hô...” còn rất nhiều, từ đồng chí lái tàu Trần Đăng Án chạy nhanh như... rùa:

Hoan hô! đồng chí Trần Đăng
Án cho tàu chạy băng băng như rùa.

đến những người cao tuổi tham gia chiến dịch ‘trồng cây nhớ Bác’ :

Hoan hô các cụ trồng cây
Mười cây chết chín một cây gật gù.

Chúng mày có mắt như mù
Mười cây chết cả gật gù ở đâu?

(Trích “Bút Tre, thơ và giai thoại” của Ngô Quang Nam).

Chị em nô nức đặt vòng hoa trên mộ liệt sĩ để tỏ lòng biết ơn đến khi được diễn tả bằng một câu lục bát với kỹ thuật “cố ý ngắt từ” đã trở thành một câu cổ súy cho việc “đặt vòng qua chương trình kế hoạch hóa gia đình”:

Chị em nô nức đặt vòng
Hoa mồ liệt sĩ tỏ lòng biết ơn

Cũng với lối xuống dòng ngang xương một cách cố tình, người đọc không khỏi bật cười với cảnh chơi cầu lông:

Chị em mặc váy đánh cầu
Lông bay phơ phất trên đầu các anh

Phong cách “cắt tên, xuống dòng” xuất hiện khá nhiều trong thơ Bút Tre và cả trong trường phái Bút Tre sau này.

Anh đi công tác Pơ - Lây-
Cu dài dằng dặc biết ngày nào ra? [Pleiku]
Còn em, em vẫn ở nhà
Cửa mình em mở người ra kẻ vào

Niêm luật lục bát không cho phép một câu dài quá 8 chữ nên tác giả thay vì viết “cửa nhà mình” đành phải rút gọn thành cửa mình... Cũng vì lý do đó, ta lại gặp “cửa mình” trong hai câu:

Chị em du kích tài thay
Bắn tàu bay Mỹ rơi ngay cửa... mình
Lại nữa, tỉnh Bắc Ninh có Nguyễn Trùng Dương
đã giành chức vô địch đô vật trong lễ hội xuân
được Bút Tre ca tụng:
Bắc Ninh có cậu Nguyễn Trùng
Dương vật khỏe quá cả vùng thất kinh.

Trong thơ Bút Tre có đủ cả cửa mình lẩn dương vật, những ngôn từ dung tục đã đi lạc vào thơ. Thế mới gọi là “chữ nghĩa bình dân”, chữ thì tục nhưng nghĩa lại thanh!

Rất nhiều địa danh từ Bắc xuống đến Nam đã được nhắc đến trong thơ Bút Tre nguyên thủy cũng như thơ Bút Tre cải biên. Tại tỉnh Lai Châu thuộc vùng biên giới Việt-Trung có huyện Mường Tè nằm ở phía Tây Bắc, giáp tỉnh Vân Nam Trung Quốc. Phía Tây và phía Nam huyện Mường Tè giáp

huyện Mường Nhé tỉnh Điện Biên. Phía Đông Mường Tè là huyện Sìn Hồ.:

Anh đi công tác bản Mường
Tè xong một cái lên đường về quê

Sông Lô là phụ lưu tả ngạn của sông Hồng, bắt nguồn từ tỉnh Vân Nam (Trung Quốc), chảy vào Việt Nam tại xã Thanh Thuỷ, huyện Vị Xuyên, tỉnh Hà Giang. Điểm cuối là ngã ba Việt Trì, còn gọi là ngã ba Hạc. Sông Lô “anh hùng” là địa danh nổi tiếng trong cuộc kháng chiến chống Pháp qua Trường ca sông Lô của Văn Cao và Tiếng hát sông Lô của Phạm Duy:

Chồng người du kích sông Lô
Chồng em ngồi bếp nướng ngô cháy quần.

Lại nói về danh lam thắng cảnh, Tam Đảo là một dãy núi đá ở vùng Đông Bắc, nằm trên địa bàn ba tỉnh Vĩnh Phúc, Thái Nguyên và Tuyên Quang. Gọi là Tam Đảo, vì ở đây có ba ngọn núi cao nhô lên trên biển mây, đó là Thạch Bàn, Thiên Thị và Máng Chi.

Không đi không biết Tam Đảo [Tam Đảo]
Đi thì không biết chỗ nào mà ngu [ngủ]
Một giưỡng nó nhét hai cu [cu]
Thôi thì cố nhịn đến chu nhật về...[chủ nhật]

Tại Hải Phòng có bãi biển Đồ Sơn là một quận cách trung tâm thành phố khoảng 20 km về hướng đông nam. Đồ Sơn có một khu nghỉ mát gồm nhiều bãi biển có phong cảnh đẹp ở miền bắc Việt Nam. Bút Tre chơi chữ Đồ Sơn và... đồ nhà:

Chưa đi chưa biết Đồ Sơn
Đi về mới biết chẳng hơn đồ nhà
Đồ nhà tuy xấu tuy già
Nhưng là đồ thật hơn là Đồ Sơn.

Tỉnh Hà Tĩnh có kẹo Cu Đơ là một loại kẹo lạc (đậu phộng). Kẹo được nấu từ mật mía, đường, mạch nha, gừng có thêm lạc nhân và được đổ vào hai miếng bánh tráng ép lại.

Cái tên Cu Đơ được cho là xuất phát từ xã Sơn Ninh, huyện Hương Sơn, Hà Tĩnh, nơi có người đầu tiên làm loại kẹo này. Vốn dĩ kẹo Cu Đơ ban đầu chỉ được gọi đơn giản là kẹo lạc, nhưng được dân gian hay gọi là kẹo Cu Hai để ghi danh người làm ra nó, vốn là một người cha có hai con trai (cu hai). Cái tên Cu Đơ như hiện nay bắt nguồn từ tiếng Pháp Deux (đọc là đơ) có nghĩa là hai.

Chưa ăn chưa biết Cu đơ
Ăn rồi mới biết nó đờ cu ra

Tỉnh Nghệ An chịu ảnh hưởng của gió Lào nên:
Nghệ An nổi tiếng gió Lào
Trẻ già trai gái người nào cũng đen

Cửa Lò là một thị xã thuộc phía đông tỉnh Nghệ An, nổi tiếng với bãi biển, khu nghỉ mát và cảng biển sầm uất. Cửa Lò lớn lăm nhưng vẫn chưa to bằng cửa...:

Chưa đi chưa biết Cửa Lò
Đi về mới biết nó to thế này.

Thị xã Phan Thiết là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa và khoa học kỹ thuật của tỉnh Bình Thuận. Phan Thiết nằm trên quốc lộ 1A, cách Sài Gòn 198 km, vốn nổi tiếng về nước mắm:

Nhớ nhung về thị xã Phan
Thiết tha mơ tưởng cô hàng nước mắm

Ban Mê Thuột vốn là thủ phủ của miền cao nguyên cũng được Bút Tre để mắt đến:

Anh đi anh ghé Buôn Mê
Thuột xong một cái thì về với em

Bài lục bát dưới đây về Sài Gòn ngày 30/4/1975, chắc chắn không phải của Bút Tre, nhưng thuộc về trường phái Bút Tre:

Hôm nay giải phóng Sài Gòn
Bà con phấn khởi chạy bon ra đường
Có cô đang ngủ trên giường
Vội vàng tỉnh dậy, bị thương vào tay
Ô tô cấp kíu đến ngay
Đưa vào bệnh viện ba ngày thì khoi... [khỏi]

Cách Sài Gòn khoảng 50km có Cần Giờ là một huyện ven biển nằm ở phía đông nam. Huyện Cần Giờ tiếp cận với biển Đông có một khu rừng ngập mặn đan xen với hệ thống sông rạch dày đặc chứa đựng các hệ sinh thái mang tính đa dạng sinh học cao với nhiều loài động thực vật đặc hữu của miền duyên hải Việt Nam.

Chưa đi chưa biết Cần Giờ
Đi rồi mới biết họ... không cần gì.

Thơ Bút Tre còn với tới các nước lân cận với Việt Nam như Lào và Campuchia. Một cán bộ tham nhũng bị ở tù:

Anh đi công tác Cam Pu

Chia chiến lợi phẩm ở tù ba năm

Loại thơ theo kiểu “con cóc nhảy ra, con cóc nhảy vô” khá phổ biến trong văn chương bình dân Việt Nam. Ở miền Nam có dạng thơ “lấy Lục Vân Tiên” của Nguyễn Đình Chiểu như:

Vân Tiên cõng mẹ trở ra

Đụng phải cột nhà cõng mẹ trở vô

Vân Tiên cõng mẹ trở vô

Đụng phải cái bồ cõng mẹ trở ra...

Trong thơ Bút Tre và trường phái Bút Tre, người ta cũng bắt gặp rất nhiều hình ảnh “đi vào, đi ra”:

Ở trong hang đá đi ra

Vươn vai một cái rồi ta đi vào

Hôm nay mồng tám tháng ba

Chị em phụ nữ đi ra đi vào

Anh em thấy vẫy tay chào

Chị em phấn khởi đi vào đi ra ...

Rộng lớn như thể nước Nga

Người ta không cầm thuat ra thuat vào

Nhỏ bé như thể nước Lào

Cũng không có cầm thuat vào thuat ra

Chỉ riêng có Việt Nam ta

Đâu đâu cũng cầm thuat ra thuat vào.

Trăm năm trong cõi người ta

Ai ai cũng phải hít ra thở vào

Trăm năm trong cõi người nào

Ai ai cũng phải hít vào thở ra

Xa xa như nước Cu-Ba

Người ta còn phải hít ra thở vào

Gần gần như cái nước Lào

Người ta cũng phải hít vào thở ra

Nói chung trong cõi người ta

Bắt buộc là phải thở ra hít vào.

Bút Tre dí dỏm cho rằng “... loại thơ đứng đắn là thơ nghiêm còn loại thơ téu là thơ nghỉ”. Khi Chủ tịch Hồ Chí Minh mất, không ít những bài thơ nghiêm được viết để ca tụng nhưng Bút Tre lại có hai câu thơ nghỉ viết theo kiểu “huê vốn”:

Bỗng nghe tin sét đánh ngang

Bác Hồ đang sống, chuyển sang từ trần.

Chính nhà văn Nguyễn Tuân cũng đã nhắc nhở giới lãnh đạo văn nghệ Vĩnh Phú và Hội Nhà Văn cần phải nghiên cứu nghiêm túc về hiện tượng thơ Bút Tre, vì tác giả của nó, một người có học

vấn, không thể vô tình khi hạ bút viết những câu thơ tưởng như ngô ngê, ngơ ngẩn kia.

Bút Tre có tên trong Tự Điển Văn Hóa (NXB Văn Hóa, năm 1993, trang 49) là Đặng Văn Đăng (1911-1987). Ông được coi là “tâm lòng thơ của một cán bộ văn hóa” (Lê Huy Ngọ), “xứng

đáng với danh hiệu nhà thơ dân gian” (Nguyễn Hữu Nhân), “ông là nhà văn hóa mà dòng đời của ông đắm mình trong dòng văn hóa dân gian” (Ngô Quang Nam).

Có người lại nói ông Đặng Văn Đăng vốn là dân tập kết từ miền Nam ra Bắc, quê ông ở Bến Tre nên mới lấy bút hiệu Bút Tre (!). Có lẽ vì quá ngưỡng mộ tài làm thơ của ông nên mới có trường hợp “nhận vỡ” như vậy. Tuy nhiên, nếu Bút Tre là người miền Nam thật thì hai câu thơ cổ động bầu cử tự do của ông lại càng thêm thú vị:

Ta đi bầu cử tự do

Chọn người xứng đáng mà cho vào hòm

Người miền Bắc dùng chữ hòm để chỉ cái thùng, cái hộp trong khi đó ở miền Nam hòm lại là quan tài dành cho người chết. Thế cho nên, chọn người xứng đáng mà cho vào hòm hiểu theo người miền Nam thì... hết nước nói!

Có thể nói, phong trào làm thơ Bút Tre theo lối “cưỡng từ đổi nghĩa, sửa dấu ép vẫn” là độc nhất vô nhị của văn học Việt Nam.

Cốt lõi của dòng thơ là tính trào phúng và chất dung tục. Khi thì tục lố lộ, khi thì tục mà thanh, khi thì thanh mà tục... đáp ứng được thị hiếu của người đọc cần những nụ cười sáng khoái để quên đi những khoảnh khắc lầm than.

Tuy nhiên, có điều người làm thơ Bút Tre cần ghi nhớ và luôn được nhắc nhở, là:

Làm thơ nên tránh vẫn ôn

Kéo không lại đụng cái... chị em •

(Tina Tran St.)

nguyệt san người việt illinois
ra mắt mỗi ngày đầu tháng

CHỮ VÀ NGHĨA TRONG TIẾNG VIỆT

• PHAN LỤC

(Tiếp theo kỳ trước)

Trong kỳ này, người viết xin nêu thêm một số chữ và nghĩa trong tiếng Việt thường bị gây nhiều lỗi lầm trong khi sử dụng:

Bàn hoàn và **bàng hoàng**: Bàn hoàn nghĩa là suy nghĩ nhiều, nghĩ quanh quẩn. Thí dụ: Nỗi lòng luống những bàn hoàn niềm tây (Truyện Kiều). Bàn hoàn còn có nghĩa là quấn quít, gắn bó với nhau, không nỡ dứt đi, không yên lòng. Thí dụ: Nàng rồng Thiên tài nhất thì, Cố nhân đã dễ mến khi bàn hoàn (Truyện Kiều).

Bàng hoàng nghĩa là sững sờ, choáng váng, lo lắng, tâm thần bất định... Thí dụ: Bàng hoang dở tinh dở say (Truyện Kiều).

Bất nhẫn: Bất nhẫn nghĩa là không nhịn được, không dồn lòng được, thấy khó chịu trong lòng khi thấy một tình cảnh đáng thương.

Thí dụ: Thấy bất nhẫn trước cảnh cõi cút của em bé. Ngày nay, người ta dùng tiếng “bất nhẫn” với nghĩa là tàn nhẫn, có lẽ nhầm với “nhẫn tâm” có nghĩa là tàn ác, tàn nhẫn.

Cát lũy: Cát lũy (từ Hán-Việt) cũng như “cát đằng” chỉ thân phận người đàn bà hèn yếu phải nương tựa, làm phận lẽ mọn ví như cây cát lũy leo bò sát mặt đất hoặc cây cát đằng yếu ớt, sống nương nhờ vào vật khác.

Thí dụ: “Mặn tình cát lũy, nhạt tình tao khang” (Truyện Kiều) có nghĩa là yêu vợ bé hơn vợ cả hoặc “Tuyết sương che chở cho thân cát đằng” (Truyện Kiều).

Chỉn chu: Chỉn chu nghĩa là (làm việc) chu đáo cẩn thận.

Thí dụ: Dù tham gia công tác xã hội bận rộn, chị ấy vẫn chỉn chu việc nhà. Có người viết “chỉnh chu” là sai!

Hóa: Hóa (từ Hán-Việt) nghĩa là làm cho trở thành.

Thí dụ: “Đô thị hóa nông thôn” (xây dựng hạ tầng cơ sở của nông thôn giống như của thành thị) hoặc “Cơ giới hóa nông nghiệp” (dùng máy móc trong việc canh tác ruộng đất thay cho trâu bò). Không thể dùng “ngọt hóa” vùng ven biển vì “ngọt” là từ Nôm không thể ghép với “hóa” là từ Hán-Việt được.

Khả thi: Khả thi (từ Hán-Việt) nghĩa là có thể làm (thi hành, thực hiện) được (khả = có thể; thi = làm).

Đọc thấy trong các bài báo của vài tác giả đã dùng sai: “... biện pháp không thể khả thi...” (nếu dịch từ Hán của chữ “khả” (có thể) thì câu này có nghĩa ngớ ngẩn là “biện pháp không thể có thể thực hiện được”).

Phải viết đúng là: Biện pháp bất khả thi hoặc biện pháp không thể thực hiện được.

Lêu đêu: Lêu đêu hay lêu đêu có nghĩa là cao quá cõi gây ấn tượng mất cân đối rất nhiều so với bề ngang. Như vậy thì thân cây cau lêu đêu hoặc thân cây dừa lêu đêu chứ không thể viết “Những bóng cau, bóng dừa lêu đêu xòe lá xanh..” như trong một đoạn văn mà ta bắt gặp đó đây. Những

bóng cây ngã xuống chứ không thể đứng cao lêu đêu như thân cây được!

Phá sản: Phá sản (từ Hán-Việt) nghĩa là lâm vào tình trạng của cải (tài sản) không còn gì vì làm ăn thua lỗ.

Thí dụ: Hàng loạt công ty bị phá sản vì kinh tế khủng hoảng.

Ở trong nước Việt Nam, người ta còn dùng “kế hoạch bị phá sản” hoặc “âm mưu bị phá sản” thay vì phải nói “kế hoạch bị phá vỡ” hoặc “âm mưu bị phá vỡ” (làm gì có “sản” tức là tài sản ở đây; họ nhầm lẫn “phá sản” với “phá vỡ” có nghĩa rất khác nhau).

Quý: Từ “quý” đặt trước một danh từ để chỉ một số người hoặc một tổ chức theo phép xã giao. Thí dụ: Thưa quý ngài - Xin quý cơ quan giúp đỡ v.v... Như thế, dùng tiếng “quý” để gọi một tập thể đông người là được rồi chứ đừng nói “Thưa các quý vị” như nhiều người đã dùng.

Siêu: Siêu (từ Hán-Việt) nghĩa là vượt quá. Thí dụ: siêu âm - siêu cường - siêu nhân... Nếu nói là “siêu mỏng” (vượt quá mỏng) hoặc “siêu nhỏ” (vượt quá nhỏ) thì không ý nghĩa gì hết. Hơn nữa, “siêu” là từ Hán-Việt thì không thể ghép với “mỏng” hoặc “nhỏ” là từ Nôm.

Tái đắc cử: Có người hỏi: “Liệu cựu Tổng Thống Trump có được tái bầu trong năm 2024 hay không?”. “Tái” là từ Hán-Việt không thể ghép với “bầu” là từ Nôm. Phải nói là “được bầu lại” hoặc “tái đắc cử” mới đúng!

Cũng như có phóng viên đã dùng “Tái bắt đầu” (ghép từ Hán với từ Nôm là sai nguyên tắc) mà phải dùng “Tái khởi đầu”.

Sẵn đây, xin nói thêm về chữ “tái” (từ Hán-Việt) có nghĩa là “trở lại”.

Thí dụ có nhiều người đã nói hoặc viết “Trật tự đã tái lập lại” hoặc “Cuốn sách được tái xuất bản lại” hoặc “Cờ ngày tái hợp lại” v.v... là đã dùng trùng ý (tái = trở lại).

Tảo tần: Tảo là rau tảo. Tần là rau tần, một loại rau mọc dưới nước gọi là thái tần khác với rau tần ô. Tảo tần nguyên có nghĩa là hai thứ rau bán ngoài chợ để lấy lời kiếm sống nhưng sau lại có nghĩa là

xoay xở giỏi, có tài buôn bán.

Ca dao có câu: Đại phú do thiên, tiểu phú do cần. Thức khuya dậy sớm, tảo tần với anh.

Thất: Thất (từ Hán-Việt) có nhiều nghĩa khác nhau (đồng âm dị nghĩa):

1. *Thất nghĩa là nhà.* Thí dụ: Ông Giám đốc tiếp khách tại tư thất (nhà riêng) - Chưa yên bèle gia thất (chưa ra ở riêng).

2. *Thất nghĩa là phòng.* Thí dụ: Giáo thất là phòng học - Ngoa thất là phòng ngủ.

3. *Thất nghĩa là vợ.* Thí dụ: Bà A là chánh thất (vợ cả), bà B là thứ thất (vợ lẽ) của ông C.

4. *Thất nghĩa là mất.* Thí dụ: Đang bị thất nghiệp (mất việc) - Làm điều thất nhân tâm (làm mất lòng người) - Bị thất cơ lỡ vận (sai lầm về mưu kế nên thất bại) - Cậu ấy ngơ ngẩn như người thất tình (buồn chán, đau khổ vì mất tình yêu)v.v...

5. *Thất nghĩa là bảy.* Thí dụ: Bài thơ thất ngôn (thơ bảy chữ) - Thất tình là bảy mối tình cảm của con người gồm có hỉ, nộ, ái, ố, ai, cụ, dục (mừng, giận, yêu, ghét, buồn, sợ, muối) khác nghĩa với thất tình là đau khổ vì tình như nói trên.

Thuỗn: Thuỗn dùng để tả nét mặt hoặc dáng người cứng đờ, bất động vì quá bất ngờ hoặc hụt hẫng.

Thí dụ: “Làm gì mà mặt dài thuỗn ra thế?”. Còn “thuổng” (viết có g và dấu hỏi) nghĩa là một dụng cụ dùng để đào đất; “thuổng” còn là tiếng lóng của miền Bắc mang nghĩa là ăn cắp giống như “chôm, chĩa”.

Trọc phú: Trọc phú không có nghĩa là người giàu có hay phú ông có cái đầu trọc mà là người giàu nhưng dốt nát và đê tiện (do 2 chữ “ô trọc” mà ra).

Thí dụ: Kẻ trọc phú hợm mình.

Tương ứng và Tương xứng: Tương ứng nghĩa là thích ứng, hòa hợp nhau hoặc tương đương.

Thí dụ: “Thay thế bằng một lực lượng tương ứng” có nghĩa là đưa đến một lực lượng có sức mạnh ngang bằng với lực lượng trước để thay thế.

Tương xứng nghĩa là xứng nhau.

Thí dụ: Năng lực của ông ta không tương xứng với chức vụ được giao phó•

Quae sunt Caesaris, Caesari

Nói chuyện TÁC PHẨM và TÁC QUYỀN

• ĐỖ VĂN PHÚC

Nói đến chữ “Tác” tức là làm ra bất cứ thứ gì. Tác giả là người làm ra một vật gì mà chưa ai trước đó đã làm. Bài này xin gói gọn trong các tác phẩm văn học: sách, truyện, tranh ảnh.

Một nhà văn phải vận dụng trí não nghĩ ra cốt truyện độc đáo với những nhân vật mà diễn biến tâm lý, hành vi lồng trong các tình tiết éo le, sôi nổi sao cho hấp dẫn người đọc. Có vị sáng tác mạnh, cho ra đời hàng loạt tác phẩm; nhưng cũng có vị trọn đời chỉ có một vài tác phẩm và thường là tác phẩm nổi tiếng trên thế giới.

Chỉ có nhà văn mới có tác quyền (copyright, authorship) và chủ quyền (ownership) hoàn toàn về tác phẩm của mình. Người Tây Phương coi trọng tác quyền này. Tại Mỹ, theo Điều 17 bộ Luật Hoa Kỳ (United States Code), để xác nhận tác quyền, tác giả phải nộp hồ sơ đăng bạ tại Văn Phòng Tác Quyền của Thư Viện Quốc Hội Hoa Kỳ (Copyright office of the Library of Congress). Từ đó, bất cứ ai muốn sử dụng tác phẩm để trích đăng hay dịch lại qua ngôn ngữ khác... đều phải xin phép tác giả và được sự cho phép trước.

Luật áp dụng khắt khe hơn nếu sử dụng vào việc thương mại. Còn nếu chỉ trích đăng một câu, một đoạn, thì phải ghi chú nguồn của nó tức là tên tác giả, từ tác phẩm nào. Dân Tây họ rất kỹ về việc này. Việc đạo văn là một điều rất xấu xa, bị lên án gắt gao.

Quý vị thử vào thư viện hay lên online, để thấy tất cả những cuốn sách dịch, họ đều in tên tác giả một cách trang trọng ở trang bìa. Còn tên tác giả, thường được ghi với khổ nhỏ, khiêm tốn ở trang bên trong. Rất ít khi thấy tên người dịch ở bìa, và nếu có thì in chữ nhỏ mà thôi.

Hơn 2500 năm trước, có những người xưa đã rất lương thiện khi không nhận vơ của người khác làm của mình. Cụ Khổng Tử khi san định lại các sách vở của Nho Giáo thành các bộ Tứ Thư, Ngũ Kinh, đã thú nhận rằng “Tôi chỉ thuật lại mà không sáng tác ra chúng” (Ngã thuật nhi bất tác). Người xưa hàng ngàn năm còn có lòng tự trọng như thế. Còn người sau thì sao?

Các nhà văn Việt Nam ta trước đây hình như không quan tâm đến nguyên tắc tôn trọng tác quyền của người khác. Họ dịch các sách hay của các nhà văn ngoại quốc rồi “quên” ghi tên tác giả mà chỉ in tên mình lên trang bìa coi như đó là sáng tác của mình.

Lẽ ra họ phải ý thức rằng cuốn sách hay là sản phẩm trí tuệ của một người bỏ bao nhiêu công sức; còn anh địch giả chỉ làm một việc chuyển ngôn ngữ này qua ngôn ngữ kia. Tuy cũng cần khả năng sinh ngữ và khả năng viết văn cho hay, hấp dẫn. Nhưng họ không thể nhận đó là TÁC phẩm của mình!.

Thời còn học sinh, chúng tôi từng say mê đọc các cuốn *Tâm Hồn Cao Thượng* “của” cụ Hà Mai Anh. Trên trang bìa thấy tên Hà Mai Anh nằm ở vị trí cao nhất và không hề thấy tên tác giả khác! Thực ra đây là tập truyện ngắn nhan đề “Cuore”, của nhà văn Ý Edmondo de Amicis, phát hành năm 1886.

Cuốn này được dịch ra nhiều thứ tiếng phát hành khắp thế giới để giáo dục thiếu niên lòng tự trọng, lòng yêu nước, lòng nhân

ái... Cuốn Anh ngữ nhan đề là Heart.

Và còn nhiều lăm. Như Dương Hà với “Bên Dòng Sông Trẹm” (Le Fils de Personne của Vindi), bà Tùng Long với hàng loạt truyện ngắn mang tính xã hội dịch từ truyện của các tác giả Pháp mà điển hình là “Xâu Chuỗi Ngọc” (The Necklace của Maupassant); cụ Hồ Biểu Chánh thì có “Ngọn Cỏ Gió Đùa” (Les Misérables của Hugo)... Các nhà văn này “bê nguyên” truyện, nhưng xóa hết tung tích, nguồn gốc Tây Phương bằng cách cho các nhân vật những tên rất Việt Nam, nào Thuý, nào Lan, nào Hùng... ; và cũng Việt hoá luôn cả các địa danh.

Thời đó, mọi người đều định ninh rằng các ông bà nói trên là tác giả và ca tụng không tiếc lời về văn tài của họ!

Ông Hoàng Hải Thủỷ thì chuyên dịch truyện trinh thám ăn khách của ngoại quốc. Ông cũng có chút lương thiện khi nhận mình phỏng tác, vì có công thay đổi họ tên, địa danh cho ra vẻ Việt Nam. Nhưng ông cũng in tên ông ta là tác giả trên hàng chục cuốn như *Ngoài Cửa Thiên Đường, Vàng Đen Máu Đỏ, Như Chuyện Thần Tiên, Mang Xuống Tuyền Đài...*

Với các tác giả nổi tiếng, thì ông có chút lương thiện hơn một bậc, mới cho in thêm tên tác giả ở trang bìa nhưng cũng không quên ghi thêm tên mình bên dưới, ví dụ như: *Kiều Giang* (Jane Eyre của Charlotte Bronte), *Đỉnh Gió Hú* (The Wuthering Height của Emily Bronte).

Chợt nhớ lại, mấy trăm năm trước, cụ Nguyễn Du cũng lấy trọn vẹn “Kim Vân Kiều Truyện” là một truyện rất tâm thường của Trung Hoa mà viết thành thơ lục bát tiếng Việt. Đó là *Đoạn Trường Tân Thanh* mà các học giả Việt ca tụng là áng văn bất hủ của nền văn học Việt qua câu: “Truyện Kiều còn, nước ta còn!”

Sở dĩ chúng tôi nêu ra các trường hợp trên, không phải là để chê bai các cụ. Có thể vào thời đó, luật pháp Việt Nam chưa đặt nặng luật tác quyền và ý thức về tác quyền chưa hình thành trong các tầng lớp xã hội ta.

Vì thế, các cụ cứ dịch sách người rồi in, phổ biến mà không biết mình có bốn phận phải ghi tên tác giả thay vì tên của mình!

Đa số các cuốn sách mà tôi viết ra mấy chục năm qua đều có đăng bạ tại Thư Viện Quốc Hội. Đến đầu năm ngoái 2020, khi gửi hồ sơ cuốn Remembering the ARVN, tôi đã phải thư từ, điện thoại qua lại với một quý bà phụ trách ở Sở Tác Quyền là bà Janice Pena, để phân biệt rạch ròi những phần nào trong sách thuộc về tác quyền của tôi; phần nào thuộc tác quyền người khác.

Theo bà Janice Pena, “authorship” là thuộc về người đầu tiên đã tạo ra cái đó. Người vẽ lại, chụp lại các phù hiệu đó dù bỏ bao nhiêu công lao, cũng không thể tự cho mình có tác quyền. (Trích email của bà Pena: *“Copyright protects “original works of authorship” that are fixed in any tangible medium of expression. To be regarded as an “original work of authorship,” a work must contain a certain minimum amount of original literary, pictorial, musical, or other copyrightable material. An illustration that merely copies an existing artwork does not add any new original copyrightable authorship to the existing work to support a registration. Copyright does not protect your idea for creating the copies of the artwork, nor does it protect the time and effort it took you to do so... That original artwork was created by whoever designed the insignia”*).

Như vậy, tác quyền về các phù hiệu, huy hiệu thuộc về họa sĩ vẽ mẫu. Sau đó đã trao cho các đơn vị quân đội, hay nói chung, là Bộ Tổng Tham Mưu Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa.

Ngày nay, Quân Đội VNCH không còn hiện hữu nên không còn ai giữ tác quyền, mà đã trở thành của công chúng. Vì thế, trong tập sách Remembering the ARVN nói trên, chúng tôi chỉ có tác quyền về những hình vẽ mới do chính chúng tôi vẽ ra và các đoạn văn mà thôi.

Từ khi chúng tôi đưa ra hình ảnh các trang phù hiệu, nhiều người, nhiều hội đoàn, báo chí đã sử dụng rộng rãi. Không có gì đáng phàn nàn trừ vài trường hợp có vài vị cho in thêm watermark chồng lên hình để xác nhận chủ quyền của họ!

Còn về các bài viết, chúng tôi rất hân hạnh khi các báo chí diễn đàn cho đăng tải miễn là không sửa câu văn, thêm bớt chữ làm sai ý và cần ghi đúng tên tác giả.

Nhớ lại đầu năm 2004, là ngày giỗ đầu ca sĩ Duy Khánh, tôi viết 1 bài dài đăng nhiều báo và đọc 2 kỳ trên các đài phát thanh. Anh nhà báo văn nghệ TK có gửi email hỏi xin tôi tiểu sử Duy Khánh cũng để viết bài kỷ niệm. Tôi gửi bài cho anh ta tham khảo.

Mấy tuần sau, thấy bài này đăng trên TV Tuần San ở Australia và đọc trên đài VOA (có thêm một vài câu dẫn nhập của TK) với tên tác giả TK!

Khi chúng tôi gửi thư phàn nàn, đài VOA làm thính không trả lời; còn anh TK thì nói rằng vì thấy bài viết quá đầy đủ nên anh không thấy cần viết lại!!!!???

Rồi thì cũng chín bồ làm mười, tranh tụng thêm mất thì giờ và gây thêm mất đoàn kết trong anh em báo chí văn nghệ!

Cái gì của Caesar, hãy trả lại cho Caesar!

Mong sao, những người viết hải ngoại tránh lâm vào lối tác quyền này!•

**Nói chuyện TÁC PHẨM
và TÁC QUYỀN**

chùm gửi tháng 10

T háng mười về
Em có biết hay không
Dã Quì vàng
đã đơm. bông ngoài cửa
Tháng mười về
hương thơm mùi hoa sữa
Ơi nồng nàn
thắp lửa những ước mơ

T háng mười về
Em dệt những vần thơ
Gửi vào đó
bao câu chờ câu đợi
Tháng mười về
ta thấy buồn vời vợi
Bởi vì thu
nay đã xa ta rồi

T háng mười về
mang nỗi nhớ trong tôi
Một nỗi nhớ
của cái thời thơ ấu
Nó rất gần
và rất sâu và đậm
Xin tháng mươi
bước chậm chạp nhẹ em.

• NGUYỄN GIA HÂN

Bác sĩ Nguyễn Ý Đức

Giải Đáp Thắc Mắc Y Học

Hay bị khó thở, hụt hơi

Hỏi:

Mới đây tôi có đi khám bác sĩ vì ho nhiều quá. Mấy ngày sau thì bác sĩ cho hay phổi của tôi đang có vấn đề, cần vào bệnh viện để điều trị. Tôi hút thuốc lá từ hơn 30 năm nay. Từ năm ngoái, tôi hay bị khó thở và nhiều khi phải thở oxy. Bác sĩ nói là tôi bị bệnh gọi là emphysema gì đó, ông có giải thích cả nửa giờ nhưng tôi chưa hiểu rõ vì tiếng Anh của tôi cũng giới hạn. Xin bác sĩ vui lòng giải thích cho tôi nhé và tình trạng có nguy hiểm không?

- Trần Thung

Đáp:

- Thưa ông Thung,

Ông thực là may mắn, có một bác sĩ tận tâm dành cả nửa giờ để giải thích tình trạng bệnh của ông, chứ ngày nay các bác sĩ cũng quá bận rộn, ít thì giờ nói với bệnh nhân.

Emphysema tiếng Việt là bệnh Phổi Tràn Khí, trong đó các phế nang chứa không khí bị tổn thương đưa tới giảm diện tích trao đổi dưỡng khí và thán khí ở phổi, khiến cho người bệnh thấy khó thở. Ngoài ra, các mô bào đàn hồi ở phế quản cũng hư hao, khiến cho các ống này xẹp xuống khi bệnh nhân thở ra, gây khó khăn cho không khí ra vào.

Bệnh xuất hiện từ từ và dấu hiệu chính là người bệnh thấy hụt hơi khó thở, làm công việc hơi nặng nhọc một chút là thấy mệt rồi. Lâu ngày, ngay cả khi ngồi không, họ cũng hụt hơi. Trường hợp nặng thì môi và móng tay có màu xám nhạt, tim đập nhanh, trí óc không được tinh táo vì não bộ thiếu dưỡng khí.

Nguyên nhân gây ra bệnh này là do tiếp xúc với chất gây ô nhiễm nhất là hút thuốc lá, cồn sa, khói từ các công xưởng hoặc chất silic từ hầm mỏ. Người không hút thuốc lá nhưng thường xuyên hít thở không khí chung với người hút thuốc lá cũng hay bị bệnh, nhất là các cháu bé sống chung một nhà.

Lâu ngày, bệnh đưa tới tình trạng xẹp phổi, ảnh hưởng tới trái tim, nhiễm trùng hô hấp, tất cả đều nguy hiểm tới tính mệnh.

Bệnh không thể chữa dứt khỏi tuy nhiên một số dược phẩm có thể giúp đời sống của người bệnh thoải mái đôi chút hoặc cũng có thể giải phẫu. Bác sĩ sẽ đưa ra phương thức trị bệnh sau khi khám

và làm các xét nghiệm cần thiết.

Về trường hợp của ông, tôi đề nghị là ông nên trở lại ngay với vị bác sĩ mà ông có may mắn gặp. Đây là một lương y đấy. Chắc chắn vị này sẽ dành nhiều thời giờ để cùng ông thảo luận phương thức chữa trị. Hãy hợp tác với ông ta. Và việc đầu tiên ông cần làm ngay là ngưng hút thuốc lá tức thì. Cả triệu người bỏ thuốc gọi là cold turkey đều thành công. Do đó tôi tin chắc là ông có thể làm được, trước khi tình trạng trở nên xấu hơn nữa.

Chúc ông nhiều may mắn.

Bác sĩ Nguyễn Ý Đức

UỐNG NƯỚC NÓNG, UỐNG NƯỚC LẠNH

Hỏi:

Bác sĩ Ý Đứcơi,
Cháu và bạn cháu mới tranh cãi về một đề tài rất ư là quan trọng. Bạn cháu nó nói rằng uống nước nóng sẽ tăng

nhiệt độ cơ thể ta sẽ đổ mồ hôi và cảm thấy mát mẻ. Cháu thì nghĩ rằng uống nước đá lạnh hoặc ăn kem thì trong người mát mẻ ngay. Bác sĩ coi xem nó đúng hay cháu đúng. - Duyên

Dáp:

- Chào cháu Duyên,

Cả cháu và bạn cháu đều không hoàn toàn đúng vì nhiệt độ của cơ thể được điều hòa bởi sự hô hấp và sự đổ mồ hôi ở trên da. Theo các nhà chuyên môn, thì thực phẩm nóng hoặc lạnh không có ảnh hưởng gì mấy tới nhiệt độ cơ thể. Thực phẩm nóng quá hoặc lạnh quá vào đến bao tử thì đều được dung hòa ngay với nhiệt độ của cơ thể. Với một cơ thể lớn của con người thì một chút thực phẩm nóng hoặc lạnh không đủ sức để thay đổi nhiệt độ trong người, chẳng khác chi ta bỏ một cục nước đá vào trong một bồn tắm đầy nước nóng. Không phải chỉ hai cháu nghĩ như vậy mà nhiều người khác cũng có cùng một cảm giác như vậy, vì thế cho nên mới có thói quen là trời nóng bức mà uống một ly nước chanh đường đá là cảm thấy mát ngay hoặc lạnh giá mà uống một ly cà phê nóng thì cảm thấy ấm bụng hơn. Thực ra chỉ là cảm giác thoảng qua nơi thực quản và dạ dày mà thôi.

Câu chúc cháu mọi sự lành.

Bác sĩ Nguyễn Ý Đức

Các rủi ro của Da

1-Có thể tự bảo vệ cơ thể với côn trùng cắn và đốt không?

- Rủi ro bị ong hoặc ong vò vẽ (còn gọi là ong bò vẽ), cắn thấp nhất vào mùa xuân khi các côn trùng mới bắt đầu làm tổ và cao nhất vào mùa hạ và mùa thu khi một tổ ong có tới 2000 hoặc 3000 con.

Nguồn thực phẩm chính của chúng là hoa, vì thế các thửa vườn và đồng ruộng có nhiều hoa dại là nơi mà quý vị thường bị tấn công.

Bởi vì ong và ong vò vẽ được các mầu sáng quyến rũ, cho nên an toàn nhất là khi ra ngoài quý vị mặc quần áo vải mầu nâu nhạt xỉn. Vải này không những có mầu nhạt nhưng đan rất chặt khiến các loại côn trùng không đốt được.

Cũng nên tránh dùng nước hoa, dung dịch có hương thơm hoặc thuốc xịt tóc bởi vì mùi thơm của chúng sẽ lôi cuốn các côn trùng. Khi dùng chất đuổi côn trùng nên đọc kỹ các chỉ dẫn của nhà sản xuất.

2-Quý vị nên làm gì khi bị côn trùng đốt?

- Nếu quý vị bị ong bò vẽ hoặc ong bắp cày đốt, hãy đuổi chúng

đi rồi chườm nước đá cục lên chỗ bị cắn.

Nếu ong để lại ngòi ở da, hãy nhẹ nhàng lấy nó đi bằng lưỡi dao hoặc móng tay rồi rửa với nước và xà bông.

Chườm chỗ đốt với nước đá để ngăn nọc độc được da hấp thụ. Nếu mặt của người bị đốt xung, khó thở hoặc các dấu hiệu khó khăn gì khác thì phải kiểm chăm sóc y tế.

Quý vị thường bị dị ứng trầm trọng thì nên mang theo một ống adrénaline chích.

3-Lấy nọc côn trùng đốt ra cách nào?

- Những sinh vật nhỏ bé chuyên hút máu thường hay ẩn náu ở bụi rậm, nơi có nhiều cỏ. Khi côn trùng đốt, cơ thể của chúng có rất nhiều máu. Ai cũng muốn loại chúng ngay, nhưng vì đầu của chúng bị kẹt ở dưới da cho nên quý vị phải lấy nó ra.

Bôi chất dầu đặc sẽ che kín ống thở của chúng và sinh vật đó sẽ buông ra trong vòng 30 phút.

Và côn trùng có thể lấy ra với một cái nhíp •

THÀNH KÍNH PHÂN ƯU

Nhận được tin buồn
Thân mẫu của Nguyễn Minh Châu
Nhạc mẫu của Trần Đại Cương

Bà Quả Phụ **Nguyễn Minh Hiền**
Nhũ danh **PHAN THỊ MINH**
Pháp danh **Nguyễn Huy**

Đã thất lộc tại Highland Park, Illinois
Ngày 9 tháng 9 năm 2021 - Hướng Thọ 88 tuổi

Xin chân thành phân ưu cùng
Gia đình Châu & Cương
và toàn thể Quý Tang Quyến

Nguyễn cầu hương linh Bác sớm về cõi vĩnh hằng

Gia đình bác Thụy & Hùng Hạnh
Gia đình bác Nguyễn Tấn Được
Gia đình Cô Thợ & Trưởng
Gia đình Jackie Lan Gossett

Gia đình Từ Bộ Hiệp
Gia đình Joe Chen
Gia đình Vinh Châu Lâm
Gia đình Nguyễn Vũ Luân
Gia đình Nguyễn Đăng Sơn

PHÂN ƯU

Được tin:

Bà Quả Phụ

**Nguyễn Minh Hiền
Nhũ Danh PHAN THỊ MINH**

Pháp Danh NGUYÊN HUY

vừa từ trần ngày 9 tháng 9 năm 2021
tại Highland Park, Illinois
Hưởng thọ 88 Tuổi

Chúng tôi xin chân thành phân ưu
cùng toàn thể tang quyến

Xin thành tâm cầu nguyện
Anh linh Bà Phan Thị Minh sớm về cõi Lạc Phúc.

GĐ Trần Vũ Bản
Bà Đỗ Đăng Công
GĐ Trần Văn Dương
GĐ Vũ Văn Dương
GĐ Mai Tất Đắc
GĐ Đỗ Trọng Dương
GĐ Nguyễn Giảng
GĐ Nguyễn Hà
GĐ Lâm Hổ
GĐ Phan Quang Khải
Bà Phạm Ngọc Loan

GĐ Đỗ Đăng Mỹ
GĐ Ngô Quang Minh
GĐ Phạm Châu Nam
Ông Hoàng Đức Nhã
GĐ Hoàng Huy Phương
GĐ Đỗ Sĩ Thạc
GĐ Đỗ Thanh
GĐ Nguyễn Thành Tiên
GĐ Hàn Long Toàn
Ô. Nguyễn Ngọc Trường
GĐ. Phạm Đức Tú

ĐỒNG PHÂN ƯU

MAIN OWNERS PLAZA - FOR LEASE

**990 SF at 4952 Main Street Downers Grove, Illinois 60515
MANY USES WILL BE CONSIDERED! FORMER NAIL SALON
WITH Rare Downtown OFF-STREET PARKING!**

This highly visible property is in the heart of downtown Downers Grove just north of Starbucks and the commuter train station! Join Thai Café, Downtown Foodmart & The Outpost Mexican eatery (formerly Guac N Tacos)!

Store has mechanical upgrades & special plumbing installed by the former nail salon for 4 pedicure chairs on a raised platform, ADA toilet room, large hot water heater, washer & dryer, private office or specialty service room & 200 AMP electric service!!

Annual Base Rent	\$ 20.00/SF
CAM, Ins. & Taxes	\$ 8.22/SF

Total monthly rent is \$2,328.15 for 990 SF, including Common Area Maintenance (CAM), Insurance and Taxes.

Plus utilities - separately metered. NO PERCENTAGE RENT!!!

First Development Corp., 812 Busse Hwy., Park Ridge, IL 60068

Call the owner:

JIM PERSINO (773)775-5005 (Call for full color brochure)

Enclosed information is subject to verification or change without notice, and no liability for errors or omission is assumed. This is not a prospectus. No warranty or representation, express or implied, is made as to the accuracy of the information contained herein, though obtained from sources deemed reliable.

Price and terms are subject to change and listing may be withdrawn without notice. Space for lease is subject to prior rental. The owner is an Illinois licensed real estate broker.

**MAIN OWNERS
PLAZA
CHO THUÊ 990 SF**

4952 Main Street,
Downers Grove, IL 60515

Sử dụng vào nhiều mục đích,
đã từng là một tiệm Nail với
bãi đậu xe lớn không dễ kiếm
ở trung tâm thành phố

Cơ sở khang trang nổi bật ở trung tâm Downers Grove, hướng Bắc của Starbuck, gần
trạm xe lửa, Thai Café, Foodmart, nhà hàng Mexico... Trang bị cơ khí hệ thống
ống nước đặc biệt để sử dụng cho 4 ghế làm móng chân, phòng vệ sinh ADA, máy nước
nóng lớn, máy sấy, máy giặt, văn phòng riêng hoặc phòng dịch vụ đặc biệt, công xuất
điện 200amp. Tiền thuê hàng tháng: \$2,328.15 cho 990 SF gồm bảo hiểm, Thuế và Bảo
trì (CAM). Điện nước (có đồng hồ riêng), KHÔNG CÓ TỈ LỆ % THUÊ MUỐN.

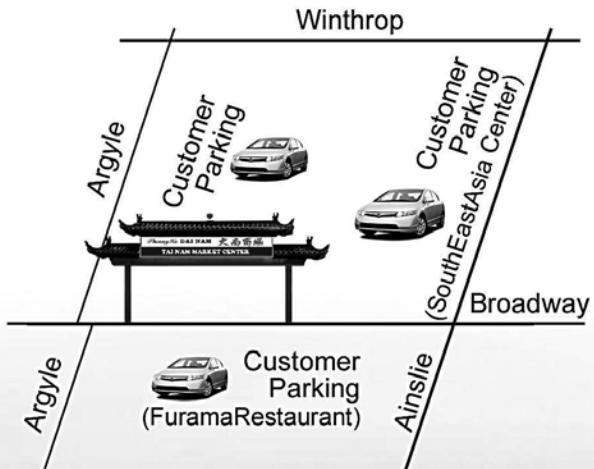
XIN GỌI CHO CHỦ SỞ HỮU:

JIM PERSINO (773)775-5005 (Để có đủ tài liệu chi tiết in màu)

A premier Asian Supermarket in Chicagoland

Open everyday:
9AM to 8PM

4925 N. Broadway St., Suite J, Chicago, IL 60640

Tel: 773-275-5666, Fax: 773-275-9051

www.TaiNamMarket.com

MINI THƯƠNG XÁ

MEDICAL CENTER

PHARMACY (NHÀ THUỐC)

4947 N. WINTHROP Ave.
CHICAGO, IL 60640

(773) 989-9118

1069 W. ARGYLE St.
CHICAGO, IL 60640

(773) 728-1007

**TRUNG TÂM Y KHOA CÓ NHIỀU BÁC SĨ, Y CỤ TỐI TÂN
NHÀ THUỐC NGAY BÊN CẠNH TẠO NHIỀU THUẬN LỢI**

- **TRẦN XUÂN NINH M.D.**, Giảng viên Y Khoa Saigon, Bác sĩ gia đình và giải phẫu.
- **EDUARD ZINGER, M.D.**, Bác sĩ gia đình, Chuyên khoa Nội tổng quát
- **THOMPSON DZIDZA, PA-C**
- **IRINA DUDAR, M.D.**, Bác sĩ chuyên trị đau nhức và chích vào chỗ đau
- **HOWARD RUBIN, M.D.**, Bác sĩ gia đình và Vật lý trị liệu (Tai nạn xe cộ)

CHUYÊN TRỊ: CÁC BỆNH NGƯỜI LỚN VÀ TRẺ EM

- Có thử máu, nước tiểu, siêu âm, đo điện tim
- Xét nghiệm loãng xương
- Xét nghiệm chức năng phổi (PFT) tại chỗ
- Chích ngừa các bệnh cho trẻ em và người lớn
  - Giao thuốc tận nhà
  - Cung cấp dụng cụ y tế:
(Tã, gây, sữa, máy đo huyết áp, máy thử tiểu đường...)
  - Có bào chế tại chỗ những thuốc đặc biệt
(không có trên thị trường)
  - Có nhân viên nói tiếng Việt, tiếng Anh và tiếng Hoa

NHÀ THUỐC:

GIỜ LÀM VIỆC:

MỞ CỬA 7 NGÀY MỘT TUẦN, TỪ 10:00am - 5:00pm

Nhận:

**• MEDICARE • MEDICAID
và HẦU HẾT CÁC LOẠI BẢO HIỂM**

**Để tránh chờ đợi, xin Quý vị vui lòng gọi điện thoại trước
để lấy hẹn khám bệnh hay lấy thuốc.**

COSMETIC DENTISTRY BROADWAY DENTAL

Nguyễn Thiện Minh

**5860 N. BROADWAY
CHICAGO, IL 60660**

**TEL: (773) 561-6071
FAX: (773) 561-0250**

NHA KHOA THẨM MỸ

- Tái tạo men răng, làm khít răng thưa
- Sứt mẻ, đen, nám, đổi màu

NHA KHOA NHI ĐỒNG

- Chăm sóc cho trẻ em mới mọc răng
- Phòng ngừa răng, sâu, mọc lệch

NHA KHOA TỔNG QUÁT

- Trám răng, nhổ răng cấm, lấy gân máu
- Bọc răng, làm các loại răng giả

- IMPLANTS: Trồng răng thẳng vào xương hàm, để làm răng giả ổn định
- ORTHODONTIC: Dùng Visible Braces để tiệp
- BLEACH: Tẩy tất cả các loại răng bị vàng, đen, nám
- PERIODONTIC: Giải phẫu nướu răng để chữa bệnh sưng nướu, chảy máu răng, lung lay, đau rát.

Mở Cửa: Thứ Ba – Thứ Bảy: 10AM – 6PM

Đóng Cửa: Chủ Nhật & Thứ Hai

Phòng Nha Khoa **Bác Sĩ DAVID TOÀN NGUYỄN, DDS**

620 W. Roosevelt Rd., Unit A1 - Wheaton, IL. 60187

TEL: (630) 462-9047 • FAX: (630) 462-9047

**TẬN TÂM, CỐI MỞ, THÀNH THỰC, CHÚ TRỌNG VỀ PHẨM CHẤT (Quality),
KHÔNG MẤT THÌ GIỜ CHỜ ĐỢI**

Đó Là Đặc Điểm Của Phòng Nha Khoa B.S. David Toàn Nguyễn, DDS

• NHA KHOA TỔNG QUÁT

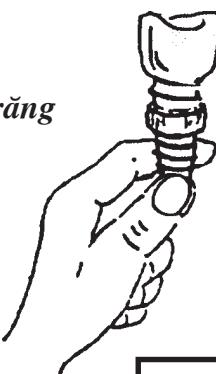
Nhổ răng, Trám răng, Làm sạch răng
Lấy gân máu, Trị bệnh nướu răng

• NHA KHOA NHI ĐỒNG

Khám nhập học, cố vấn trị liệu

• NHA KHOA THẨM MỸ

Tẩy trắng răng
Tái tạo men răng (Porcelain Veneers)

• LÀM RĂNG GIẢ ĐỦ LOẠI

Mũ răng (Crowns)
Cầu răng (Bridges)
Hàm giả (Denture)
Cây răng (Dental Implants)

NHẬN CÁC LOẠI BẢO HIỂM

LÀM VIỆC THEO HẸN

Thứ Hai - Thứ Năm & Chủ Nhật: 9AM - 5PM
Thứ Sáu: Từ 9AM đến 3PM

ĐÔNG Y SĨ THÁI HÒA

Cell: (773) 807- 8789

- CHÂM CỨU • BẤM HUYỆT •
- VẬN DỤNG KHÍ CÔNG ĐIỀU TRỊ CÁC BỆNH
- XEM MẠCH - KÊ TOA - BỐC THUỐC

CHUYÊN TRỊ:

BONG GÂN, SAI KHỚP XƯƠNG VAI,
CỔ, TAY CHÂN, XƯƠNG QUAI HÀM,...
ĐAU LUNG, SUY THẬN
ĐAU NHỨC CƠ THỂ, THẤP KHỚP
BỆNH DỜI BÒ, BỆNH TRĨ,
BỆNH TIỂU ĐƯỜNG

ĐẶC BIỆT:

BỆNH MÉO MIỆNG, BỆNH MẮT BỊ GIẬT
do hậu chứng Huyết Áp Cao hay bị Trúng Gió.

Café Hoàng

VIETNAM -THAI Restaurant

232 W. Cermak Rd.- Chicago, IL 60616

(312) 674-9610

1020 W. Argyle St.- Chicago, IL 60640

(773) 878-9943

ĐỊA ĐIỂM RẤT KHANG TRANG

Ngoài những món ăn thuần túy Việt Nam như:

Các loại Hủ tiếu, Phở, Bánh bèo tôm cháy, Bún thịt nướng, Canh chua, Cá kho tộ, Cua/Tôm rang muối, Các món lẩu, Các món bò, gà, đồ biển xào và Cháo lòng, v.v.

Quý khách nên ghé Café HOÀNG để thưởng thức những món ăn Huế chính cống.

ĐẶC BIỆT:

Bún bò Huế ai ăn cũng chịu,
Ai thưởng thức cũng khen.

TIẾP ĐÃI ÂN CÂN

Mở cửa 7 ngày
Café HOÀNG
Kính mời

Bún thịt nướng

HIRING ASSEMBLERS

EXCELLENT BENEFITS

MON-FRI • 7AM-3:30PM

TUITION REIMBURSEMENT

CASUAL DRESS CODE

630.754.3300

TELEDYNE STORM MICROWAVE
Everywhereyoulook™

\$16/HR
\$1,000
SIGNING BONUS

VALUE SERVICES

AUTO REPAIR

AUTO BODY

TRANSMISSION

TOWING

6040 N. Broadway Ave., Chicago, Illinois - Tel: (773) 764-0550
TRANG BỊ KỸ THUẬT CAO - THỢ VIỆT, MỸ NHIỀU NĂM KINH NGHIỆM - TẬN TÂM

AUTO BODY

- * Làm đồng, kéo frame, giúp khách hàng liên lạc các hãng bảo hiểm...và tow xe.
- * Nhận sơn sửa tất cả các loại xe bị tai nạn hoặc tùy theo ý khách hàng
- * Giảm tiền deductible hoặc miễn phí cho những xe hư hỏng nặng

AUTO REPAIR

- * Chẩn bệnh bằng Computer.
- * Chuyên sửa Fail Test khói, Electrical và Engine performance
- * Sửa chữa bảo trì tất cả các hệ thống xe: Engine, Brake, Muffler, Fuel Injectio

GIỜ MỞ CỬA:

Thứ Hai – Thứ Sáu: 8AM – 6PM

Thứ Bảy: 8AM - 1PM

Chủ nhật: Đóng cửa

ĐẮC TRẦN kính mời

ASIAN FUNERALS SERVICES

773.505-3874 - 773.502-1635

3918 W. Irving Park Rd., Chicago, IL 60618

AN TÁNG, HỎA THIỆU, ĐUA LINH CỨU VỀ VIỆT NAM

Phục vụ cộng đồng Á Châu trên 20 năm

CHÚNG TÔI PHỤ TRÁCH HẬU SỰ NHỮNG VÙNG SAU ĐÂY:

CHICAGO, PARK RIDGE, BARLETT, STREAMWOOD/SCHAUMBURG, ROSELLE,S. ELGIN...

KHI NGHĨ RẰNG GIA ĐÌNH BẠN SẼ CÓ TANG SỰ, XIN HÃY GỌI CHO CHÚNG TÔI

ĐỂ THAM KHẢO MIỄN PHÍ VÀ GIÚP ĐỠ

KINH NGHIỆM • UY TÍN • GIÁ PHẢI CHẮNG

**Vui lòng gọi trước vì chúng tôi không ở văn phòng thường xuyên
24 GIỜ VÀ 7 NGÀY TRONG TUẦN**

**PHỤC VỤ CỘNG ĐỒNG VIỆT NAM KHẨP CÁC NƠI:
CHICAGO & NGOẠI Ô
HOẶC CÁC NƠI KHÁC TÙY GIA CHỦ YÊU CẦU**

ĐỊA ĐIỂM UYỂN CHUYỂN

Mr. Lee Do • Tùy nghi cử hành theo các nghi lễ tôn giáo, phong tục và hoàn cảnh.

Tham khảo miễn phí • Có người Việt phục vụ • Nhận làm hoa cho tất cả lễ lạt.

Mr. Greg L.

VĂN PHÒNG LUẬT SƯ VIỆT NAM

1023 1/2 W. ARGYLE St., CHICAGO, IL 60640
222 N. LASALLE STREET SUITE 2100, CHICAGO, IL 60601

PHONE: **(773) 293-4862**

Luật Sư KIỀU HUY LIÊM

CHUYÊN VỀ:

Di chúc (Will & Estate Planning)
Mua Bán Cơ Sở Thương Mại
(Negotiation &
Closing For Purchases of Businesses)

Thành Lập Công Ty và Hùn Hợp
Địa Ốc (Real Estate)

Di Trú (Immigration & Green Card)

Tai Nạn Xe Cộ (Personal Injury)

Tai Nạn Lao Động (Workers Compensation)

GIỜ LÀM VIỆC:

THỨ HAI – THỨ SÁU: 9AM – 5PM
CUỐI TUẦN VÀ BUỔI TỐI: HẸN TRƯỚC

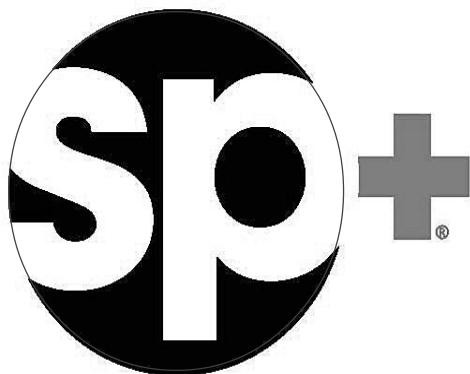

facebook.com/liemkieu

Quý khách an tâm khi đậu xe trong PARKING của Hội Người Việt

**5017 N. Winthrop
Chicago, Illinois 60640
(Argyle và Winthrop)**

- **Đậu xe theo tháng:**
(Monthly parking available):

\$120

Mua chỗ đỗ xe tại www.parking.com với giá đặc biệt này.
Purchase parking at www.parking.com for this special rate.

KHI QUÝ VỊ ĐẬU XE, LỢI TỨC THU ĐƯỢC TỪ PARKING SẼ GIÚP HỘI NGƯỜI VIỆT ILLINOIS HOÀN THÀNH NHIỆM VỤ:

- Hỗ trợ, phát triển các chương trình văn hóa, xã hội và giáo dục khác nhau để phục vụ người Việt và các nhóm dân tộc khác ở Illinois.
- Xây dựng tinh thần tương trợ lẫn nhau trong cộng đồng.
- Thúc đẩy mối quan hệ chặt chẽ hơn với các tổ chức khác nhau của người Việt quốc gia trong một nỗ lực chung để phục vụ theo nhu cầu của các thành viên trong cộng đồng.
- Tăng cường và duy trì sự đoàn kết của mọi cư dân người Việt trong tiểu bang Illinois.

Điều hành: SP+ Parking

**Funds from the parking
allows the Vietnamese Association of Illinois
to accomplish our mission:**

1. To promote, support, and develop various cultural, social, and educational programs to serve Vietnamese Americans and other ethnic groups in Illinois.
2. To help generate the mutual assistance spirit among Vietnamese ethnic group members.
3. To foster closer relationships with various Vietnamese organizations in a common effort to serve the needs of Vietnamese Americans in the state of Illinois.
4. To strengthen and perpetuate the unity and solidarity of the Vietnamese Americans residing in the state of Illinois

Parking is managed by SP+ Parking.

MARIA PAPPAS
COOK COUNTY TREASURER

cookcountytreasurer.com

Enter your street address:

- **Pay** your Second Installment property taxes online
  - ◆ No late fee through **October 1, 2021**
- Search **\$72 million in available refunds**
- Make sure you're not missing out on
\$43 million in available exemptions
- See if your property is on the **Tax Sale List**

HỘI NGƯỜI VIỆT ILLINOIS

và TẾT TRUNG THU 2021

Di Truyền Học: Những Gì Khiến Quý Vị lo âu và các nguyên nhân dẫn đến bệnh di truyền thường hay xảy Ra Trong Gia ĐÌnh

Nền tảng của nhiều nền văn hóa có cội nguồn từ giá trị gia đình. Tìm hiểu về di truyền có thể cung cấp thông tin hữu ích cho quý vị, cũng như gia đình quý vị, để hiểu rõ hơn nguy cơ mang tính di truyền đối với một số tình trạng sức khỏe nhất định.

Gen thể hiện gì Về Sức Khỏe Của Quý Vị

Gen được tạo thành từ DNA, là cơ cấu di truyền hướng dẫn cơ thể của quý vị hoạt động đúng cách. Việc có những khác biệt trong gen của quý vị là điều tự nhiên, vì DNA của quý vị là những gì khiến quý vị trở nên độc nhất. Tuy nhiên, một số biến đổi di truyền, còn được gọi là đột biến, có thể khiến cơ thể quý vị không thể hoạt động đúng cách và có thể dẫn đến kết quả làm tăng nguy cơ gặp phải các tình trạng bệnh lý không tốt như ung thư hoặc bệnh tim.

Bác sĩ Đặng và Bác sĩ Lê tại Uptown Clinic của Swedish Medical Group, hiện đang đưa chương trình di truyền học trở thành một phần trong kế hoạch chăm sóc sức khỏe của mỗi bệnh nhân. Xét nghiệm di truyền, cùng tiền sử sức khỏe gia đình quý vị, giúp bác sĩ của quý vị hiểu rõ về nguy cơ di truyền của quý vị đối với các chứng bệnh di truyền để họ có thể cùng quý vị lập một kế hoạch tư vấn và phòng ngừa chủ động phù hợp cho quý vị. Kết quả mang đến từ việc đánh giá nguy cơ sức khỏe di truyền của quý vị đồng thời giúp các thành viên trong gia đình quý vị biết được nguy cơ của họ để cân nhắc thay đổi việc chăm lo y tế của mình.

Xét Nghiệm Di Truyền Mang Đến Thông Tin Chi Tiết Hữu Ích, Khả Dụng

- Xét nghiệm di truyền sẽ giúp quý vị tìm hiểu về nguy cơ mắc phải một số bệnh ung thư và bệnh tim của quý vị và cách cơ thể của quý vị nên sử dụng một số loại thuốc cần thiết.
- Kết quả xét nghiệm có thể giúp bác sĩ của quý vị phát triển kế hoạch phân tích và phòng ngừa phù hợp nhất cho quý vị.
- Kết quả xét nghiệm của quý vị cũng có thể giúp các thành viên trong gia đình quý vị hiểu rõ nguy cơ của họ đối với một số bệnh trạng có thể xảy ra.

Hãy đến trò chuyện cùng Bác sĩ Đặng hoặc Bác sĩ Lê tại Uptown Clinic của chúng tôi để tìm hiểu về xét nghiệm di truyền có thích hợp với quý vị hay không và làm thế nào để hội đủ điều kiện được xét nghiệm di truyền miễn phí.

Gọi số **(847) 492-5700, ext 1407** để được nói chuyện với nhân viên phòng khám nói tiếng Việt để biết thêm chi tiết.

Bác sĩ Đặng (bên trái) và Bác sĩ Lê (bên phải)

